



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

En byhistorie
SLAGELSE
ved århundredeskiftet

Omkring 1917 blev der i Danmark udgivet en bogserie under fællestitlen »Danske Byer og deres Mænd«.

Bogen om Slagelse var den 25. i serien og foreligger her i et nyoptryk, med bogens sider gengivet i sin originale typografi. Takket være nutidens udviklede affotograferingsteknik, er det lykkedes at bevare originalbogens billedkvalitet, således at hele bogen genudgives uforandret. Bogen indeholder 276 billeder.

Vi er glade for, at vi med denne bog, der har fået titlen »En byhistorie – Slagelse ved århundredeskiftet«, kan viderebringe en beretning om byen og dens mænd, som samtiden så den.

Forlaget Thorsgaard

DANSKE BYER OG DERES MÆND

XXV

SLAGELSE BY

»En byhistorie –
Slagelse ved århundredskiftet«

Udgivet første gang i 1917 i serien
»Danske Byer og deres Mænd«

Genudgivet i 1982 af
Forlaget Thorsgaard ApS, 3600 Frederikssund

ISBN 87-88165-01-9

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

XXV

SLAGELSE BY

UNDER MEDVIRKNING

AF

P. ARNSKOV

1917 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1917

BROBJERGHUS - AARHUS

SLAGELSE HISTORIE

HVORNAAR Slagelse er bleven til — eller rettere — paa hvilket Tidspunkt har de første Beboere fæstet Bo paa den Plads, vi nu kalder Slagelse, er det ganske umuligt at afgøre. Den første Bebyggelse her paa Egnen har utvivlsomt været ved Vaarby Aa, hvad endnu talrigt bevarede Gravhøje og Stendysser vidner om. Holberg og Pontoppidan regner Slagelses Oprindelse til Slutningen af det 10. Aarhundrede og mener, at Byen bærer Navnet efter Stifteren Slau eller Slag, som da maa have ejet en Del Jordegods her.

Henimod Slutningen af det 12. Aarhundrede tilhørte Slagelse, eller i alt Fald en Del deraf Sorø Kloster; og i et Dokument fra 1186 og i et andet fra 1197 betegnes den endog ved det latinske Ord „Grangia“, der næppe kan betyde andet end en Avlsgaard eller Ladegaard.

I et Dokument fra 1478, nemlig en Dom, hedder det: „Abbas udi Sver sampt og 3 goude Mend epther konningens Breff och befhaling belagde huisz Irringer Prioren udi Anderschouff och Slauelsze Bye imellom wor: Først bleff afsagtt, at Borgerne ere plichtig Jordskyld at udgiffire til Closterit eller gjøre høst-arbeide derfor som seduvnlig er; siider og nogen affuer horig, da skal de

pantis“ Dette tyder jo paa, at dels var Sorøs Ejendomsret over Slagelse, nu overført paa Antvorskov, og den Omstændighed, at de, hvis de ikke betaler Jordskyld eller gør Høstarbejde, skal pantes viser, at Byens Jorder tilhørte Antvorskov, men var overladt Slagelse Indvaanere



De ældste Huse i Slagelse.

mod, at de betalte denne Jordskyld eller gjorde Høstarbejde.

Slagelse har fra først af været en Landsby og har ernæret sig ved Landbrug. Handel og Haandværk har været underordnet. Det er først efter at Antvorskov Kloster var stiftet omkring 1170, at Slagelse, om jeg saa maa sige, fæster rigtig Rod. Allerede 1280 faar Byen sine første Privilegier af Erik Glipping; og den 13.

December 1288 har den Toldfrihed overalt i Riget, Skanør Marked undtaget.

Hvorledes Slagelse har set ud i det 13. Aarhundrede eller omkring dette Tidsrum, kan man kun gætte sig til. Gadernes Belliggenhed har været omtrent som nu. Selvfølgelig har de forskellige Ildebrande, som har hjemsøgt Slagelse, ændret en Del i deres tidligere Retning.

Husene har fra først af været opført af Træ, senere af Bindingsværk med murede eller klinede Vægge samt Straatag. De har ikke været sammenbyggede; men Haver og ubebyggede Pladser har vekslet imellem hinanden. Mod at benytte Straatag i Købstæderne blev der udstedt mange Forbud, men uden at det hjalp synderligt. Det sidste Straatag i Slagelse forsvandt 1828.

Skovene strakte sig omtrent helt ind til Byen, hvilket kan ses paa et Kort fra 1720. Og af Smaasøer og Damme fandtes adskillige. De blev benyttede som Fiskedamme.

Brolægning i Gaderne var noget aldeles ukendt. Først omkring 1550 blev det paabudt, at Købstadsgader skulde brolægges: men det gik med dette Paabud som med de fleste, de blev ikke efterkommet. Lovens Arm var kort den Gang. For det første var Embedsmændene selv Borgere, man havde jo ikke saa mange specielt uddannede Embedsmænd som nu, men maatte udvælge dem blandt Købstadens næringsdrivende Borgere; og da Tiderne var fattige, og Paabudet maaske ogsaa ramte vedkommende Byfoged og Borgmester, saa var der jo tilstrækkelige Grunde for at lade alt blive ved det gamle. Det var i alt Fald det billigste; men det siger sig selv, at det ikke har været særligt behageligt om Vinteren at passere Byens ubrolagte Gader, der var sølede, fulde af Huller, fyldte med henkastet Skarn samt døde Hunde og Katte

m. m. Svinene færdedes overalt paa Gaderne, hvor de selvfølgelig efterlod Kvitteringer, der ogsaa prægede Gaderne sammen med den evindelige Møgagen, som i Følge et gammelt Ordsprog aldrig fik Ende. Naar saa hertil kom, at Gadebelysning var aldeles ukendt, kan man sige sig selv, at vore ærede Forfædre i Slagelse næppe for deres Fornøjelse har gaaet Aftentur en mørk Vinteraften.

Slagelse ligger paa en Bakkeskraaning, hvis højeste Punkt mod Øst ved Poulsbjerg er 176 Fod højt. Det meste af Byen er bygget paa Opfyldning. Den er tildels fremkommet ved, at man efter de forskellige Ildsvaader har jævnet Brandtomten, og da det kun var lette Enetages Bygninger, som opførtes, kunde Grunden sagtens bære, selv om man ved Planeringen havde overjævnet Gødningsgruben med Indhold. De fleste Steder i Slagelse finder man ved Grundudgravning flere Lag Stenbro; nogle Steder endog i en Dybde af 2—3 Alen.

Først ved Valdemar Atterdags Tid begynder Slagelse at træde frem i Forgrunden, idet Kongen tager Byen under sin Beskyttelse, og den 13 April 1348 herom udsteder et Brev, hvori han stadfæster Byens Privilegier, at ingen Borger maa stævnes udenfor Byen, og at de ikke skulde gøre nogen Hovning, Ægt eller Arbejde imod deres Villie, uden Kongen befalede det til Rigets Beskyttelse eller anden vigtig Aarsag. Hvo, der har noget imod dem, skulde fremføre sin Sag paa deres Byting og Raadhus, hvor de skulde forsvare sig med Love og Anmodninger efter Sædvane fra Arilds Tid. Deres Varer skulde være toldfri overalt i Riget, undtagen paa Skanør Marked. Ingen Fremmede maatte i deres By købe levende Kvæg, Svin, Oksekroppe, ferske Sider Flæsk eller usaltede Huder til Udførsel. De maatte føre Sag mod deres

Skyldnere i deres egen By, dog med Raad af Kongens Foged. Enhver, som handlede i Byen og havde Gods og Formue der, skulde lige som Indvaanerne betale Kongen Skatter og Told, naar Borgmesteren krævede den. De skulde i Køb og Salg nyde samme Friheder og Love som Roskilde-Borgere.

I Byens ældste Tid skrives dens Navn paa forskellig Maade: 1181 Slaglosa, 1186 Slaglosæ, 1197 Slagløsæ, 1257 Slausolia, 1261 Slauslæsæ, 1297 og 1320 Slauslæs, 1307 Slaghløsia, 1401 Slavelse og i et Dokument fra 1609 Slausgils.

Mønt har der ogsaa været slaaet i Slagelse. Fra Knud den Stores Tid haves en Sølvpenning, som er præget her, og endnu under Oluf Hunger vides det, at en Møntmester ved Navn Fathir har slaaet Mønt her med det forkortede Navn „Slag“ eller „Slahl“ i Stedet for Slagelse.

— — —

Da Slagelse har været en agerdyrkende By, har Jorderne jo haft en særlig stor Betydning for den. I Valdemar den Andens Tid var der en Præst ved Sct. Peders Kirke ved Navn Hellig Anders, som i Følge Sagnet skaffede Slagelse de store Bymarker. Kongen havde nemlig lovet Hellig Anders, at den Jord, han kunde omride paa et 9 Nætter gammelt Føl, medens Kongen baæde, maatte indtages til Slagelse Bymarker. Præsten red imidlertid saa stærkt, at Kongen blev advaret af sine Tjenere om, at forkorte Badetiden, da Præsten ellers vilde omride det ganske Land.

1478 blev afsagt den Dom, at Slagelse Indbyggere skulde nyde og beholde Klosters Del i Hosløff Mark uden for Slagelse og Panteholmene, som de have af Klostret,



Slagelse 1753 set fra Øst

for det Landgilde, som de plejer der ud af at give, som er en Tønde Smør og 2 løde Mark. Ydes det ikke i rette Tid eller Skoven forhugges, har Klostret Lov at tage det tilbage.

Atter 1492 er det galt igen med Jorden, idet der samme Aar paa Retterting blev afsagt den Dom, at Slagelse skulle til gode rede timmeligen give og fornøje Kloster Landgilde og Leje af Hosløff enemærk og Panteholmene efter Brevets Lydelse, hvis ikke maa Klostret igjen annamme det.

1537 bekjender Borgmester og Raad i Slauelse denom til evig at have i Leie af Antvorskov Steige Venge paa saadan Vilkaar, at de deraf skulle aarligen yde Klostret 1 Fjerding Smør, saa og Haasløff Mark og Panteholme og deraf give en Tønde Smør og 2 løde Mark.

Stege Venge, nuværende Poulsbjerg Venge, Matr. Nr. 179, hed fordem Hundtzhale og nævnes som saadan 1361. Panteholmen ligger Nord for Slagelse Byskov og Hosløf er vistnok den Jord, som nu betegnes ved Galgemarken.

Den 6. Oktober 1582 gør Frederik den Anden vitterlig, at han har intaget til Vor og Kronens Ejendom og Ende l et Stykke af Slagelse Byskov og af Lyngen saa og Langestrædet og Grønnestrædet, som hidtil har tilhørt Slagelse, mod, at Borgmester, Raadmænd og menige Borgere maa nyde og beholde Stege Vænge, Hoslev Mark og Panteholmen uden nogen Afgift, Oldengældten uforkrænket.

Ligeledes skænker Kongen i et andet Kongebrev af samme Dato et Stykke Jord kaldet Lyngen, som ligger mellem Gallevænget, Landsgrav og Lille Vang til Borgmester og Raadmænd i Slagelse. Men om det er fuldbyrdet er tvivlsomt.

Og atter 28. December 1585 udsteder Kongen et Brev angaaende Hosløff Mark, kaldet Lyngen, hvori Kongen fritager Slagelse By for en Afgift af 2 Bremertønder Lyneborg Salt, mod at Slagelse skal sørge for gode Logementer og Staldrum. naar Kongens Hofsinder og andre kom til Byen, dog at de er forpligtig at svare, hvad ellers paahviler til Kongen.

Naar Slagelse nu har sine store Byjorder, saa skyldes det 2 Kongers Gavnildhed, nemlig Valdemar den 2. og Frederik den 2. For førstnævnte tænkte man i den første Halvdel af forrige Aarhundrede at rejse en Mindesten, derimod glemte man Frederik den 2., som, af de 2 Konger, dog er den, Slagelse skylder mest.

Slagelse Bys Jorder havde 1858 1843 Tdr. Land Ager og Eng med 228 Tdr. Hartkorn, senere — 1868 — købte Kommunen den saakaldte Vestermark, og for 3—4 Aar siden blev købt den saakaldte Skovlod, Eksercerpladsen med Sportsplads.

— — —

Slagelse gamle Gader er ikke et Landmaalerprodukt, hvor alle Husene ligger i en ret Linie; men hver Ejer har i sin Tid lagt sit Hus efter sit Skøn. Man har valgt sig den bekvemmeste Plads, gaet uden om Vandhuller. Vandrender eller Bakkeknuder, og imellem eller langs med disse vilkaarligt valgte Bygge- eller Boplads har der saa dannet sig Færdselsveje, som har bugtet sig ud og ind. Den første Bebyggelse har dog været ved Alfavejen, som løb fra Korsør gennem Landet. Derefter er vel fulgt de Gader, som har Tilknytning til Veje, som førte ud i Landet.

Gammeltorvet har været Knudepunktet, hvorfra de andre Gader udgik straaleformet.

Sveitserpladsen, som nu er Byens smukkeste, fremkom efter Ildebranden den 22. September 1804. Det varede dog mange Aar, inden den kunde kaldes smuk; men den havde jo heller ikke tidligere den Betydning som nu, da den saa at sige er Indkørslen til Byen.

Pladsens besynderlige Navn har følgende Oprindelse.



Sveitserpladsen i ældre Dage.

Der, hvor nu Konditor Hansen og Ostehandler Nielsens Ejendomme ligger samt paa den Del af Nygade, som ligger i Flugt med disse og Sveitserpladsen, Fortovene indbefattede, laa indtil den 22. September 1804 en stor Gaard, som i en Del Aar indtil 1789 ejedes af Værtshusholder, Vognmand og Avlsmand Peder Beyerholm.

Da Ildsvaaden, der begyndte i Præstegaardens Baghus, indtraf 1804, ejedes Gaarden af en Sveitser, Adam Thoman,

der drev et Silkebaandsvæveri. Den 3. Juli 1805 skøder Thoman Vænget, hvor Gaarden har ligget, til Kommunen. Pladsen kaldtes en Del Aar for Beyerholms Plads. Over en Del af denne anlagdes et Stykke af Nygade.

Første Gang jeg har fundet Navnet Svejtserspladsen er 1821, og 1831 blev Pladsen planeret og gruset, efter at man havde klaget over, at den laa hen i et forfærdeligt Uføre, fordi Landsener-Eskadronen holdt Heste-Eksercits der. Efter at Pladsen var istandsat, benyttedes den til Markedsplads, dog mest af Gøglere. Sidst i Tredserne blev Pladsen omgivet med en Hæk og derefter beplantet; og for en halv Snes Aar siden blev der rejst en Rytterstatue af Kong Christian den 9.

Som Bevis for, hvor ringe en Værdi en Byggeplads ved Svejtserspladsen havde i den første Trediedel af forrige Aarhundrede, kan anføres, at Prokurator Axel Graa Rye fik den Grund, hvorpaa Ostehandler Nielsens og Konditor Hansens Ejendomme ligger, foræret af Kommunen mod at bebygge samme.

Til Slut kan nævnes, at Ejeren af Matr. Nr. 258, Gl. Torv, tidligere Raadhus, svarer 6 Skilling i Jordskyld til Sct. Mikkel's Kirke af Svejtserspladsen. Gaarden har tilhørt Kommunen som Raadhus; og Kommunen svarede da til Kirken baade af Raadhuset og Pladsen; og de to Afgifter blev slaet sammen ved Raadhusets Salg.

Ved Svejtserspladsen blev i 1890-erne af et Konsortium opført Hotel „Kasino“, hvori blev indrettet et Teater, som bedre svarede til Tidens Krav end det gamle paa Bredegade.

Løvegade, som i den ældre Tid skrives Løffuegaden, hører til Slagelses ældste Gader; og Navnet har sin Oprindelse fra Løve By og Herred, idet Gaden støder til

Landevejen, som fører mod Løve. Gaden har haft øde Byggepladser, særlig efter store Brande og navnlig efter Krigen 1658. Dette gælder forøvrigt for alle Gader i Slagelse.

Det ældste Aarstal, jeg har for Løvegade, er 1459, men Gaden er meget ældre. „Da Niels Nielszøn, Murer-mester i Othenoze skjøte Soffus sin Grydestøber al sin Rettighed i en Gaard liggende i Slaueloze paa Løffuegaden“.

Præstegaarden eller, som den tidligere kaldtes, Præste-residenten, beboedes i Slutningen af det 18. Aarhundrede af Sognepræsten, Didrich Top, kaldet til Embedet 1769. Præstegaarden var da i en daarlig Forfatning, den bestod af 20 Fag Bindingsværk til Gaden med murede og klinede Vægge. Udhusene var endnu slettere og tækkede med Straa. Ved Branden 22. September 1804 brændte Ud-længerne. Paa den Tid var Niels Studsgaard Fuglesang Sognepræst ved Sct. Mikkels Kirke. Da Sct. Mikkels Kirke trængte til Reparation, nedbrød man 4 Alen af Taarnet, Vaabehuset og Sct. Anna Kapel, og deraf byggede man saa en ny Præstegaard; men selv om Gaarden ikke er mere end 113 Aar gammel, saa har der dog været Præstegaard paa samme Sted i omtrent 500 Aar.

Paa Løvegades sydlige Side ejede Kommunen 4 øde Byggepladser, som i mange Aar forgæves var udbudt til Salg. Her opførtes i Aaret 1843 et Ting- og Arresthus, som blev taget i Brug 1. Marts 1844.

Uden for Løvegades Port laa i 1761 „Natmandens Hus“, opført af Lervægge og Straatag, assureret for 90 Rigsdaler; men det var nedfalden og øde. Natmandens Navn var Jokum Larsen. Ved Vandrenden laa „Rakker-parken“ og „Rakkerslusen“. Der skal efter Sagnet have

ligget en Vandmølle, som fik sit Vand fra Vestersøen, det er Lavningen Øst for gl. Bredegades Mølle.

Ved denne Rende har Løvegades Kvinder i Fortiden haft deres Vaskeskamler og skyllet Tøj, saa enten maa Vandet den Gang have været mere rent, end det nu er, eller Renlighedssansen under al Kritik.

Den Mølle, som kan ses paa et ældre Kobberstik af Slagelse By, laa temmelig sikkert paa Hjørnet af Løvegades Vej og den senere anlagte Søndre Stationsvej. De store Sten, som endnu ligger der, har sandsynligvis dannet Underlaget for Møllen.

1818 blev Løvegades Vej istandsat og reguleret, og en ny Stenkiste blev sat over Vandrenden; den gamle Overkørsel var kun en Fjællebro. Ved denne Lejlighed fremkom den smalle Jordstrimmel ved Stengærdet Syd for Vejen, tilhørende Ibsens Arvinger, som blev Aarsagen til en Del Strid.

Kalstedgade hører ogsaa til de ældste. Det ældste Aarstal, jeg har fundet vedrørende denne Gade, er 1402, da det hedder: „Nicolaus Boeszøn solde Niels Pederszøn udi Kalsted Gade en Gaard“.

Om Navnets Oprindelse kan jeg give følgende Forklaring: Som bekendt stiftede Valdemar den Første Antvorskov Kloster 1170 af en Del af sit Arvegods, som bestod af Jordegods ved Slagelse; at det Gods skulde være øde, er der ingen Grund til at tro; saa man maa antage, at det har været bebygget og har haft et Navn.

Dr. phil. Ussing i Sorø mener, at Navne, som ender paa „Sted“, betegner „Stormandsgaarde“ fra Tiden før Vikingetogene og fra Vikingetiden selv; altsaa fra Aarene 700—1000. Kan det nu ikke tænkes, at der, hvor Antvorskov Kloster kom til at ligge, har været en saadan

„Stormandsgaard“? Den laa højt med vid Udsigt til alle Sider, med store Skove og talrige Smaasøer; der kan ogsaa have ligget en By, bygget omkring den store Gaard. Paa Antvorskov Jorder laa ogsaa en By, omtrent hvor „Idasgaard“ nu ligger; denne By blev nedbrudt af Frederik den Anden. I Antvorskov Klosters Registraturer kaldes den „Drekelund“; senere benævnes den „Gjækkelund“; og endnu findes et Minde om den i „Jettelundshuset“, et lille Hus ved Jernbaneoverskæringen.

Da nu de fleste Gaarde har taget Navn enten efter Stedets Beliggenhed eller dets navnkundige Ejer, som maaske har heddet Kal eller Kalv, hvilke var almindelige Navne i Vikingetiden og før denne, saa kan Gaarden eller Byen ved det senere Antvorskov muligvis have heddet Kalv- eller Kalsted.

Denne Gaard er det maaske, at Munkene har benyttet, indtil de fik opført den Del af Klosteret, der ligger i Ruiner ved Foden af Bakken, og som er det ældste. Klosteret paa Bakken er saa vidt vides opført 1467 af Jacob Mortensen (Jernskæg). Jeg opstiller den Hypotese, at der paa Bakken, hvor Antvorskov Kloster har ligget, laa en Gaard eller By ved Navn Kalsted, og da Gaden førte ud dertil, har den faaet Navn efter Gaarden eller Byen. (Jfr. Skovsøgade, Løvegade, Bjergbygade).

At Navnet har haft Rod i Befolkningen, viser jo den Omstændighed, at Gaden beholdt Navnet Kalstedgade indtil Kong Frederik den Anden ombyggede Klosteret til Slot, og ved et Kongebrev 1585 den 17. April forbød under Straf af at „bøde en Oxe“ at nævne Antvorskov som Kloster, det skulde hedde Slot.

Kalsted Gade gik ikke saa langt ud som nu, men kun til Matr. Nr. 85; her laa en Vandmølle, som kaldtes

„Slutsemborg“, og som fik sit Vand fra Skoven gennem en Bæk, som hed „Logbækken“, og til denne løb en Strøm. Hans Clauszøn, som var den sidste Ejer af Møllen, gav den 1474 til Klostret. Iøvrigt kan det ses, at en



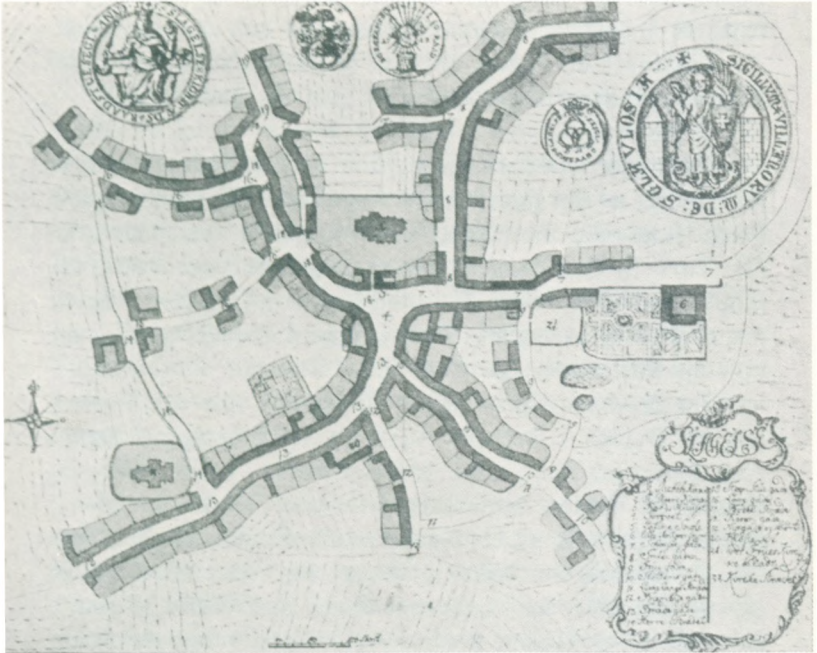
Slotsgade. Matr. Nr. 116.

meget stor Del af Ejendommene i denne Gade har været givet Klostret som „Sjælegave“.

Kalstedgade, der nu bærer Navnet Slotsgade, undgik i hele det 18. Aarhundrede saa godt som ingen Forandring. Husene bestod endnu af Bindingsværk med murede eller klinede Vægge, raa, ubrændte Sten var almindelig, delvis Tegl til Gaden og Straatag til Gaarden;

ved yderste Ende af Gaden var Straatag mere almindeligt. Gadens Brolægning var yderst slet.

— — —
Paa den Plads, som nu gaar under Navn af Ridehus-



Kort over Slagelse fra Fr. V.s Atlas 1750. (I Kortet er indtegnet tidligere Bysegl).

pladsen, opførtes omkring Aaret 1730 en Rytterstald. 85 Alen lang, som først kaldtes „Kongens Stald“ og „Storstalden“. derefter „Byens Stald“. Kort efter at denne var opført, klagedes der over Gadens slette Tilstand; og da Statsminister, Grev Bernstorff i Rosenkildes Barndom

var i Besøg paa Antvorskov, maatte man jævne Hullerne i Gaden med Grus. Man har villet gøre et godt Indtryk. Rytterstalden blev nedbrudt 1867.

De smaa Huse, som ligger overfor Ridehuset, kaldtes „Ramsherred“, herved forstaas smaa Huse, som var byggede i Gadens yderste Ende eller tæt udenfor disse.

Ridehuset er opført 1864 af et Aktieselskab paa en af Kommunen lejet Grund, vistnok paa 99 Aar.

— — —

Rosengade nævnes ikke i den ældste Tid; man maa jo erindre, at før Jernbanens Aabning 1856 havde denne Gade ikke den Betydning som nu; dels var Gaden fra Gl. Torv til Stenstuegade ikke meget bredere end Fortouget ved den vestre Side af Gaden. Den var næsten for et Stræde at regne; det var ingen Landevejsgade, men kun en Forbindelsesgade imellem disse.

Om Navnets Oprindelse vides intet udover, at man paa en Byplan i Reesens Atlas fra 1677 betegner Gaden som Rosengaarden. Det skulde altsaa være efter en Gaard, at Gaden har faaet sit Navn; men da man i gamle Dage ofte skrev Gaaden i Stedet for Gaden, kan et „r“ maaske her have indsneget sig. Det mest trolige er, at der her har boet en Mand ved Navn „Rosen“, som har givet Gaden Navn. Det maa her bemærkes, at det ikke er den nuværende Gæstgivergaard, som er Oprindelsen til Navnet „Rosengade“, idet denne kun er omkring et halvt Hundrede Aar gammel som Gæstgiveri betragtet.

— — —

Stenstuegade er ogsaa en af vor Bys ældste Gader, den maa ialt Fald have haft de første og fleste Stenhuse.

At den skulde have Navn efter Badstue. som nogle har ment, tror jeg ikke, saa havde Navnet Badstue nok været bevaret; det har ialt Fald været Tilfældet i flere Byer.

Derimod findes om en Gaard, der 1510 ved et Bytingsvidne blev bortskænket, betonet, at den laa op til Badstuen, og den betegnes som liggende norden for Sct. Mikkels Kirke.

Ved Midten af det 18. Aarhundrede fandtes der i Gaden ikke et eneste Stenhus; men alle Husene var af Bindingsværk med murede (raa Sten) eller klinede Vægge med delvis Tegl eller Straatag; kun 8 af alle Gadens Huse havde delvis Tegltag; det vil sige, Tegltag til Gaden og Straatag til Gaarden.

Det ældste Aarstal, jeg har fra denne Gade, er 1385, da „Peder Skyre solgte Jens Knudtzøn en Gaard paa Stienstuegade liggendis“, og 1485, da „Jonas Juthe solgte Jacob Orm och Nicalaa Boeszøn iit Jortzmonn paa Stienstuegade liggendis“.

— — —

Herrestrædet danner Forbindelse mellem Bredegade og Løvegade; paa Reesens Atlas er Herrestrædet benævnet Klingelberg; men det er ikke rigtigt, hvad følgende udviser: „1460 Hans Hermendszøn skjøtte Morten Malere sin Jord liggendis paa Klingelberg i Slauelse syden ved Torgade“.

I ældre Skøder har jeg ikke fundet Navnet „Herrestrædet“; men det hedder i et Skøde, dateret 21. Maj 1717: „Madam Mette Sophie Salig Borgmester Wohnsen sælger til Major Kraf sit Hus liggende paa Bredegade med 8 Fag ud til det lidet Stræde ved Sct. Peders Kirke“. Altsaa kan man jo forudsætte, at naar man i et Skøde nævner „kun et lidet Stræde“, saa har Navnet „Herre-

strædet“ paa den Tid ikke været et officielt Navn. Naar man nu ved, at Husene paa Bredegades nordre Side fra Sct. Peders Kirke og ud til Porten tidligere kaldtes „Ramsherred, saa vil jeg mene, at det fra først af har heddet „Strædet ved Ramsherred“ derefter „Ramsherred-strædet“; men da disse Benævnelser har været tunge at bruge, og derfor næppe har været brugt mere end højst nødvendigt, har man uvilkaarligt forkortet det til „Herred-stræde“, som saa af sig selv er bleven til „Herrestrædet“.

Det vil blive meget vanskeligt at finde nogen anden Forklaring til Navnet „Herrestrædet“. At dette Stræde ikke er nævnet ret ofte, ligger jo i, at det ikke har været synderligt bebygget. Kun ved Gadehjørnerne var der nogle faa Fag, som førte om i Strædet; ellers laa her kun den af 4 Længer bestaaende Sct. Peders Præstegaard; her boede fra 1801 den bekendte Ridder, Pastor Hans Bastholm, som gjorde sig meget fortjent af Slagelse Fattigvæsen.

Der, hvor nu Missionshuset ligger, var for omkring 50 Aar siden et Gadekær hegnet med Rækværk; ellers udmærkede Herrestrædet sig ved at være en skummel og mørk Gade, hvor Folk nødig færdedes en mørk Vinteraften.

Man fortæller, at der ogsaa skal have færdedes Uhyrer i de mørke Nætter her; ja, man nævner endog, at et saa mærkeligt Dyr som en „Varulv“ skal have huseret her.

Det skete nemlig, at en bekendt Mand, N. Z. N. Optikus, som en sen Vinteraften kom gaaende fra Løvegade til sit Hjem paa Stenstuegade, hørte noget brumme og brøle frygteligt; men da han var en frygtløs Mand, gik han løs paa det formentlige Uhyre med sin Stok og sagde: „Est du et Menneske eller est du en

„Varulv“? Senere hørte man aldrig noget til, at „Varulve“ huserede i Herrestrædet. Kuren maa have været fortræffelig. Det opklaredes senere, at det var en Vægter, som agerede „Varulv“; det hed sig, at han skal have været i Ledtog med Folk, som i Ly af Mørket vilde smugle Varer ind i Byn over Stengærdet, og Vægteren skulde saa ved sin Brummen og Brølen holde Folk fra at passere Strædet.

Smedegade, eller som den tidligere blev skrevet Smediegade, er ogsaa kaldet „Smidegaaden“ Oprindelsen til dette Navn forklarer sig selv; dog er den ogsaa jævnlig kaldet „Ahlgade“. I et Skøde paa nu Matr. Nr. 266 sælger Hans Petersen, Corporal i Kongens Tjeneste, sin Ejendomsgaard til Guldsmed Hans Willumsen liggende paa Smedegaden med 10 Fag til Ahlgaden.

Da Smedegade er en Hovedlandevejsgade, altsaa en Hovedgade, som er det samme som Ahlgaden er det ganske naturligt, at Navnet „Ahlgade“ tit er benyttet; men Smedene maa altsaa have været de stærkeste den Gang; thi Navnet „Smedegade“ har jo holdt sig, medens det andet Navn forlængst er glemt.

Smedegaden maa nødvendigvis høre til de først bebyggede Gader; den laa jo paa Alfarvej, Vejen fra København til Korsør. Smedegaden begynder ved Gl. Torv og er i den ældre Tid kun gaaet til Knækket ved Matr. Nr. 203, Maler Petersens Ejendom. Gaden ligger paa et meget ujævnt og tildels opfyldt Terræn. Saaledes gaar ved Gl. Torv det gule Sand helt op til Gadens Brolægning; men udfør Torvet ved Matr. Nr. 266 (Restauratør P. Poulsens Ejendom) findes en Bro af Egestammer $3\frac{1}{2}$ Alen under Gadens Overflade; og den er 30 Alen lang. Om her har været et Vandløb eller et Morads vides

ikke; men Forsænkningen fortsætter ned over Torvet ind under Nyhus og videre under Matr. Nr. 220 i Nygade; men her udover vides intet. Saaledes veksler Jordsmonnet omtrent hele Smedegade igennem; ligesom der findes flere Lag Brolægning baade paa Gaden og i Gaardene.

Det første Aarstal, jeg har for Smedegade er 1400, hvor „Henning Beneditzsøn, Borger udi Slauelsze, Agneti Knuddathers Werge, schiødte Jens Nielszøn, kaldes Bieske paa forn Agnetis Wegne en Gaard liggendis imellom Madtz Jesinæ og Albert Kynes Gaarde“.

I Smedegade boede i det 18. Aarhundrede den store Købmand Andreas Hansen, om hvem det fortælles, at da Borgmesteren engang sendte Bud efter ham, svarede han, at Borgmesteren vel nok vidste, hvor Andreas Hansen boede.

Matr. Nr. 266, nu tilhørende Restauratør Poulsen, tilhørte fra 1812 til 1818 Pastor Rasmus Kjærulf. Her holdt Redaktør ved den senere „Vestsjællandske Avis“, Dr. Dampe jævnlig sine Møder. Det var den samme Redaktør, som kaldte Slagelse-Damer for „Papegøjer“, men maatte tilbagekalde det i et efterfølgende Nummer af Bladet.

I Nabohuset, Matr. Nr. 207, nu tilhørende Uhrmager Peytz, boede i Aaret 1695 Hermand Søfrensen, Spore-mager; et nu ukendt Haandværk i Slagelse; her boede ogsaa Klokker Vildgaard, hos hvem den senere Biskop Balle havde sit Tilhold, medens han var Discipel i Latin-skolen.

— — —

Før Branden 1804 fandtes intet Nytorv; men Husene fra Fisketorvet fortsættes i en Linie og Retning fra Bager Høyers Ejendom til Matr. Nr. 215, den saakaldte „Strudsbjergs Ejendom“.

Gaarden, Matr. Nr. 215, paa Hjørnet af Nytorv og Smedegade, hvor nu Wilken Jensen har Forretning, er en Gaard, som i sin Tid har haft sin store Betydning for Slagelse, idet vore Forfædre søgte herhen for at høre de sidste Nyheder, og medens man nød sit Krus Øl, læste Postmesteren den af ham selv skrevne Avis op for de lyttende Gæster. Sine Breve maatte man ogsaa selv hente, ellers skulde man betale ekstra derfor.

— — —

Daniel Weinholt indgav 20. April 1641 en Ansøgning om at faa Tilladelse til at forhandle Vin, Spieceri i Slagelse, hvor der hverken findes Vinkælder eller Urtebod; og den motiveredes med, at afdøde Dronning Sophie i 7 Aar havde ladet ham undervise i sit Apotek i Nykjøbing paa Falster. Han fik 2. Maj 1641 Bevilling til at holde Vinkælder i Slagelse og paa et Apotek; den 22. Maj 1661 fik han Bevilling paa alene at holde fransk Vin, Rhinskvind og fransk Brændevin i Slagelse og til Kirkerne der omkring, saa og til Hofholdning, „naar vi holde Hofleie paa vort Slot Antvorskov“.

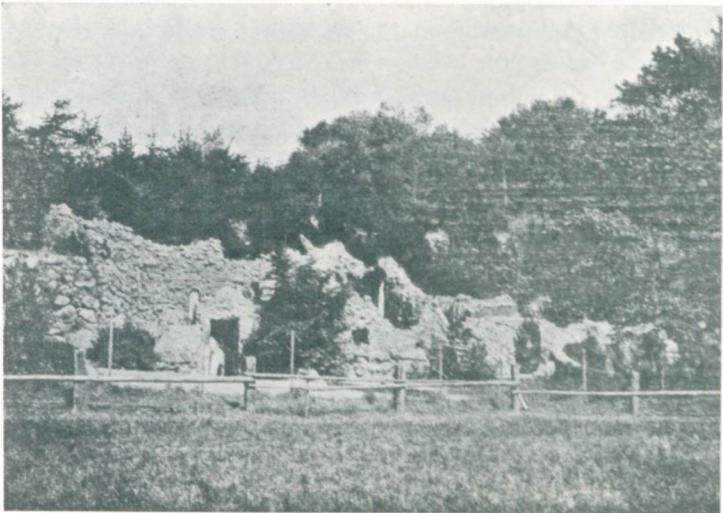
— — —

Postmesteren hed Hans Daniel Weinholt og var en Søn af fornævnte Daniel Weinholt. Postmester H. D. Weinholt var tillige Byfoged fra 11. April 1691 og samtidig Ridefoged paa Antvorskov Grevskab, som Kong Frederik den 4. havde skænket sin Elskerinde, Fru Elisabeth Helena Viereggen.

1696 beskrives Ejendommen saaledes: Liggende paa Hjørnet af Vinpiberstrædet og Smediegade med 16 Fag til Gaden, Bindingsværk med Murtavl, Tegl og Straatag. Port, Bryggers, Stald med mere. Weinholt var tillige Værtshusholder. — Skiltet paa Posthuset var en hvid Hest.

Efter Weinholt blev Thomas Brun Ejer af Gaarden. 1713 tog han Tjeneste som Fuldmægtig hos Johan Bager, Amtsforvalter paa Antvorskov. Den 1. Januar 1714 blev han Postmester, havde Privilegium som Værtshusholder og var tillige Raadmand, Byfoged og Raadstueskriver.

Da Thomas Brun den 11. December 1739 sælger



Ruiner af Antvorskov

Gaarden med tilhørende Vænge til Værtshusholder og Kirurg I. C. Ostermeier for 450 Rdl. kalder han den for „den gamle Værtshusgaard“ eller „den med det bestandige allernaadigst privilegerede Gæstgiveri“.

Sagnet fortæller, at Dronning Margrethe under sit Ophold i Slagelse har boet her; dette er dog lidet troligt, da hun selv havde Ejendom andet Steds.

Matr. Nr. 273, nu tilhørende Købmand Hans Petersens Enke, Indehaver af Forretningen Købmand Foss, er temmelig sikkert den ældste Købmandsgaard i Slagelse. Den 23. December 1738 andrager Raadmand Peter Jensen, daværende Ejer af Lille Antvorskov, paa sin Søn, Købmænd Jens Petersens Vegne, Magistraten, om der maa blive anvist Sønnen en Plads til Tømmerplads; og en saadan fik han anvist ved „Porsepøle Brønd“ paa Smedegade; her maa have været et Bryggeri for „Porsøl“; Navnet antyder det jo. Gaarden var som nu en stor 4-længet Gaard.

Johan Arnt Kierulf fik Borgerskab som Købmand den 10. September 1771. Senere anlagde han Brænderi og Bryggeri. 1813 fik Kierulf Tilladelse af Kammerjunker Castenskjold, daværende Ejer af Lille Antvorskov og det Paulsberg Vænge, til at lægge Trærender fra Parken til sin Brønd i Gaarden.

— — —

Hvor Skolestræde støder til Smedegade havde Rokkedrejerne deres Stade Markedsdagene. Pladsen blev kaldt Rokketorvet. Acciseboden var, før den ny omkring 1780 blev bygget, boende til Leje paa den sydlige Side af Gaden i et af 4 Fag bestaaende Hus med klinde Vægge og Straatag. Ved Boden var et Led, som i Reglen blev passet af Byens Fattiglemmer; og lidt længere ude, omtrent ude ved Smedegades Port, laa Bomhuset. For at komme ind ad Smedegades Port skulde man, hvis man var kørende eller ridende, betale Bompunge, og derefter, hvis man medførte accisepligtige Varer, igen betale ved Accisebodens Bom. Saa ganske let var det ikke at slippe ind i Byen ad Smedegades Port.

Bredegade er ligesom Smedegade en Hovedlandevejs-gade og en Fortsættelse af denne; er ogsaa jævnlig i Skøder kaldet „Ahlgaden“, hvilket er det samme. At det er Gadens Bredde, som har givet den Navnet, er utvivlsomt; her findes ogsaa flere Lag Brolægning, og flere Steder er det ved Grundudgravning konstateret, at der i temmelig betydelig Dybde har været Mosedrag, som saa efterhaanden ved Ildebrande er bleven opfyldt.

Gadens Huse var som de andre Gaders i det 17. og 18. Aarhundrede opførte af Bindingsværk, hovedsagelig med raa Sten og klinede Vægge til Gaden, tækkede for de flestes Vedkommende med Tegl og til Gaarden i Reglen med Straa; men Straa er dog hyppigst brugt ved Byens Udkanter. Kreaturhold fandtes i saa godt som alle Byens Huse, hvor der var „Svineelge“ (Svinehus), Bryggers, Stald, Lo og Lade, ligesom de fleste havde Bagerovn. Man havde ogsaa en anden mærkelig Ting, nemlig en Kaminkølle, hvorpaa man tørrede Malt, idet de fleste jo bryggede deres Øl selv. Brændevinstøj havde man ogsaa i adskillige Huse; det nævnes i de fleste Skøder.

Det var først i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede at de mange Brænderier blev anlagt. Det var den Guldkalv, man dansede om den Gang; det var Datidens Gullasch. Man begyndte i Reglen som Værtshusholder, men opdagede saa, at fabrikerede man Brændevinen selv, saa blev det hele i en Lomme; derefter oprettede man en Købmandshandel. Saaledes begyndte Stampe, Fischerne med flere.

Selv det lille Hus med Hjertet i Døren fandtes kun i de ganske faa Ejendomme, der tilhørte de større Købmænd, Rangspersoner og Embedsmænd. — Med Hensyn til Gadebelysning, maatte man selv, naar man vilde ud

en mørk Aften, tage Lygte med, for at undgaa at falde over Skarndynger eller i Gadens Huller.

I Avisen for 14. Oktober 1820 meddeles, at i Søndags Aftes var denne Købstads Hovedgader oplyste ved Lygter uden egentlig Udgift, da saavel Lygterne som Belysningsmaterialerne ere anskaffede ved frivillige Bidrag. Det var Tranlamper aubragte paa en Træpæl. Hvis man nu ønsker at vide, hvorledes man havde det med Gadebelysning i 1820, saa behøver man dog blot at gaa ud paa Gaden i November eller December Maaned i det Herrens Aar 1917.

Husnumre fandtes ikke; det var først ved Brand-assurancens Indførelse i Slagelse 1761, at Husene fik Numre, men kun i Assuranceprotokollen; og disse Numre skiftede hver 10 Aar, alt efter som et Hus var opført eller nedbrudt i Husrækken. Denne Skiften Numre op-hørte først ved det 19. Aarhundredes Begyndelse; ellers betegnedes et Hus' Beliggenhed, som følgende udviser:

1462 „solde Jep Michelszøn Closterit sin Gaard liggendis i Slauelsze norden paa Brethegaden vesten Sct. Peders Kirke emellom Jens Lauritzszøns och Oluf Suders (Skomager) Gaarde“.

1372 „gaf Knud Nielszøn borger i Slauelsze en Gaardt liggendis paa Brethegaden udi førnævnte Slauelsze thiill præstens Underholdning udi den hellig aandtz huusz der samme stedtz“.

1485 „Peder Neb Sorbylille schiødte Mogens Skinder (garver) och Induaner (Indvaaner) i Slauelsze den Gaardt han iboede som strækker sig fra adelgaden til Hellig-geistes huusz“.

Ved at gennemgaa de mange Dokumenter og Proto-koller, der findes i Arkivene, ser man snart, at Brede-

gade for godt Hundrede Aar siden havde langt større Betydning end nu; thi den var da beboet af Byens mest betydede Mænd. — Hospitalet vil senere blive omtalt.

— — —
Skovsøgade har rimeligvis faaet sit Navn efter Lands-



Politistationen. — Den gamle Kirkelod.

byen Skovsø. Gadens østlige Del var tidligere ikke af samme Bredde som nu, idet Frue Kirkegaard gik et Par Alen uden for den nuværende Rendesten; Husene i Gaden var af samme Beskaffenhed som i den øvrige By: Bindingsværk med Lervægge, delvis Tegl og Straatag.

Aar 1484: „Karine Prebergsdatter, Hansz Hermendtzøns efterleffuerske solde och schiødte Closter en abild-

gaard, liggende østen og sydvest ved Skouffszegade med sit friche Wand, och thar thil thend Jord liggendis synden op thil fornævnte Abildgaard“.

Den her omtalte Jord kan være det nuværende Anlæg.

Paa Hjørnet af Skovsøgade og Smedegade boede Postmester Niels Krabbe Krogh, der bekendtgør, at i Oktober 1842 flyttes Posthuset til Gæstgiver Thomsens Ejendom. — Her var Posthuset til omkring 1870.

1837 anlagdes en „Chaussé“ i Strædet fra Skovsøgade forbi Lille Antvorskov, og ud for, den østlige Ende af Ejendommen var anbragt en Laage, som spærrede Vejen. Ligeledes var der anbragt en Bom paa Papegøjehusvejen ved det ny Lighus paa Assistents Kirkegaarden.

Aar 1826, den 26. Juni stiftedes her i Slagelse et Forskønnelsesselskab til Anlæg af Stier omkring Byen m. m.

Et af Resultaterne blev, at man paa Byens højeste Punkt ud for den østlige Ende af Lille Antvorskov Allé anlagde en Høj med en Snegleformet Opgang omplantet med Tjørn; og den 8. Marts 1840 meddeles Byens Indvaanere: „At der er sat en Laas for Døren til Trappen, som fører op i Tønden; Nøglen kan faas i Huset tæt ved“ („Papegøjehuset“)! Efter at Tønden eller Udsigts-tårnet var fjernet blev Højen ved at kaldes Tønden, indtil den for en Del Aar siden blev fjernet.

Omtrent paa det Sted, hvor Tønden eller rettere Højen laa — dog længere tilbage — blev for nogle Aar siden af eller paa Foranledning af Tapetserer Becker plantet et Egetræ — omgivet med en Jernkæde.

Hvornaar „Papegøjehuset“ er opført, vides ikke; men i Aaret 1811 er det assureret. Det formenes, at her har været skudt til „Papegøjen“. Paa Matrikelskortet fra

1768 kaldes Pladsen omkring Smedegades Park og lidt udefter for „Papegøjen“; her var Byens fælles Gødningsplads.

Aar 1459 nævnes første Gang Lille Antvorskov som Closters „nye Abildgaard“, liggende næst „Thegelgaarden“; sidstnævnte laa i den vestlige Del af Anlæget; saavidt vides benyttedes Abildgaarden for de gifte Folk, som gav deres Gods i levende Live til deres Sjæls Frelse.

Det nævnes, at der i Slagelse har været en Sct. Clements Kirke eller Kapel; et saadant er der ingen Sinde paavist eller fundet Rester af. Da nu Antvorskov var helliget Johannes den Døber, Jomfru Marie og Sct. Clement, kunde det jo tænkes, at der kan have været et Sct. Clements Kapel paa Lille Antvorskov. Paa et gammelt Billede af Slagelse ses et Kors paa en af Bygningerne paa Lille Antvorskov. Dette er ogsaa Tilfældet for Byens 3 andre Kirker, hvilket, jeg mener, kunde tyde paa, at der ialt Fald kan have været et Kapel paa Lille Antvorskov og maaske et Sct Clements Kapel. For en 4 à 5 Aar siden blev der lidt Nord for Lille Antvorskov i Poulsbjerg-Vænget ved Udgravning af Bygningsgrund fundet en svær Kampestensgrund iblandet med Munkesten og Munketagpotter.

Omkring Aaret 1700 ses det, at Raadmand Peter Jensen var Ejer, og han ejede det endnu i 1700-erne. Han var en rig Mand og havde Monopol paa et Tobaksspinderi i Slagelse og 4 Mils Omkreds med Ret til at handle overalt i Sjællands Stift. Han vakte Folks Misundelse ved at „bramme med Spisegilder og køre i Karosser“. Sandsynligvis er det dette Tobaksmonopol, som senere er overdraget Anthony Smidt.

Den 9. August 1808 blev om Middagen en Bataillon af det spanske Regiment Guadalaxara omringet af danske under Generalløjtnant Castenskjolds Kommando og afvæbnet i Lille Antvorskov Allé den 11. s. M.

— — —

Gl. Torv, som er Slagelse ældgamle Torv, er fremkommet ved, at flere Gader støder sammen. At det ikke altid har kunnet gøre Fyldest som Torv fremgaar af, at man paa Markedsdage maatte benytte baade Smedegade og Bredegade.

Paa Torvet fandtes Byens Brønd og Fiskeskamlerne. Her fandtes ogsaa ved Raadhuset Skampælen eller Gabestokken samt indtil 1820 Byens eneste Tranlygte. Udfor Raadhuset var et eller to Skildærhuse. Disse var vistnok bestemt for Militæret; men forøvrigt var der ogsaa Skildærhuse andre Steder i Byen.

Bygningerne paa Gl. Torv var opført som Byens øvrige Huse; dog var Straatag mindre benyttet.

Den nuværende Postgaard (som da ikke var Postgaard) ejedes 1711 af Madam Chathrine salig Borgmester Jens Ebbesen. Den tilhørte senere Niels Sørensen Stub, der ejede den ved Branden den 29. April 1740 og fik Hjælp fra Staten til at opbygge et Hus paa en øde Plads paa Torvet — altsaa „Gl. Torv“. Hjælpen bestod i at være fri for Skatter og anden borgelig Tyng. Huset var færdigt 1741, og 20 Aar senere bestod Gaarden af 2 Ejendomme; den østlige var lejet ud til Regimentskvartermester Bjørn. Den vestlige Del bestod af 31 Fag med Krambod og Karnap (heri indbefattet den saakaldte Verners Ejendom). Hertil flyttedes Postgaarden, efter at Postmester Kikkebuch i 1774 var suspenderet. — Stub var ikke Postmester, men Værtshusholder, Købmand m. m.

1815 sælges Postgaarden til fhv. Degn i Egense paa Fyn Chr. v. Støcken, der kort Tid senere fik den Ære at huse Kong Frederik den 6.

Om Borgfesten i Slagelse 1. Junl 1815 i Anledning af Kongebesøget fortælles følgende:

„Den skønneste blandt vore Dage, Kl. 7 Formiddag, indtraf vor elskede Konge sig her i Slagelse. Ved Bredegades Port var oprejst en Æresbue af Skovgrønt, blev allerhøjest samme modtaget af en talrig Forsamling af Embedsmænd og Borgere. En Velkomstsang, som ved en af Byens Dannekvinder overræktes Hans Majestæt, blev med almindelig Deltagelse afsunget.

Det jublende Folk spændte Hestene fra Hans Majestæts Vogn og tråk dem under Fryderaab til Postgaarden, hvor Hans Majestæt modtog i Cour samtlige Embedsmænd. (Borgerne maatte nøjes med at trække Hans Majestæt). I et Afrædelses-Værelse læstes følgende: „Frederik, Marie, hulde Kongepar, vor Konge-Æt, vi Fyrstedaaden, Borgertak frembære“.

— — —

I Matr. Nr. 50 boede Rektor Wøldiche, for hvem der i Sct. Mikkels Kirke er opsat en Mindetavle af hans Disciple og Venner.

Den 18. Maj 1814 løste Bager Giorg Arent Frølich Børgerskab. Her har altsaa været Bageri i over 100 Aar.

1735, den 5. Juli, sælger Peder Colding sin Gaard paa Torvet i Slagelse mellem Jacob Andersen Egs Gaard (Wellejevs) paa den ene Side og Sct. Mikkels Kirkestræde paa den anden Side, kaldet Magle Loge, som bestaar af det store, grundmurede Hus og Egebindingsværk langs Magle Logestræde, og alt som tilhører efter ældgamle Skøder. Huset har Velbaarne Stitsbefalingsmand Ludvig Holstein

Slagelse Kirker i gamle Dage.



Sct. Peders Kirke.



Sct. Mikkels Kirke.

til Slagelse Bys Raadstue ladet købe, og efter hans Død er det bleven betalt med 620 Rdl. af Borgmester Rasmus Wohnsen og Raadmand Jens Andersen Harring. Huset bestod af en Etage med Kvist samt hvælvet Kælder.

Det gamle Raadhus paa det vestlige Hjørne af Slots-gade og Bredegade blev solgt den 10. Marts 1736 til Borgmester Rasmus Wohnsen for 230 Rdl.

Det af Peder Colding købte Raadhus brændte den 29. April 1740, og paa den gamle Grund opførtes det ny Raadhus med Bibeholdelse af den hvælvede Kælder.

Kontrakten om Opførelsen blev underskrevet den 16. Juni 1741; og den 3. Juli 1742 blev det indviet med en Tale af Borgmester Wohnsen. Udenpaa Raadhuset var Byens eneste Tranlygte, som kostede aarlig 4 Rdl. 2 Mark til Olie og Tran.

Omkring 1790 blev der paaført Raadstuen en Etage. Paa Raadstuen var foruden Tingstue, Vagtstue for Garnisonen, Vaabenkamre, Arrester samt Sprøjtehus.

Ved Auktionen den 10. April 1868 blev Boghandler Tørsleff højstbydende med 5600 Rdl.

Ejendommen har tidligere tilhørt Antvorskov Kloster.

— — —

Ved Nedlægning af Kloakrør udfor Matr. Nr. 120 b blev i en Dybde af omkring et Par Alen og i en lignende Afstand fra Rendestenen ude i Gaden funden Rester af en Munkestens-Mur, hvilket beviser, at Husenes Beliggenhed i Gaden ikke altid har været den samme som nu.

— — —

Fruegade, har sit Navn efter Frue Kirke, som laa paa den Plads, hvor nu Borgerskolen ligger. Gaden har tidligere været meget smal, men er ogsaa benævnet „Frue-

stræde“. Indtil 1830 fandtes der Stengærder paa begge Sider. Paa den østlige Side løb Gærdet fra Kirkegaardens Indgang fra Hjørnet af Fruegade og Skovsøgade helt ned til Vænget Matr. Nr. 163. Her udfor var en Brønd med Brøndværk, paa den vestlige Side gik Gærdet fra Hjørnet til Matr. Nr. 125 (Barchagers Ejendom); 1830 flyttedes 90 Favne Stengærde paa den østlige Side tilbage. Det laa ca. 2 à 2½ Alen udenfor den nuværende Rendesten. Paa Hjørnet omtrent, hvor den nuværende Kloakbrønd findes, var Indgangen til Kirkegården. Den bestod af 2 mindre Piller med Laage.

Af Huse fandtes 1761 kun 3. Matr. Nr. 125 tilhørte Niels Sørensen Stub. Dette staar endnu og tilhører P. Barchager.

Matr. Nr. 128 tilhørte Provst Torm i Stillinge, og Matr. Nr. 129 tilhørte Feltbereder Habakuk og beboedes af Ryttere.

Da Rakkerhuset ved Løvegades Port var nedfalden, købte Kommunen Feltbereder Habakuks Hus, Matr. Nr. 129, til Bolig for Natmanden, som tillige var Rakker og Skortensfejer. 2 af Natmændenes Navne er kendte, nemlig: Hans Johansen, som den 12. Juni 1760 blev begravet, hvor Natmændene plejer at blive jordede, i en afsides Krog paa Sct. Mikkels Kirkegaard, og Jocum Hansen, som blev begravet sammesteds den 19. Januar 1780.

Natmanden kaldes „uærlig“; ingen Mand kunde søge hans Selskab, spise af samme Fad, drikke af samme Krus; hans Bestilling var at flaa selvdøde Kreaturer, rense „Hemmeligheden“, gaa Skarpretteren til Haande og rense Skorstene. Nu er disse Bestillinger jo ligestillede med andre borgerlige Erhverv.

Aaret 1819 ses det, at Hans Bache af Simon Dominicus har svaret 13^{1/2} Skilling i Jordskyld til Sct. Mikkel's Kirke. For en Del Aar siden kaldtes Huset Valbygaard efter en Mand ved Navn Valby. Her boede ogsaa en Mand, som gik under Navnet „Kasper Røghat“.

En Fortsættelse af Fruegade er for godt 40 Aar siden ført ned over Vænget; det ældste Navn, som kendes paa dette, er Fruervænget, derefter Bagger Vænge efter Avlsbruger Marcus Bagger, Fogh Vænge efter Procurator Fogh, Ellermans Vænge efter Købmand Ellermann og Ole Hansens Vænge efter Avlsbruger Ole Hansen. 1839 lagdes der en Gangsti over Vænget. Endnu for 50 Aar siden var der helt Uføre, idet meget af Vænget stod under Vand om Vinteren; senere blev en Vej lagt over Vænget; men den var spærret med Bomme for begge Ender.

— — —

Lørdag den 13. September 1834 meddeler Bøssefører I. C. Jensen, at han afholder Skiveskydning i Baggers Vænge om Sølvgevinster“, og at „Hr. Krigsraad og Ridder Schiøtt beværter ved Skydningen med kold Spise og Snapse samt varmt Mad om Aftenen paa Postgaarden“.

Disse Gevinstskydninger afholdes meget hyppigt i den første Halvdel af det forrige Aarhundrede.

— — —

Bjærgbygade hører ogsaa til de meget gamle Gader og har faaet sit Navn efter Landsbyen Slots Bjærgby, som den fører ud imod; dog er der den Mærkelighed, at Bogstavet „g“ altid mangler, saa at man kun kalder Gaden Bjærbygade.

Aar 1669 brændte ifølge Hans de Hoffmands Supplement til „Danske Atlas“ 36 Huse i Burgbygade. Det er vanskeligt at forstaa, hvor disse Huse kan have ligget,

hvis man ikke har medregnet Side- og Baghuse; dog vides det, at der ialt Fald har været 3 Ejendomme i den saakaldte „Bankens Have“. I et Skøde af 18 April 1698 nævnes: Mette Laurits Stub, Frans Stougaard og en øde Byggeplads. Ligeledes var Vænget, hvori den gamle Accisebod ligger, været bebygget, hvilket fremgaar af, at der i Haverne er fundet gammel Brolægning; og efter en Fortegnelse over Slagelse Bys Jorder af 1802, som siger, at Vænget ved den store Stald har forud været Hauger og Byggepladser.

Omkring 1760 fandtes der kun 6 Ejendomme i Bjærgbygade. Alle disse Ejendomme var Bindingsværk med Tegl til Gaden og Straatag til Gaarden samt Lervægge eller klinede Vægge.

— — —

Aaret 1399, den 19. November, udstedte Erik af Pommeren et Brev om, at „paa Rettertinget i Sorø tilskødede Elsebe, Enke efter Borgmester Hincekinus Finke, Dronning Margrethe en Gaard med Bryggerskab i Bjærgbygade“. Om denne Gaard haves nogle Tingsvidner fra Slagelse Byting.

I to af disse, som er dateret 15. December 1399, siges, at Nicolaus Boson erholdt Skøde paa Gaarden paa Dronningens Vegne; et tredje Vidne af samme Dato siger, at Broder Benecke Albertsøn af Graabrødre-Ordenen skødede al den Ret til Dronningen i den Gaard, som Hincekinus Finke iboede; og endelig siger et Vidne dateret 17. Maj 1400, at Godikinus Finke skødede til Dronning Margrethe en Gaard med Stenhus og Bryggerskab, som er tilfalden ham efter hans Broder, Hintze Finke. Denne Gaard kan kun være Matr. Nr. 9; nu Lerches Gaard.

Matr. Nr. 1, Klostret, blev opført 1858—59 og indviet den 12. Oktober 1859. Kapitalen hertil blev taget af Slagelse Hospitals Midler. I Klostret skulde optages ældre, ugifte Piger af den dannede Middelstand; det bestemtes saa, at Antallet skulde være 50, hvoraf 35 ugifte 15 Enker eller Koner.

— — —

Matr. Nr. 2 b tilhørte Bendix Jespersen. I denne Ejendom havde Byens 2 Eskadroner deres Sygehus for en aarlig Leje af 32 Kr. Inventariet til Sygestuen var følgende: 3 Standersenge, hvoraf den ene var maadelig, 7 Dyner, hvoraf 3 maadelige og slette, 7 Hovedpuder, 5 Par Lagener i maadelig Tilstand, et Natskrin med Krukke, denne var i Stykker, senere anskaffedes en Bøtte, 1 Trælysestage, ubrugelig; til Sengestederne hørte 2 Knipper Halm; alt i alt et veludstyret Sygehus i Aaret 1783. Da denne Sygestue blev flyttet til et andet Hus i samme Gade var Udgiften til Flytningen 1 Kr. 98 Øre iberegnet 3 Knipper Halm à 25 Øre.

— — —

Matr. Nr. 3 tilhørte omkring 1805 Snedker Christan Smidt, Fader til Skræder Hans Abelin Smidt. Her blev senere opført et større Baghus til Uldspinderi; men 1859 blev her indrettet en Dansesalon „Phønix“, hvor den i sin Tid bekendte Gudmand Nielsen holdt offentlig Dans om Søn- og Markedsdagene.

— — —

Matr. Nr. 4 er opført af Væver Jens Hansen Ebberup sidst i 30-erne. Dennes Enke havde Julenat i sin Stue henstillet en Kasse af Form som en Krybbe, hvori laa en Figur, der forestillede Jesus; og Stuen var pyntet med Blomster, Gran og mange Lys. Det fortaltes, at Madam

Ebberup havde vaaget hele Natten for at passe Lysene. For at tage dette i Øjesyn valfartede Folk efter Troprædiken til Bjærgbygaden Julemorgen. Samme Madam Ebberup og hendes Slægt havde Privilegium paa at kurere Dyr, som var opgivne af Dyrlægerne.

— — —

I Matr. Nr. 9, som har været Have til den saakaldte „Lerches Gaard“, boede i 1860-erne Ritmester Heramb. Hos ham boede Prins Christian (den senere Christian den 9.), naar han inspicerede Rytteriet i Slagelse; den Gang de holstenske Dragoner.

— — —

Matr. Nr. 58, Acciseboden, blev opført 1783 for Statens Regning af Tømrermester Rasmussen for 212 Rdl.

Udenfor Porten var et Stykke Jord, kaldet de „Fattiges Kaalhaue“. Om denne var der en Proces mellem Hospitalet og Slagelse Kommune 1725; Dommen gik Byen imod.

— — —

Bjærbygades Mølle kaldes paa Videnskabernes Selskabs Kort fra 1772 for „Pissebæks Mølle“; den tilhørte omkring 1670 Borgmester og Hospitalsforstander Jens Ebbesen. 1728 skøder Borgmester Lassen sin Vejrmølle ved Bjærgbygades Port til Møller Peder Pedersen og den indgærdede Jord; i søndre Side 60 Favne, nordre Side 53 Favne, udi Bredden 11 Favne, hvoraf Jordlejen aarlig til Borgmester i Embedet er 2 Mark og 8 Skilling; alt efter et forfattet Instrument (Dokument) af Rådmand Oluf Hansen Kolding og Raadmand Wohnsen og med daværende Stiftsamtmænd Krabbes Approbation, dateret den 27. Juli 1716. 1739 tilhørte Møllen Sogndegn Frants Olufsen Dorpf. Møllen købtes omkring 1798 af Møller Hans

Abelin Schou, som ombyggede Møllestedet og satte Stubmøllen i Stand. Denne brændte den 27. Februar 1857, hvorefter den hollandske Mølle blev opført.

Efter den Afgift, der svares af den indgærdede Jord ved Møllen, ser det ud til, at Jorden har tilhørt Borgmester-Lodden Matr. Nr. 7.

Under Krigen 1658 blev den svenske Konges Kusk, Bent Mogensen, skudt paa Bjærgbygade. Skuddet blev affyret fra en Have.

— — —

Hvor nu Byens Anlæg er var Natmandsvænget. Her udoer gik Havestrædet i østlig Retning. Indgangen til Strædet var, hvor nu Matr. Nr. 164 findes. Dette Stræde er forlængst nedlagt.

— — —

Hestemøllestræde har faaet sit Navn efter Hestemøllen, som har været i Matr. Nr. 74 Slotsgade. Det kan ikke paavises, at der nogensinde har været en Hestemølle i Strædet, hvis ældste Navn er Lille Kalstedgade eller -Stræde. Reesen kalder det for „Morten Smeds Stræde“; altsaa maa en Morten Smed have boet i Strædet. Den nordre Del af Jorden ved Strædet hører til den Kjærulfske Ejendom, Matr. Nr. 119 a. Af en Plads her, kaldet Poul Lissemands Plads, svarede Købmand Peter Arnt Kjærulf i Aaret 1819 i Jordskyld til Sct. Mikkels Kirke 1 Mark og 8 Skilling.

— — —

Rytterstaldstræde har faaet sit Navn efter Rytterstalden, som læa langs med Slotsgade; paa den sydlige Side af Strædet havde Rytterne Øvelsesplads. I Baghuset til Matr. Nr. 78, den Gang tilhørende Murermester Pico, lejede Kommunen i Aaret 1840 Lokaler til Friskole for

100 Rdl. aarlig samt til Bygningshjælp 100 Rdl. Gymnastikplads blev lejet lige overfor. Seminarist C. C. Carlsen blev ansat som Timelærer med en maanedlig Løn af 25 Rdl. (er Toti fem Rdl.) Her var saa Friskolen til den flyttedes om i den ny Skole paa Fruegade.

Strædet har tidligere haft Navnet „Lache Langestræde“; i Markbogen for 1682 findes en Eng i Hospitalets Jorder med Navnet „Lacheland“.

I Kancelliets Brevbøger findes følgende:

„ . . . et Jordsmon kaldet Sct. Jørgens Kirkegaard liggende Vest for Adelgaden, som løber til Slottet, Nord op til Vither Skræders Gaard og Sønden op til det Stræde, som strækker sig fra Slots-gaden til Bierbygaden, og hvoraf der skal svares 4 Skilling danske i Jordskyld til Hospitalet. — Kongen sælger det til Ejendom til Thomas Mauritzen, Slotspræst paa Antvorskov; men Afgiften skal vedblive. 10. April 1598“.

Hvor den Kirkegaard skal have ligget er ikke let at opdage nu. I den saakaldte „Bankens Have“ er ingen Rester fra Begravelser fundet; men derimod er der i sin Tid ved Rytterstaldens Nedbrydning fundet et Skelet af et Menneke. Sagnet fortæller, at der skal have været en Kirkegaard; men Stedbetegnelsen fra 1598 er noget usikker.

I Strædet fandtes en god Brønd, som benyttes af Rytterne.

Nu vil Strædet komme mere til Anseelse end hidtil; dels er det jo gjort bredere; og det nye Tinghus, hvori Landretten ligeledes skal have Plads vil bidrage til, at Rytterstaldstræde bliver om ikke en Hovedgade saa i alt Fald en Gade, hvor til mange har Ærinde. Den vil forhaabentlig ad Aare blive brolagt.

Paa Ridehuspladsen har Gøglet haft sin Plads paa Markedsdagene, siden det blev flyttet fra Sveitserpladsen omkring 1870-erne; men det er vel kun et Spørgsmaal om Tid, naar det atter maa fortrække; idet Spetaklet Markedsdagene vel er et uheldigt Naboskab at have paa Tingdagene.

— — —

Lille Fruegade burde rettere hedde Fruestræde; thi som Gade betragtet er den meget stedmoderlig behandlet uden Brolægning, uden Lys og i fugtigt Vejr i høj Grad sølet. Naar dertil kommer, at den bruges som Gaardsplads med Henstilling af Vogne m. m., saa gad jeg set den, som en mørk, vaad Vinteraften tør vove at passere Strædet. Dette har før Branden 1804 haft en mere nordlig Retning ind over Haverne og bag om Realskolen. Strædet har tidligere haft andre Navne; saaledes udstedte „Holger Gagge til Frøslev og Provst til Roskilde Domkirke“ den 15. September 1609 et Pergamentsbrev, hvorved han til Hr. Christen Vinter, Prædikant til Antvorskov Slot, skøder 3 af Sct. Mikkels Kirkes Jordsmon og Haver, liggende i Clokkerstræde i Slagelse. At Gaden har Navn efter en Klokker er temmelig sandsynligt. I Slagelse Latinskole var i 1651 en Discipel ved Navn Jacob Nielsen Kløcker, hvis Fader var Klokker; Sønnen havde taget Navn efter Faderens Bestilling som Klokker, men forandret Klokker til Kløcker. Det var jo ikke utænkeligt, at Jacob Nielsens Fader enten har boet i Strædet eller ejet nogen Jorder.

— — —

Navnene Vinpibestræde og Bødelstræde er forsvundne som Gadenavne; men Rester af Strædet findes endnu under andet Navn. Fra Krogen mellem Matr. Nr. 214

og 215 (bag den saakaldte Strudsbergs Gaard) gik det ind over følgende Ejendomme: Matr. Nr. 216, 217, 218 og 219, (det sidste Matr. Nr. tilhører nu Købmand Korsberg) Nygade til Sveitserpladsen. Nygade er altsaa den sidste Ende af Strædet. Ifølge en Obligation af 4. November 1711 betalte den „3. Vaaning i Vinpibestrædet“ 6 Skilling i Jordskyld til Sct. Mikkels Kirke; de samme 6 Skilling svares i 1819 af Hjulmand Zinglersen, som den 2. Marts 1807 havde købt Ejendommen, „liggende paa Hjørnet af Bødelstræde og det nye Torv“, af Bager Horchland; nu tilhører den samme Ejendom Kobbersmed Michelsen; men nu svares de 6 Skilling af Jernstøber Rasmussen, som havde købt Ejendommen af Zinglersen. Mærkværdigt nok brændte denne Ejendom ikke ved Branden 1804, uagtet den laa omtrent midt i Flammehavet.

Om Oprindelsen til Navnet „Vinpibestrædet“, som heller ikke, saavidt jeg har set, har været nævnt i den ældste Tid, findes Forklaringen i Reesens Atlas 1677. Daniel Weinholdt fik 1641 Tilladelse til at forhandle Vin m. m. og 22. Marts 1661 at have Apotek og Forhandling af Vine; Vinen skulde efter kgl. Befaling undersøges af et Par Mand, som skulde have en Pot Vin af hver Fad. Den 29. September fik Weinholdts Enke, Anna Willadsdatter, Brev paa at nyde foranskrevne Benaadning.

Sønnen, Hans Danielsen Weinholdt, Byfoged og Postmester, fortsatte Forretningen sammesteds paa Hjørnet af Smedegade og Vinpibestræde. H. D. Weinholdt var gift med Anne Marie Mogensdatter, Datter af Borgmester Mogens Jacobsen. Da Weinholdt i 1711 var død, blev Enken Anne Marie trolovet med Rudolf Frederik Lassen, der imidlertid døde inden Ægteskabet fuldbyrdedes, hvorfor hun den 2. August 1712 fik kgl. Bevilling, at det Barn,

hun skulde føde, maatte døbes som ægte Barn. Den 14. Februar ægtede hun Jens Mantix.

At det er disse to Weinholdt'er, der har givet Strædet Navnet „Vinpibestræde“, er temmelig sikkert; og at de har henstillet de tomme Vinpiber i Strædet har vel ogsaa hjulpet til; det var jo et udmærket Skilt for Forretningen.

Senere kom Strædet til at hedde „Bødelstræde“, og under dette Navn har det været bedst kendt. Om Op-rindelsen foreligger følgende:

„Aar 1692, den 26. Juli, blev Jacob Lang Bøel antaget som Skarprichter udi Antvorskov og Corsør Amter, født udi Preussen“.

Denne Mand har rimeligvis boet i Strædet; ellers var der jo ingen Grund til at forandre Strædets Navn fra Vinpibe- til Bødelstræde. Dette sidste Navn er jo nærmest uhyggeligt, selv om Folk den Gang ikke var saa fintfølelse som senere.

I Strædet var kun to Ejendomme: Bager Hochlands paa 8 Fag og Jens Jensen Pilemands paa 12 Fag.

— — —

Kirkestræde, Nyportstræde og Rosengadestræde er 3 forskellige Stræder. Kirkestræde eller, som det ogsaa kaldes, Lindestræde var et lille Stræde paa den vestlige Side af Latinskolen fra Rosengade til Bødelstræde, den nuværende Nygade, og fortsattes med Nyportstræde til Nyport. I Nyportstræde (den østlige Side af Sveiserpladsen) fandtes omkring 1760 3 Ejendomme, alle med Lervægge og Straatag.

Nyport er ikke særlig ny; thi 1677 hedder den saaledes. Gaden paa den vestre Side af Sveitserpladsen var Rosengadestræde. Paa denne blev i Midten af 1780-erne opført en Accisebod for kgl. Regning; den laa udfor Matr.

Nr. 287 b, Overretssagfører Balles Ejendom; i 1838 blev denne nedbrudt og købt af kgl. Agent og Købmand H. H. Schou, som opførte den i sin Have. Der opførtes derefter en Bod af Grundmur paa samme Sted, som stod til 1856, da der paa Grund af Accisens Ophævelse ikke mere var Brug for den, og dels laa den i Vejen, idet den laa et Stykke ude i Gaden. Om en bekendt Møller S. fra Jernebjerg Mølle fortælles det, at han, der stadig laa i Krig med Accisebetjentene, en Dag, under en Del Halm, til Vognbunden havde sømmet en Kalvehale, som stak ud under Bagsmækken, for at Betjentene skulde tro, at en Kalv fandtes skjult under Halmen. Betjentene lod sig narre til at løbe efter Vognen, som blev kørt rask forbi Boden ved Nyport; men Mølleren maatte jo holde, saa Betjentene kunde undersøge Vognen. Da de saa Resultatet skældte de ud; men Møller S. mente jo, at han havde Lov til at give sin Vogn Hale. Der fortælles jo fra den Tid en Del Historier om, hvorledes man snød Toldvæsenet; men værst var nok Kvinderne, idet de under deres Klæder kunde skjule en Del; men Situationen maa have været kritisk, naar en Hane eller Høne pludselig gav Livstegn fra sig, efter at man først havde hævdet intet at skulle have „ciset“.

— — —

I Ridebanestræde. nu kaldet Skolegade, laa omkring 1760 kun et af 9 Fag beboet Hus med indrettet Smedie og Stald. Her boede Rytter- og Liv-Eskadronsmeden Christian Frank og Marcus Hoffer Rytter.

Hvor nu Realskolen ligger, havde Rytterne deres Ridebane; deraf Navnet „Ridebanestræde“. Realskolen blev opført 1856, efter at Latinskolen efter Lov af 14. April 1852 var blevet nedlagt.

Nytorv er jo, som Navnet antyder, Byens nye Torv, som først blev anlagt efter Branden den 22. September 1804. Der byggedes ikke straks helt omkring Torvet, men dog forholdsvis hurtigt.

Matr. Nr. 250 og 252 opførtes af Rebslager Mathias Lørgensen, Nr. 251 og Nabohuset af Gørtler Børge



Nytorv.

Henriksen; det nuværende Nyhus opførtes henholdsvis af Bogbinder Arbo og Hans Abelin Schou, som ligeledes 1811 opførte sin Købmandsgaard, nu tilhørende Købmand Korsberg, Nr. 209. Matr. 218 byggede Møller, senere Værtshusholder Rasmus Hvid; Nr. 217 Gørtler Grønning; Nr. 216 Sadelmager Jacob Madsen.

At Torvet med den Alder ikke kan have megen Historie er givet; dog fortjener følgende at nævnes:

Mandag Eftermiddag Kl. 3, den 26. Juni 1848, ankom hertil Artilleri-Trænet af de svenske Tropper, hvis Officerer af Comitéen blev inviterede til en Sexa i den nye Forening. Købmand Lauritzen udbragte Velkomsthilsenerne; ligeledes talte Rektor mag. Elberlin, Prokurator Rye og Lærer Carlsen. Den næste Dag var Tropperne samlede paa Nytorv, hvor de blev hilste med de 3 nordiske Flag. Den 27. s. M. ankom 2 Eskadroner svenske Husarer, som ligeledes paa Torvet hilstes med de 3 nordiske Flag og megen anden Festlighed.

— — —

Udenfor den virkelige Bygrænse fandtes 1760 ingen Huse udover Møllegaardene og Rakkerens Hus. Af Vejr-møller var der i Aaret 1682 ialt 6; udenfor Smedegade 1, udenfor Bjergbygade 1, udenfor Løvegade 2, udenfor Bredegade 2, dog ikke Mariendals Mølle, som er opført omkring 1820, og ved Smedegades Landevej Garvergaarden, som tillige var Kro.

Det var først efter Udskiftningen, som blev færdig 1816, at man begyndte at bygge Huse paa Slagelse Mark. 1817 byggedes de 2 første af Købmand Peter Arnt Kjærulf og Farver Poul Ebbesen; men fra 1830 til 1850 er de fleste opførte.

I 1841 udtaler en Indsender i den „Vestsjællandske Avis“, „at Husene paa Slagelse Mark var rene Rottenborge“, og tilføjer derefter: „Jeg kender saadanne propfulde Huse — en Stue hvori 3 Familier — Mænd, Koner, Bislopperske, Børn — 14 menneskelige Væsener i et Hul; at disse Væsener sulte, fryse, gaa nøgne“ o. s. v.

Det har just ikke været ideelle Forhold paa Slagelse Mark i det Herrens Aar Anno 1841.

Aar 1761 fandtes 258 Matr. Nr., deri medregnet Kirkerne; de private Ejendomme var assurerede for 159,610 Rdl., Sct. Mikkels Kirke for 12,000 Rdl. og Sct. Peders Kirke for 12,000 Rdl., Hospitalet for 15,600 Rdl. og Hospitalskirken for 4,200 Rdl. Præstegaardene var ikke assurerede i ovennævnte Beløb. Nu udgør Assurancebeløbet 19 072,064 Kr. Til Sammenligning kan anføres, at Spritfabrikken nu er assureret for 209,770 Kr. Kjærulfs Gaard paa Gl. Torv for 191,038 Kr. Nyhus for 171,460; den samlede Sum for disse 3 Ejendomme: 572, 268 Kr. = 286,134 Rdl. er mere end private samtlige Ejendomme var assureret for 1761.

Indbyggernes Antal var i 1769: 1498, 1810: 1732, 1845: 3563, 1855: 4747, 1870: 5468, af hvilke de 2615 hørte til Mandkønnet og 2853 til Kvindkønnet. 1783 var der 980 Indbyggere over 12 Aar.

Hans de Hoffmand bemærkede i sit Supplement til „Danske Atlas“, som udkom 1774, „at Raadhuset maa i fordums Tid have været meget anseelig, siden samme tillige var Børs og Lybækkernes Pakhus, og der oprettet et Apotheque, hvoraf man maa slutte, at Byen i de Dage har haft god Handel. Magistraten bestaar af en Borgmester, som tillige er Apoteker, (Antony Smidt), 2 Raadmænd, den ene er tillige By- og Herredsfoged, den anden By- og Raadstueskriver. Raadstueretten holdes om Tirsdagen og Bytinget om Torsdagen, derfra appelleres til Landstinget. Foruden Magistraten er Byens Beboere: 2 Sognepræster, 1 Capelan, 1 Hospitalsforstander, 1 Strand-Visitor, Chirurgius, Musikant, 2 privilegerede Værtshusmænd, 8 Købmænd, 83 Haandværkere og en Del Avlsmænd. Borgernes Antal er 180, Indbyggernes, foruden de militære, unge og gamle, ialt 1200 Sjæle“.

Ved Danehoffet i Slagelse var nærværende Kong Haakon, Dronning Margrethe, menige Stænder og Rigets Fuldmægtige. Toget drog ud fra Kongsgaarden (laa hvor Apoteket nu ligger) i Slagelse og samledes paa Byens (gl.) Torv.

Kong Olufs Løfte til Stænderne begyndte saaledes:

I den hellige Trefoldigheds Navn, Amen. Aar efter Guds Byrd 1370 og paa det sjette, den Tid i Slagelse var samlet de mægtigste Mænd udi Riget og Almuen Folk, ny Konning at vælge, var indrektelige skicket. . . .

Derefter fulgte Løfte til Biskopper, Klostre, Præster og Riddersmænd m. m.; under denne Erklæring var foruden Kongens og Dronnings Segl følgende hæderlige Mænds: Niels Erkebiskop af Lund, Bisp Jensis af Ribe, Bisp Olufs af Aarhus, Bisp Nielsis af Roskilde, Bisp Jacobs af Wiborg, Bisp Susend af Børglum, Bisp Waldemar Podebusk af Odense, Drost Henning Podebusk, Marsk Effuért Molkete i Thue Gallens udi Skaane og 14 Væbnere.

Actum Slavelse, 3 Mai 1376.

1205 førskaffede Hellig Anders Byen den store Mark, og 3. Maj 1276 blev Dronning Margrethes Søn Oluf hyldet, og 1280 gav Erik Glipping Byen Privilegium, 1348 gav Valdemar den 3. Borgerne samme Frihed som Roskilde, 1441 konfirmerede Christoffer af Bayern Byens Privilegier og en ny Bylov, 1460, 1470, 1477 konfirmerede Kong Hans Byens Privilegier, 1489 og 1490 tildømte samme Konge en Mark kaldet Lyngvænge (nogle Jorder Nord for Slagelse Byskov) 1446 gav Kong Christian Konfirmation paa et Hestemarked i Fasten 1627 holdtes der et stort Rigsraadmøde i Slagelse i Anledning af Krigen.

Slagelse har tidligere været Havnestad. Havnen laa ved Udløbet af Tude Aa og hed Skibsholm. Om denne Havn var der jævnlig Strid med Korsør Borgere. Den 18. Oktober 1850 udsteder Kong Frederik den Anden et aabent Brev, som er dateret Antvorskov, og hvori Kongen gør vitterlig, at da Skibsholms Havn for nogen Tid siden var bleven afskaffet; men da Indbyggerne i Slagelse havde beklaget sig over, at de led saa stor Skade, saa tillades det dem nu, at Skibsholms Havn atter maa blive fri Havn til Byen, saa alle uforbudne Varer maa ud- og indskibes her; dog skulde Befalingsmanden paa Antvorskov Kloster ansætte en Sisemester ved Havnen; men fra sidst i det 17. Aarhundrede hører man ikke mere til Havnen. Nu er Slagelse atter Havnestad, idet Byen for nogle Aar siden købte Mullerup Havn; men sidstnævnte Havn vil vist lige saa lidt som Skibsholms Havn faa nogen særlig Betydning for Slagelse. Forholdene forbyder det.

Slagelse Borgervæbning.

Alle Købstæder maatte i tidligere Tid stille et vist Antal vaabendytige Folk til Kongens Tjeneste, ligesom de maatte betale Madskatter. Disse leveredes in Natura. Da Hærvæsenet i Slutningen af det 17. Aarhundrede blev ordnet, fik Købstæderne fast Borgervæbning. Slagelse Borgervæbning ophævedes ifølge kgl. Resolution af 15. Juli 1840, og der blev i dens Sted organiseret et Korps under Navn af Brandkorps, hvorunder var en særlig Afdeling, hvis Bestemmelse det var at være Politiet behjælpelig til Ordenens Opretholdelse. Under Brandkorpset hørte alle Byens Borgere og Indvaanere, som hidtil havde hørt til Brandkorpset og Borgervæbningen. Disse, som

før havde haft hver sin Chef, fik nu denne fælles, og Borgervæbningen fik Navnet Politikorpset, som kom til at bestaa af: 1 Premierløjtnant, 1 Sekondløjtnant, 1 Kommandersergent, 3 Underofficerer, 36 Mand og en Tambur. Disse blev alle udtaget af Borgervæbningens 1. Afdeling, som var bleven Borgere siden 1807, og saaledes forsynede med Vaaben og anden Armatur. Officerer og Underofficerer skulde anlægge følgende Uniform: Mørkegraa Kjole uden Rabatter med en Rad gule Knapper, lange, mørkegraa Pantalons, hvid Vest og Støvler, Chacot samt Sabel med borgerligt Felttegn og de Distinctioner, som er fastsatte for Officererne i Købstædernes Borger-væbning.

Underofficererne havde rund Hat med gul og hvid Cocarde og Sabel, dog kunde de møde uden Sabel, hvis den var til Hinder for Tjenesten.

En Borgerofficer før 1840 havde blaa Kjole med Rabatter og høj Krave, Epauletter, hvide Benklæder og trekantet Hat med Fjerdusk samt Sabel.

Politikorpset fik senere mørkeblaa Uniform med gule Knapper og Kasket. I Resolutionen fra 1840, Paragraf 14, bestemtes det, at der skulde ydes en Kendelse af 5 Rdl. Sølv af enhver, som løste Borgerskab, og som skulde træde i Stedet for den hidtil paaliggende Forpligtelse at forskaffe sig Armatur.

De 10 Kr. betales endnu af hvert Borgerskab, uagtet Korpset forlængst er opløst; dette skete sidst i 1890-erne. I dets Sted oprettedes et Ordenskorps med Politistave; men dette er vist forlængst indgaaet til den evige Hvile.

Den 1. Oktober 1879 blev det nye Politi oprettet, og den gamle Kirkelade toges samtidig i Brug til Politistation, og samtlige Vægttere blev afskedigede.

Slagelse har før haft sin egen Skov; men den forsvandt i 1658 under Svenskekrigen. Nu har vi kun et Minde om den i Navnet Byskoven.

Derimod benyttedes et Stykke af Antvorskov (den saakaldte „Lystskov“). Allerede i Aaret 1810 vides det, at Slagelse Borgere havde Fugleskydning med Bal der ude; men dette var kun med Skovejerens velvillige Tilladelse.

Imidlertid købte 5 Borgere: H. H. Schou, L. Jørgensen, H. C. Jørgensen, A. Stampe og F. M. David et Areal af Skoven, og udstedte den 16. September 1841 en Deklaration, hvori de giver Slagelse Indvaanere Ret til, at det stedse skal være dem tilladt paa en anstændig Maade at forlyste sig; dog maatte de ikke indrette særlige Forlystelser eller udøve Jagt.

Deklarationen gælder kun for Lystskoven, og Grænsen for denne er nøjagtigt angivet.

— — —

Det var først efter Banens Aabning i 1856, at der spores nogen rigtig Fremgang i Byens Vækst og Handel, og Byen havde i de Aar, som fulgte, en dygtig Handelsstand. Af disse kan nævnes: H. H. Schou, Grønvold, Stampe, Strande, Hans Jørgensen, Kjærulf m. fl. Det var særlig Kornhandelen som florerede. Fra dette Tidspunkt stammer Schous og Grønvolds Magasiner; disse 2 Købmænd stiftede Firmaet Grønvold & Schous Tømmerhandel paa et Areal, som Schou havde købt af sin Svigerfader, Proprietær Vallentin Hansen.

— — —

1856 og 1857 blev Byens første Gasværk bygget; men for nogle faa Aar siden blev dette nedlagt. Dels var det for lille og laa i Vejen for Bebyggelsen, og et nyt og

større Gasværk blev lagt længere ude og blev Nabo til det nogle Aar før anlagde Svineslagteri. Omtrent samtidig fik Byen et Elektricitetsværk.

— — —

Da Banen til Næstved først i 1890-erne anlagdes og senere Banen til Kalundborg kom til tog Byens Udviklingsvækst til, og særlig udvidede den sig mod Nord helt ud til den gamle Banegaard, nu Margarinefabrikken.

— — —

Sygehuset er opført omkring 1856: men senere er der fortaget nogle Udvidelser og Forbedringer; det har dog længe været for lille, og et nyt vilde allerede have været opført; men blev til nu forhindret af Krigen.

— — —

Hvor nu Sct. Mikkels Kirke ligger, har sandsynligvis, før denne blev opført, været et Offersted eller maaske et Tempel. At Kirkerne er bleven opført, hvor de hedenske Gudehuse laa, skal være ret almindelig; thi derved fik man jo to Fordele, dels at det hedenske Gudehus forsvandt, og dels at man lettere fandt Vej til det ny Guds-hus, naar det laa samme Sted.

Uden om Kirken var Begravelsespladsen. Her begra-vedes de fleste, men helst dog saa nær Kirkens beskyt-tende Mure, som det var muligt. Man kunde ogsaa blive begravet inde i Kirken, naar man skænkede en større Gave eller betalte derfor. Præsterne havde Særret til at begraves i Kirkerne. Koret og Midtergangen eller i Nær-heden af disse var de bedste og dyreste Pladser.

Sct. Mikkels Kirke skal efter Hvidtfeldt være blevet opført af Biskop Svend Norbagger 1028. Men at det ikke er denne Kirke, som nu staar, er indlysende; thi brændte Mursten fandtes ikke paa dette Tidspunkt. Først ved



Sct. Michaels Kirke.

Valdemar den Stores Død 1182 omtales som den Konges gode Gerninger, „at han først byggede Dannevirke af brændte Sten og rejste et Forsvarsværk paa Sprogø“.

Valdemar Atterdag skænkede Sct. Mikkels Kirke til Roskilde Domkirke. Nu tilhører den Sjællands Stift.

Hvornaar den nuværende Kirke er opført, kan ikke siges; men paa en Gjordbue i det sydlige Sideskib findes en latins Inskription: Anno Domini. MCCCXXX: III Confecta: est: hæc: tesludo. (o: I det Hersens Aar 1333 er denne Hvælving fuldført). Selv om man nu kan regne Kirkens Tilblivelse fra 1333, er det jo ikke dermed sagt, at det gælder hele Kirken. Koret og de første Hvælvingfag af Skibet udgør den ældste Del af Kirken, og derefter menes den øvrige Del af Kirken at være opført.

Tårnet er opført senere og har ingen Murforbindelse med Kirken. I den vestlige Gavl mod Nord findes i Muren en nu tilmuret Vindeltrappe, som førte fra Kirken op til Hvælvingerne.

Kirken er opført i ren Spidsbuestil, og af rundbuede Vinduer findes ingen. Det menes, at Kirken i den første Tid har haft Bræddeloft; men at den dog er opført til Hvælvinger.

Hvorledes Kirken i Enkelthederne har set ud i den ældste Tid vides ikke, da dens Regnskaber er meget mangelfulde. 1761 beskrives Kirken saaledes: 56 Alen lang og 35 Alen bred og 22 Alen høj, bestaaende af 36 Fag, 6 Hvælvinger og 8 Hovedpiller. Det nordre Sideskib bestaar af 5 Hvælvinger, og det søndre Sideskib ligeledes af 5 Hvælvinger. Højden af Sideskibene er 12 Alen. Den oprindelige Indgang var mod Syd (ved det andet Vindue

ra Vest) igennem et Vaabenhus paa 8 Fag, 10 Alen i Kvadrat og 21 Alen højt.

Vest for Vaabenhuset laa et Kapel, „Sct. Anna Kapel“, bestaaende af 12 Fag, 19 Alen i Længden og 10 Alen i Bredden og en Hovedpille i Midten, 12 Alen højt. Det havde tidligere haft samme Højde som Vaabenhuset; men da den opstaaende Gav som vendte mod Syd, var brøstfældig, blev den nedbrudt.

Taarnet var $16\frac{1}{2}$ Alen i Kvadrat med 2-Alen tykke Mure, 46 Alen højt, tækket med Skiffersten. Paa Spiret var 4 smaa Kviste. Dette Spir var før 1740 belagt med Bly; men dette led en Del Skade ved Ildebrand den 29. April 1740, hvor en Del af Blytaget smeltede,

Man fandt i 1874 endnu Rester af smeltet Bly, da Taarnet dette Aar blev forhøjet. Kirkebygningen havde udvendig 8 Piller paa nordre Side og 9 Piller paa søndre Side. Selve Kirken var paa den nordre Side belagt med Skiffer og paa søndre Side med Teglsten; paa begge Sider af Taget, som dækkede over Højkirken og Sideskibene, var 4 Kviste paa hver Side. Disse har sandsynligvis bragt Lys ind under Højkirkens Hvælvinger.

Paa Kirkens Nordside fandtes endnu 1750 et Kapel, „Jomfru Maries Kapel“. Det kan ses paa et Grundrids fra 1750; men har rimeligvis taget Skade ved Branden og er senere nedbrudt.

Over Kirkens Kor fandtes et lille Spir eller „Rytter“ tækket med Bly, hvorunder hang en lille Klokke. Dette Spir blev nedtaget 1803 og samme Aar solgt. Det omtales som „et gammelt Fløj med Kugle. Vægt 30 Pd., 7 Rdl. 3 Mark samt 15 Pd. Bly, 12 Rdl. 3 Mark“.

Omkring Aaret 1800 var Spiret paa Taarnet brøstfældigt og blev derfor nedtaget, og 1803 fik Kirken en

større Reparation, hvorved 4 Alen blev nedbrudt af Taarnet og en Karniskuppel, en Slags Pikkelhue, paasat det af Hans Abelin Schou. Da Fløjen, som Schou havde skænket, skulde paasættes, vilde ingen gaa op med det uden Stillads, hvorfor han selv klatrede op og paasatte Fløjen. Den findes nu paasat den nuværende Hovedbygning paa Antvorskov og bærer Aarstallet 1803. Kuppelen var tækket med Kobber. Bly og Skiffer. Ligeledes nedbrødes Vaabenhuset og Sct. Anna Kapel. Materialet benyttedes som før nævnt til Opførelsen af Sct. Mikkel's Præstegaard. Ved samme Lejlighed tilmuredes nogle Vinduer halv og nogle i Nordsiden helt.

Ved denne saakaldte Restauration i Aaret 1803 fik Kirken et meget forandret Udseende og just ikke til dens Fordel, tværtimod var den nu saa grim som vel mulig; saaledes var Kirkens Mure overkalkede, Vinduerne for smaa eller helt tilmurede og Støttestykkerne af uensartet Størrelse m. m.

Indvendig i Kirken var Pillerne forhuggede og alt overkalket. 1815 fik Kirken igen større Reparation; men den har rimeligvis været efter samme Smag som i Aaret 1803. — 1873 paabegyndtes en omfattende Restauration og Ombygning af Kirken, saa den fik det Udseende, den nu har. Kirkens Arkitekt var Drevsen. Taarnet forhøjedes til 49 Alen, og det ottekantede Spir til 31 Alen. Dog førtes Kirken ikke tilbage til sin oprindelige Skikkelse.

Kirken blev indviet den 24. September 1876 af Sognepræsten, Dr. K. Viborg.

I Kirkens Taarn var et „Seyrværk“, som slog Kvarter- og fulde Slag baade i Taarnet og Kirken. Dette Uhr blev nedtaget 1873 og er nu anbragt paa Raadhuset i Frederikshavn. I Taarnet fandtes tillige 5 Klokker, den

første er omstøbt 1651, den anden har en plattysk Indskrift, støbt i Stralssund af Jacob Jod, og den tredje har Aarstallet 1625. I Taarnet var Materialhuset med Indgang fra Nord, Opgangen til Taarnet var en Vindeltrappe i Muren, hvoraf en Del er bevaret.

I Kirken fandtes følgende Inventarium: Naar man kom ind i Kirken af den mod Syd værende Hovedindgang, var til venstre et Aflukke omgivet med et Tralværk, her var de fattiges Stole. Under Orglet var Pulpituret; fra Orglet gik to Gallerier ud i Hovedskibet. Orglet havde 18 Stemmer.

Altertavlen nævnes som sirlig og smuk. I Koret fandtes 2 indelukkede Stole, 3 Skriftestole, en Stol til Rector og to aabne Stole til Hører og Klokker.

I den brede Gang findes Prædikestolen af Billedskærerarbejde, givet af Ebbe Munk og Fru Sidzel Høg (Ebbe Munk, Lensmand paa Antvorskov), 6 indelukkede og 3 aabne Stole af Eg, i det nordre Sideskib en lukket Stol og 33 aabne Stole samt en aaben Begravelse med Eg og malet Gitterværk omkring og et Sakristi omgivet med Tralværk længst mod Øst.

Altertavlen skal 1720 være malet af Frederik Holm; men det er mest rimeligt, at det er den gamle fra 1505, som han har restaureret. Den blev 1873 hængt ud i Taarnet; men er nu flyttet ind i Koret. Ved den Lejlighed fandt man en Pistolkugle i Rammen, som enten maa hidrøre fra 1658 eller fra Spaniolerne, som var indkvarteret i Kirken 1808. Paa den Tavle var anbragt en Del Figurer (Engle), og disse havde en Trompet for Munden. Ligeledes var der anbragt en Del malede Skjolde med paamalede Navne, som var givet sammen med Voxlys og Flor ved Begravelser, specielt naar disse foregik i Kirken.

Ved Siden af Prædikestolen hang et Krucifix, som i 1873 blev hængt ud i den søndre Udbygning. Skibet, som hang i Midtergangen, blev hængt ud i den nordre Udbygning. Krucifixet er dog atter hængt ind i Kirken.

Den udskaarne Døbefond fra det 16. Aarhundrede blev 1873 kasseret, men heldigvis ikke solgt, og en Cementklods anbragt i Stedet, men nu er den gamle Døbefond igen anbragt paa sin tidligere Plads, dog mangler der en Figur af Johannes den Døber, som er forsvunden. I det søndre Apsis var 3 lukkede Stole tilhørende Magistraten.

I Sct. Anna Kapel var 3 lukkede Stole, hvoraf den ene tilhørte Kammerraad Smidt. De 2 andre tilhørte Hørerne ved Latinskolen, samt 15 aabne Stole af Eg. Paa Alteret fandtes et mindre med Helgenbilleder prydet emallieret, kobberforyldt Krucifix fra det 14. Aarhundrede med et Relikvigemme, nu i National Musæet. I Koret ved Alteret var et Skab med et paamalet Maleri af en Apostel og en Inskription. Dette Skab tilhører nu Maler Friis, men Apostlen og Inskriptionen er forsvunden.

I Koret er en Messinglysekrone med Inskription og Aarstallet 1709, og i Midtergangen er en stor, smuk Messinglysekrone, skænket af Borgmester og Handelsmand Christoffer Graa og Hustru, Elisabet Olufsdatter, og bærer foruden Inskriptionen Aarstallet 1603. Hans Epitafium tillige med flere andre, og meget andet Inventarium forsvandt. I 1873 blev en Del solgt, og det findes endnu paa Herregaarden „Rosenfeld“.

Vinkanden er skænket af Peter Mogensen Graa, Præst, Rasmus og Morten Graa, Kirkeværger. Den er gjort Gud til Ære og Sct. Mikkels Kirke til Gavn, og til Minde om den velbyrdige Holger Gagge, (Præst til Frøsløv og Provst til Roskilde Domkirke) Kalken er skænket af Povel An-

dersen, Sognepræst, Christoffer Kaare og Anders Bertelsen, Kirkeværgere. Oblatæsken er skænket af Borgmester Christen Matzon og Maren Ibsdatter den 1. Januar 1653. Disken har kun Aarstallet 1749.

I den katholske Tid havde Kirken flere Altre, af disse kan særlig nævnes Guds Legemes Alter.

Af Epithafier findes kun et tilbage, som oprindeligt har hængt i Vaabenhuset. Nu findes det i den søndre Udbygning, nemlig over Raadmand i Slagelse og Ridefoged Erik Knudsen og Hustru, Anna Torkildsdatter. En Del Gravstene findes opstillet inde i Kirken, men langt de fleste er enten solgte eller slaaede i Stykker. Inde i Kirken er begravede, dels i Kapellerne, Koret og forresten overalt i Gangene og under Stolene, foruden dem, som blev bisat i den aabne Begravelse siden Midten af det 17. Aarhundrede langt over Hundrede Personer, hvis Navne er kendte.

I den aabne Begravelse var det mest de adelige, som blev bisatte, disse førtes 1873 ud paa Assistents Kirkegaard. Den 22. Februar 1805 blev Begravelse i Kirken forbudt.

Fra 1836, da den ny Kirkegaard var anlagt, blev kun de jordfæstede paa den gamle Kirkegaard, som havde Rettigheder paa denne, og omkring 1856 blev den fuldstændig nedlagt som Kirkegaard. Den 4. September 1836 begravedes det første Lig paa den nye Kirkegaard, nemlig Købmand Jacob Alsing, og Kirkegaarden blev samtidig indviet.

Sct. Mikkels Kirke er Sognekirke for den største Del af Slagelse By samt Valbygaarden, Lille Valby og Slagstrup, Skovsø og Valbygaard Skovs Beboere.

Kirken har nu elektrisk Belysning, og har i Aar faaet nyt Varmeapparat indlagt.

Sct. Peders Kirke ligger i den vestlige Udkant af Byen, og er en Korskirke af sædvanlig Form med flad Korgavl og Taarn mod Vest, en Udbygning ved Korets Nordside tjener til Sakristi. Vaabenhuset er mod Syd.

Den ældste Del af Kirken er opført af Kampesten, og da det Kalkpuds, som tidligere dækkede Murene udven-



Sct. Peders Kirke.

dig, er fjernet, ser man Spor af rundbuede Vinduer.

Kirken beskrives 1761 saaledes: Kirkens Hovedbygning bestaar af 32 Fag med 5 Gevalter, Længden 48 Alen, Bredden $13\frac{1}{2}$ Alen, Højden 9 Alen. Derunder en Altertavle (fra Antvorskov Kirke), 1 lukt Skriftestol, en Messinglysekrone med følgende Inskription: R. J. S. — J. R. D. 1707, Prædikestol, 33 aabne Stole, saa og et Orgelværk.

En Bygning mod Sønden bestaar af 8 Fag, $12\frac{1}{2}$ Alen bred, 15 Alen lang og 9 Alen høj, derudi er en lukt Stol, 9 aabne Stole samt en indelukt, aaben Begravelse.

Sakristiet, 9 Alen i Kvadrat, bestaar af 7 Fag og er $6\frac{1}{2}$ Alen højt. Vaabenuset i Længden 9 Alen, i Bredden 10 Alen og $6\frac{1}{2}$ Alen højt; Bygningerne er af Grundmur, delvis Granit og Mursten.

Taarnet er $12\frac{1}{2}$ Kvadratalen, 20 Alen højt, $1\frac{3}{4}$ Alen tyk Mur, derudi 6 Stole. I Taarnet 4 Klokker og et Seyerværk. Spiret paa Taarnet er 36 Alen højt, forneden er Taget tægt med Bly og i Spidsen med Skiffersten.

Udvendig mod Kirken er 3 Piller, hver $1\frac{1}{2}$ Alen paa den ene og $1\frac{3}{4}$ Alen paa den anden Side.

I Tiden fra 1660 til 1664 har Kirken ikke haft Taarn; thi omtrent ved Aaret 1660 styrtede det tidligere Taarn sammen. I denne Mellemtid var en af Klokkerne ophængt i et Skur paa Kirkegaarden.

1664 blev et nyt Taarn opført af Hans Spirhugger, han ligger begravet i Taarnet, og en Mindetavle er her opsat over ærlige og velagtede Mand, nu salig Hans Spirhugger, født i Wien og død paa Antvorskov Slot den 21. December 1683 i hans Alders 76 Aar og 7 Maaneder, herunder begravet, til hvis Almindelse, den Sten, med Slottets Bevilling og Arvingernes Samtykke er opsat i Stedet for den Sten, de vilde lade lægge paa hans Grav, og det øvrige som nogen Hjælp til det ny Orgelværk i Kirken.

Af Kalkmalerier fandt man ved Kirkens sidste Restauration paa Korgavlen et Maleri, forestillende Kristi Korsfæstelse, paa den sydlige Væg i den sydlige Korsarm fandtes et ødelagt Maleri, hvori kunde skelnes graa Heste med Ryttere i blaa Uniform.

Døbefonden er en udhugget Granitsten med Figurer i Form af Lilier eller Palmetter. Den er ligesom Altertavlen fra Antvorskov Slotskirke. Dog er den nuværende Altertavle ny, malet af Gerndorf.

Da man i Slutningen af det 18. Aarhundrede i Præsten C. V. Lunds Tid bortog nogle Sten af Alteret, fandt man i en Fordybning midt i dette en Blyæske indeholdende nogle Relikvier, et Par Stykker Ben, et Stykke rødt Silketøj og en Papirseddel med nogle romerske Tal. Det hele var ødelagt af Fugtighed. Her omtales ogsaa et Par gamle Træbilleder, som forhen fandtes i Kirken. Det ene af dem blev forlænge siden sønderslaget, og man fandt heri 2 gamle Mønter, hvoraf Bastholm senere indsendte den ene til Musæet.

Det andet Billede, som var opsat paa Væggen i den sydlige Korsarm, mentes at forestille en katolsk Præst.

Den 12. August 1818 blev det høje, smukke Spir nedtaget paa Grund af Brøstfældighed af Tømrermester Meyer. Fløjen havde Frederik den 3.s Navnetræk og Aarstallet 1664, og samtidig undergik Kirken en større Restauration. Den 8. April 1819 udbydes til Auktion den 11. Maj s. A. 3 Lod og 5 Pd. Kobber, 19 Skp., 3 Lod, 7 Pd. gl. Bly samt af flere Skp.s Vægt en Kirkeklokke, som er sønderslagen.

Paa Kirketaarnet blev sat en Ombygning, nærmest som en Møllehat med Mansartag og Kviste.

Den 10. Oktober 1819 toges Kirken atter i Brug. 1871 gennemgik Kirken paany en større Restauration; den sydlige Korsarm blev tildels ombygget, og Taarnet fik et nyt Spir, firkantet Spir, som dog ikke er lig det i Aaret 1818 nedtagne. Kirkens Inventarium fornyedes

tildels, og Wohnsens Familiebegravelse m. fl. forsvandt ved denne Lejlighed.

I Gulvet ligger en Del Ligsten tildels fra det 14. Aarhundrede. Paa en af dem staar: „Hic jacet Nicolaus Brunde Hyllatorp“, og en Ligsten har i Randen: „Albertus Schytta obit Anno Domini MCCCXLVII du anunciationis Mariee“. Midt paa den har staaet et Vaabenskjold; i Kirken fandtes en Fanestang, i hvis øverste Del staar H. B. V. M. samt 2 Kaarder, vistnok fra Frederik den 3. Tid. I Vaaben-Huset findes nu flere Ligsten opstillede, og den ene er Johanne Hans Ribers, død 1650.

Kirken ejer 2 Sølvkander, Kalk og Disk og Oblatæske. Paa den største og smukkeste Kande staar: „Marcus Wohnsen, Raadmand udi Slaelse og hans Hustru Mette Sopiie Rasmusdatter. Wi tou haffuør foreret denne Alterkande til Sante Peders Kierke udi Slaelse Anno 1696“. Paa den anden Side af Kanden er indgraveret Nadverens Indstiftelse. (Vægt 88 Lod).

Den anden Kande er mindre og har følgende Inskription: „Hans Jacobsen Abel, Forpagter paa Antvorskov Slot og hans Hustru Elisabeth Petersdatter, hafver af christen Kjærlighed gifvet, dette Lidet til Sct. Peders Kirkes Alter i Slagelse Anno 1696“. Ovenpaa Kanden staar: „Gud alene Æren“. (Vægt 51 Lod).

Sølvkalken har følgende Inskription: „Anno 1694 ist dieser Kelk, Gott zu Ehzen, von Herren Obrist-Leutnant Andreas Bugenhagen zu Slagelse Kierche in Zeeland verehret“. Oblatæsken har Aarstallet 1687.

I det søndre Kapel eller Korsarm havde Familien Wohnsen sin Familie-Begravelse omgivet med et Gitter, og i den nordre Korsarm ligger blandt andre Major Frederik v. Korf begravet. At der har været en aaben Begravelse i

Koret viser følgende: „Den 26. Juli 1734 blev Kristen Kellinghuusans Kjæreste Chathrine Bentzon indsat i den aabne Begravelse i Koret, og 1796, 29 Juni, blev den kendte Borgmester og Byfoged samt Herredsfoged i Løve Herred, Anthony Smidt, nedsat i den murede, aabne Begravelse. Hele Skolen sang, og alle tre Kirkens Klokker ringede, og der blev givet 3 Voxlys til Alteret.

Ligeledes ligger begravet i Koret ved søndre Side af Alteret højlerde og velærværdige Just Michael Aagaard, Kapellan hos velædle og højlerde Christen Ørsted til St. Peders Kirke. Et Epitafium findes indmuret i Kirkens Kor.

Om Degnens Indtægter meddeles følgende: „At Landsognet skulde til Paaske yde Degnen 350 Æg; men det værste var, at han selv skulde hente dem, og Jens Davning bemærker, at det i Reglen kun var et mindre Antal, han fik, da Omstændighederne ikke altid tillod ham at faa dem indsamlede“.

Degnens Embedsdragt bestod af snævre, sorte, uldne Strømper, sorte Knæbenklæder og en sort Klædestrøje med Bælte, om Halsen en hvid, pibet eller glat, broderet Krave, over Skuldrene var heftet en sort Kappe, paa Hovedet en lille, sort Barét.

Paa en i Kirken forefunden Tavle til Pengeindsamling fra Aaret 1688 var malet en Klokker i denne Dragt.

Jeg kan ikke tænke mig en af vore Kirkers Klokkere eller Kantorer med en Kurv paa Armen vandre ud i Landsognet fra Gaard til Hus for at indsamle Æg.

Det var først ved Antvorskov Slotskirkes Nedlæggelse, at Sct. Peders Landsogn blev saa stort. Kirkegaarden omkring Kirken er for flere Aar siden ophørt at være Begravelsesplads, dog saaledes, at de, som havde købt Plads, kunde begravnes der. Dette drejer sig dog nu kun

om et Par Personer. I flere Aar havde Kirken Benyttelsesret paa Sct. Mikkels Assistents Kirkegaard; men omkring 1890-erne fik den sin egen Begravelsesplads uden for Bredegadesport.

Hellig Anders, som var Præst ved Sct. Peders Kirke, døde 1205.

— — —

Den gamle Kirkelade skal være opført omkring det 13. Aarhundrede; men 1616 skænkede Christian den 4. den til den latinske Skole, og denne var saa her indtil 1809. 1811 solgtes den til Kommunen. Derefter blev den benyttet til Sygehus og Vaabenkammer for Garnisonen og senere til Aftenskole. Sessioner er ogsaa bleven afholdt her, og 1879, efter at der var indsat 1 Dør og 2 Vinduer i den søndre Gavl, toges den i Brug til Politistation.

— — —

Ca. 1000 Alen uden for Slotsporten laa det gamle Antvorskov Kloster, som fra 1580 omdannedes til Slot af Frederik den 2. Omdannelsen bestod i Hovedsagen deri, at der paabyggedes samtlige 3 Fløje i Etage, samt at Kirken fik Spir. Som Kloster blev det opført omkring 1170 og hørte til Johannitter Ordenen, dets Prierer var betydelige Mænd, idet flere af dem sad i Kongens Raad. Den sidste Prior var Eskild Thomsen, som sad her til sin Død 1538.

Frederik den Anden opholdt sig meget paa Antvorskov og døde her den 4. April 1588 Kl. 5 om Eftermiddagen.

Paaskemorgen blev Liget balsameret og hensat i Kirkens Kor, her brændte stedse, medens Liget stod her, 28 Voxlys Dag og Nat.

Kristian den 4. opholdt sig ogsaa hyppigt her; men fra hans Død 1648 benyttede Kongerne det kun paa Gennemrejse; saaledes opholdt Frederik den 5 sig paa sin Rejse til Norge her i 2 Dage den 13. og 14. Maj 1749. Den sidste Dag spiste han til Middag og mønstrede 2 Kavalleriregimenter. Da Lenene nedlagdes, benyttedes Slottet af Amtmændene for Antvorskov og Korsør Amter.



Gammel Antvorskov (efter Thura).

1774 blev Antvorskov Gods solgt af Staten til Finansraad Kos, som nedbrød Kirken og benyttede Materialerne til Opførelse af Falkenstein, forhen Pebring. Efter at Constantin Brun i 1806 havde solgt Antvorskov og efter at have udstykket Jordene, gik det svært ned ad Bakke med Gaarden. Man kan næsten uden at overdrive sige, at de følgende Ejere levede af at nedbryde Gaarden og sælge Materialerne. De sidste Rester forsvandt omkring 1840-erne. Og herefter var Antvorskov kun Historie.

Først i 1890 fandt man ved et Tilfælde de nu udgravede Ruiner, som ved Ejeren, Oberstløjtnant Schous og Nationalmusæets Foranledning blev udgravede og fredede, og et Musæum blev opført paa Bakken, hvori de i Ruinerne fundne Genstande er anbragt.

De udgravede Ruiner er sikkert det ældste Antvorskov Kloster, som benyttedes indtil Jacob Mortensen opførte Bygningerne paa Bakken. En Spadseretur til Ruinerne vil altid være lønnende, dels for at bese disse og dels for den smukke Udsigt fra Bakken.





H. P. Hansen,
Borgmester.



H. Anker,
Byfoged.

BYENS MÆND

SOM saa mange andre danske Provinsbyer har Slagelse nu folkevalgt Borgmester. Byfoged- og Borgmesterembedet blev nemlig adskilt kort efter Verdenskrigens Udbrud, da den tidligere Byfoged og Borgmester J. Feddersen efterfulgtes af daværende Protokolfører i Københavns Kriminalret Hjalmar Anker som Byfoged, medens det overlodes til Byraadet selv at vælge sin Formand. Den første folkevalgte Borgmester blev Sagfører og Sparekassedirektør Carl Hansen, som tilhørte det konservative Parti; men som iøvrigt nød — og stadig nyder — megen Anseelse og Sympati indenfor alle Kredse i Byen. Ved Byraadsvalget i Marts 1917 trak han sig tilbage, og da Socialdemokratiet samtidig erobrede Flertallet, afløstes han i Borgmesterembedet af Redaktør af „Vestsjællands Socialdemokrat“ H. P. Hansen, der siden 1913 tillige er Slagelsekredsens Folketingsmand.

Borgmester Hansen er 45 Aar gl. — altsaa en Mand i sin bedste Alder. Han er født i Nykøbing Sj. og Søn af Arbejdsmand Ole Hansen. Som næsten alle Socialdemokratiets ledende Mænd, har han selv arbejdet sig frem. I sin Ungdom kom han til Slagelse, hvor han i 1902 blev Redaktør af „Vestsjællands Socialdemokrat“, der nu ved Siden af „Sydsjællands Socialdemokrat“ er det eneste selvstændige socialdemokratiske Provinsblad paa Sjælland. Det faldt ganske naturligt, at hans Parti satte ham ind i Byraadet og valgte ham til sine første Tillidsposter, og det har gennem Aarene først og fremmest været ham, der har maattet staa for Skud fra de andre Partiers Side, saavel i Pressen som i Byraadet og paa Vælgermøderne. Men Borgmester Hansen er heller ikke bange for at tage en Debat. Han taler i Reglen roligt og sagligt, er slagfærdig og i Besiddelse af Lune, og en Gang imellem glimter den gamle, agitatoriske Pathos fra Socialdemokratiets hidsigste Kampaar frem. Personlig er han vellidt af sine argeste politiske Modstandere, og Byraadsforhandlingerne forløber under hans Ledelse uden større Storme.

Blandt hans Partifælder i Byraadet er flere endnu nye og uprøvede Kræfter, saaledes Malermestrene Lindberg og Larsen samt Arbejdsmand Brodersen og Faktor R. P. Jensen, der endnu ikke rigtig har haft Lejlighed til at vise, hvad de duer til. Derimod er Johannes Madsen, som var blandt dem, der valgtes ind i Raadet ved sidste Valg, godt kendt som Formand for Arbejdernes Fællesorganisation i Slagelse, og man ved, at han er en Mand, der staar fast paa sine Anskuelser og altid er parat til at vove en Dyst for Dem. Murermester J. Chr. Jensen har faaet Hvervet som Formand

for Gasværksudvalget betroet, et Hverv, der i disse Krigsaar ikke hører til de letteste og skaffer sin Indeliver mere af Bryderier end Taknemmelighed fra Borgernes Side. Lærer Henriksen, der er ansat ved den kommunale Realskole, arbejder for Tiden paa et Forslag til en



Slagelse Byraad.

Reform af Byens Skolevæsen Forslaget, der, saa vidt vides, er bygget over det socialdemokratiske Princip om Enhedsskolen, imødeses med ikke ringe Forventninger baade blandt Lærerne og blandt Befolkningen i Almindelighed. Endelig tilhører Byraadets eneste Medlem, Fru Stougaard, Socialdemokratiet. Fru Stougaard har navnlig indlagt sig Fortjeneste ved Indretningen af det kommunale Folkekøkken, som kan glæde sig ved voksende Popularitet.

Føreren af den konservative Opposition indenfor Byraadet er fhv. Vognmand P. Johansen, en selfmade Mand, der for et Par Aar siden afstod sin store Flytteforretning, som han havde oparbejdet til Provinsens største. P. Johansen er ingen Ynder af Vrøvlet, og han har en egen djærv og robust Maade at skære igennem det paa. Lejlighedsvis har hans Meningsfæller faaet dette at føle saavel som Modstanderne. Han er den, der oftest har maatte krydse Klingen med den nuværende Borgmester. Udenfor Byraadet beklæder han bl. a. Posten som Formand i Bankraadet for den nye Handels- og Landbrugsbank. Af hans Meningsfæller har Murermester Henriksen og Sadelmagermester Emil Schmidt ligesom han selv været Medlemmer af Byraadet i en Aarrække, og i dem begge har Byens Næringsdrivende haft et Par forestaaende Repræsentanter. Sadelmager Schmidt er Formand for Slagelse Haandværker- og Industriforening, der er Byens største borgelige Forening, og som driver den tekniske Skole. Den konservative Gruppe i Byraadet tæller endnu to Medlemmer, nemlig Sagfører Ruus og Lærer P. Andersen, der begge valgtes ved Valget i Marts 1917 og hidtil har holdt sig noget i Baggrunden.

Endnu en tredie Gruppe findes i Byraadet, idet Venstre og de Radikale ved Valget i Fællesskab opstillede en Liste og satte to Repræsentanter ind i Raadet. Den ene af disse var Byfoged Hjalmar Anker, og man ser altsaa i Slagelse det Særsyn, at samtidig med at Byen har folkevalgt Borgmester, er den af Kongen udnævnte Byfoged Medlem af Byraadet. Han var antagelig bleven Formand, hvis Socialdemokraterne ikke havde faaet Fler-tal. Byfoged Anker tilhører det radikale Parti og er som Embedsmand en Jurist af moderne Type, fordomsfri og

human, hyldende det gamle Ord om, at „med læmpe farer man længst“. I Byraadet er bl. a valgt til Formand for Elektricitetsudvalget, og han tager livligt Del i Forhandlingerne om de mange Spørgsmaal, som Krigssituationen og Dyrtiden stiller de kommunale Raad. Hans Taler er, som man kunde vente det af en Jurist, strengt logiske og han forlader ikke gerne et Standpunkt, han én Gang har indtaget. Hans Gruffefælde, Menufakturhandler Toustrup-Andersen røber sig alene gennem Maalet som den sindige, sejge Jyde. Toustrup-Andersen tilhører Venstre, og det hænder naturligvis, at han ikke kan dele Byfogdens Synspunkter i de enkelte Sager.

Som allerede antydet, har Forhandlingerne i Slagelse Byraad i Reglen en ret fredsommelig Karakter, og falder der undertiden skarpe Ord, formaar de dog kun undtagelsesvis at gøre Skaar i det venskabelige Forhold mellem Medlemmerne indbyrdes.

Byraadets Sekretær er Kommunebogholder Frederiksen, som nylig fejrede sit 25 Aars Jubilæum og da modtog talrige Beviser for, at man saavel i som udenfor Raadet paaskønnede hans store Tjenstvillighed og Hjælpssomhed. — Men „Byens Mænd“ omfatter selvfølgelig mange flere end netop Byraadets Medlemmer. For at tage Gejstligheden først har Slagelse tre Præster. Pastor Schepelern udnævntes for godt et Aar siden til Sognepræst for det store Sct. Mikkels Sogn efter Pastor Glarboes Død. Pastor Schepelern og Frue — der navnlig er kendt for sit store Arbejde for Kvindhjælpen i Aarhus, hvorfra de kom — er i den kort Tid, de har været her, kommen i nær Berøring med en Mængde Mennesker og har vundet sig mange Venner.



C. Pülow,
Stationsforstander.



A. Rasmussen,
Postmester, R.

Pastor Nyholm er Kapellan ved Sct. Mikkel's Kirke og tillige Sognepræst for Heininge Sogn, der grænser op til Slagelse. Ved Byens anden Hovedkirke, Sct. Peders Kirke, er Pastor Aage Møller Sognepræst. Pastor Møller, der er kendt som en varm Talsmand for den sønderjydske Sag, og som har udfoldet en ikke ringe Virksomhed som folkelig Foredragsholder, er tillige Præst ved Hospitalskirken. Denne Kirke er knyttet til den gamle, rige Stiftelse Slagelse Kloster, hvis daglige Styrelse er undergivet Klosterforstander Helmer, der i sin Tid har taget livligt Del i det offentlige Liv, bl. a. som Medlem af Byraadet, men nu af Helbredshensyn nøjes med at hellige sin Forstanderviksomhed.

Lige op til Slagelse — paa Gaarden „Liselund“ — bor den kendte grundtvigske Frimenighedspræst Niels Dael, som to Gange om Aaret — i Januar og August — samler Folk i Hundredvis fra hele Landet til de store 14 Dages Liselundsmøder.

Af Byens Skoler ledes den kommunale Realskole i Skolegade med fast og sikker Haand af Overlærer Axel

Jensen. Østre Borgerskole, Betalingsskolen i Fruegade, ledes af Overlærer Gertz, medens den store, nye Friskole, Vestre Borgerskole i Sct. Pedersgade, ledes af Overlærer Stougaard. Den private Realskole i Frederiksgade bestyres af cand. theol. Dyhr, som saa smaat har begyndt at forberede Elever til Studentereksamen, og hvis Ærgerrighed det er atter at skaffe Slagelse en „lærd Skole“ til Erstatning for den gamle, berømte Latinskole, der i sin Tid fostrede Mænd som Baggesen, Ingemann og H. C. Andersen; men som forlængst er nedlagt.

Slagelse Sygehus, der desværre er gammelt og utidsvarende, ledes af Overlæge Svønné, der, skønt han endnu er en forholdsvis ung Mand, allerede har vundet sig et kendt Navn som Kirurg. Det nye Garnisonssygehus hører under Overlæge Saugman. Den mest kendte af Bvens Læger er uden Tvivl L. Fraenkel, som ikke blot har en meget stor Praksis, men som tillige har taget stærkt Del i det politiske Liv og er en sikker Taler ved bevægede, politiske Møder. Læge Fraenkel er Formand for Partiet „Det nye Højre“ og har altid været at finde paa Konservatismens højre Fløj. I en Del Smaaskrifter er han draget kraftigt til Felts mod adskillige af Tidens sædelige Skavanker.

Blandt Næringslivets Mænd indtager Købmand og Bankdirektør Claudius Nielsen en fremskudt Plads. Claudius Nielsen, der er Indehaver af en af Vestsjællands betydeligste Forretninger med Korn og Foderstoffer samt driver et stort Landbrug, har ikke desto mindre faaet Tid til at beskæftige sig meget med Sager af offentlig Karakter. Han har ikke mindst været en utrættelig Talsmand for Byens Forskønnelse, og Slagelse kan væsentligst takke ham for, at den nu har et Anlæg,

som er et af de største og smukkeste, der findes i Provinsen. I en Aarrække var han Formand for Slagelse Handelsforening, men trak sig for et Par Aar siden tilbage og afløstes af Købmand K a r g a a r d - T h o m s e n. Grundejernes Interesser har en ivrig Forkæmper i Grundejerforeningens Formand, Købmand C a r l J e n s e n, som tidligere har siddet i Byrådet, men gik ud ved sidste Valg. Carl Jensen er Formand for Grundejerforeningerne paa Sjælland, og han har navnlig bestræbt sig for at søge Indkvarteringsbyrderne lettede under Sikringsstyrkens Indkaldelse i Krigsaarene.

En Mand, der ikke har taget stærkt aktivt Del i Byens offentlige Liv, men alligevel hører til dens mest kendte Mænd, er Redaktør H. J e n s e n, „Sorø Amtstidende“.

Redaktør Jensen, der er født paa Fyn og oprindelig var i Møllerlære, kom efter at have taget Lærereksamen i Begyndelsen af 70-erne til Slagelseegnen som Huslærer, blev nogle Aar senere knyttet til „Sorø Amtstidende“ og overtog i 1887 Stillingen som Redaktør af Bladet. Under hans Ledelse er Bladet stadig gaet fremad, saa at det nu er Sjællands største Provinsblad. Redaktør Jensens Meninger har ikke altid stemmet med de gængse, og han har ofte maattet staa for Angreb baade fra Modstandere og fra tidligere Meningsfæller; men indirekte har han gennem Bladet øvet betydelig Indflydelse paa mange Omraader.

„Sorø Amtstidende“ er et af Landets ældste Blade. Det er grundlagt 1815 af Bogtrykker P. M a g n u s, som til dets første Redaktør antog den senere saa bekendte politiske Skribent og Statsfange Dr. D a m p e. Dr. Dampes Redaktørtid blev dog kun yderst kort. Han kom for Skade at insinuere at et saakaldt „Pappegøjehus“ havde



Aage Møller,
Sognepræst, R.



Hans Jensen,
Redaktør.

faaet Navn efter de Slagelse-Damer, og herover rejste der sig en saadan Forbitrelse, at han maatte fortrække. Derefter redigerede Præsten ved Sct. Pederskirke, Hans Bastholm, Bladet i godt en Snes Aar til 1836. Efter ham overtog P. Magnus selv Redaktionen til sin Død i 1856, og hans Enke og Stedsøn fortsatte derefter Udgivelsen indtil 1868, da Bladet overgik til en Løjtnant Friis. Denne var dog kun Redaktør i 3 Aar. I 1871 købte den senere Folketingsmand for Slagelsekredsen Bladet, og han vedblev at være dets Redaktør, efter at det var gaaet over til et Aktieselskab. I 1881 blev den nuværende Redaktør H. Jensen Redaktionssekretær ved Bladet, i 1887 Medredaktør og i 1891 Eneredaktør.

— — —

Lidt for sig selv ligger Kasernen, hvor Oberst Otterstrøm, Chefen for 7. Regiment og for Slagelse Garnison residerer. Oberst Otterstrøm har kun været her i Byen et Par Aar, og den store Befolkning kender ham kun lidt. Men han nyder Anseelse som en dygtig Officer, og man haaber, at det maa lykkes ham, naar der atter indtræder

roligere Forhold, at skabe et godt Forhold mellem Militæret og den civile Befolkning og fjerne den Gnidningsmodstand, som under de hyppigt skiftende Indkvarteringer o. s. v., som Krigsforholde har medført, uundgaeligt har maattet vise sig hist og her.

Sporten i Slagelse.

Som i de fleste andre danske Byer drives der forskellig Slags Sport i Slagelse: Cricket, Fodbold, Tennis, Fri Idræt og Gymnastik. Men desværre er det kun smaat bevendt dermed; thi Sporten lider under Manglen af netop det, som skal fremme dens Udvikling: Penge, dygtig og sagkyndig Ledelse, Byraadets og Pressens Bevaagenhed og endelig aktiv Deltagelse.

Det kedeligste er Manglen paa aktiv Deltagelse; men den kunde og burde Pressen afhjælpe blot ved at bringe virkelig sagkyndige Artikler og Referater.

To Linier med det tørre Resultat af en Sportskamp er som Reglen alt hvad de stedlige Aviser kan drive det til; sker det endelig at de bringer et lidt længere Referat, er det fuldsfændigt blottet for Sagkundskab, og som Følge deraf værdiløst.

At Sporten f. Eks. i København er naaet saa højt, at den er jævnbyrdig med Udlandets, har den københavnske Presse sin store Andel i; thi den vakte igennem sagkyndige Artikler Interessen hos Byens ledende Mænd og de Mennesker, som i Sport tidligere kun saa Narrestreger.

Mon det er uden Hensigt, at Københavns Kommune har bekostet det store, smukke Sportsanlæg i Fælledparken?

Men vilde blot Pressen i Slagelse aabne sine konservative Spalter, vil de fleste Mangler ved Sporten her være



P. Arnskov,
Rentier.



Julius Zahle,
Købmand.

afhjulpne. De nødvendige Penge vilde komme og derigennem bedre Vilkaar: saasom gode Baner og Spillepladser, brugelige Rekvisitter, Midler til Arrangement af Kampe med københavnske Klubber og derigennem atter den Lære disse bringer med sig.

Den ældste Sportsforening i Slagelse er Slagelse Boldklub. Den blev stiftet som Kricketklub 1887 af nogle unge Mennesker, efter at Realskolens Drengene nogle Aar før havde dyrket Spillet under meget primitive Former.

Klubbens Stifter var den nuværende Amtsfuldmægtig V. Schmidt, som med stor Interesse og Energi tog sig af Ledelsen og gennem et stort personligt Arbejde bragte Klubben frem til at være den bedste af Sjællands-Provinsklubber, og i denne Periode hjemførte Klubben smukke Sølvpokaler og andre Præmier for sine Sejre.

1896 dukkede Fodboldspillet op og fortrængte tildels Kricketspillet, og i Aarenes Løb gik det mere og mere tilbage med Sporten, som endog en lang Tid stod helt stille.

Først i Aaret 1917 kom der atter Liv i Klubben; en ny, haardt tiltrængt Ledelse tog fat og søgte at vække Interessen paany og tildels med Held.

I hvert Fald blev der samlet tilstrækkelig mange Spillere sammen til at kunne deltage i Sjællands Bold-



Slagelse Boldklubs sejrende Krickethold.

spilunions Turnering. Navnlige oplevede Kricketspillet en Renæssance; et rigtigt godt Hold blev samlet og gik gennem flere smukke Kampe ud af Turneringen som Vinder, ligesom det spillede fuldstændig jævnbyrdige Kampe med første Klasses Hold fra Hovedstaden og formaede at samle en efter Provinsforhold anseelig Tilskuermængde.

Med Fodboldspillet gaar det kun smaat endnu; dog gik Holdet ogsaa ud af Efteraarsturneringen som Nr. 1 og fortsætter Boldspillet, som det er begyndt, vil der ikke gaa mange Aar, før det staar paa Højde med Sporten i København.

Er det naaet, er Sportens største Betydning naaet, nemlig: at skabe en sund Sjæl i et sundt Legeme == Mænd.



Thorvald Nielsen,
Formand for Slagelse
Boldklub,
Bestyrelsesmedlem i
Sjællands Boldspilunion.

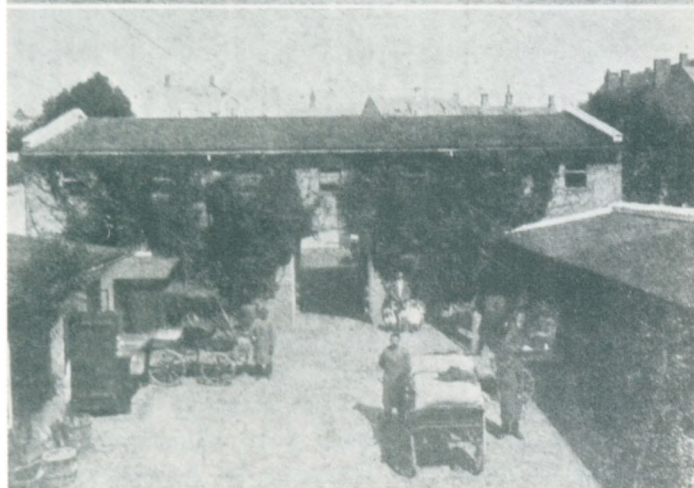
ERHVERVSLIVET

ENDNU rasler og støjer, som i længst forsvundne Tider, paa Markeds- og Torvedagene en Mængde Landbo-



Lars Dinesens Købmandsgaard.

vogne fra den rige Omegn paa Slagelse Stenbro. Fra ganske tidlig Morgen stimler de paa alle Veje ind imod Byen. Skønt omsiggribende har Jernbanerne endnu ikke



Knud Matthiessens Købmandsgaard.

revet al Træfik til sig, saa endnu findes der i Byen store, gamle Købmandsgaarde med mægtig Gaardsplads og Opstaldningsplads, ærværdige Dynastier, der trods deres travle, støjernde Nutidsliv har bevaret en Duft af Fortid, Slægt og Historie.

En saadan gammel Gaard er Købmand Lars Dinesen Indehaver af. Ved et Blik ind i hans Gaard de



Carl Andersens Købmandsgaard.

store Dage faar man Indtryk af, hvor omfattende hans Forretning er. I 1901 etablerede Dinesen sig; men selve Købmandsgaarden er over 100 Aar gammel. Her beskæftiges 8 Mand, og der omsættes Korn, Kul, Foderstoffer og Markfrø. Dinesen er Formand for Landøkonomisk Selskab og for Landboforeningen, begge for Slagelse og Omegn.

Købmand Knud Matthiessens Forretning er

grundlagt 1900 af Faderen U. Matthiessen. Den er en Forretning i frisk Udvikling. Foruden Landforretning med alt herhen hørende omfatter den en Ægpræsserveringsanstalt, der er installeret i Mellembygningen. Under Matthiessens Ledelse arbejder op mod en halv Snes Mand.

Ude ved Kallundborgvej er Købmand Carl Andersen



Thv. Hansens Købmandsgaard.

sens Forretning beliggende. For 8 Aar siden overtog Andersen den ca. 20 Aar gamle Forretning; og med usædvanlig Energi og Smartness har den unge 30-aarige Købmand skabt sig en meget stor Virksomhed, der omfatter Kolonial, Foderstoffer, Kul, Koks og Brænde; det er navnlig som Brændselsforretning (den største i Slagelse) at Firmaet er kendt. Der er noget velgørende i at bemærke, hvad den personlige Dygtighed og Foretagelses-

aand kan udrette der, hvor det har gaaet galt for andre. Thi her hvor Andersen har bygget sin solide Forretning op, er en anden gaaet fallit, og selv begyndte han paa bar Bund.

Grosserer E. Kaarsberg er Indehaver af Firmaet „Thorvald Hansens Eftf.“ Det er en meget gammel Forretning, hvis Historie kan følges over hundrede Aar



Chr. Lundbergs Købmandsgaard.

tilbage. Den har til Huse i en fornem, pælignende Bygning, der ligesom er et Udtryk for den gamle værdige Forretning. Kaarsberg sidder i Sparekassens Direktion.

Et livligt Rykind er der ogsaa i Købmand Chr. Lundbergs Gaard. Forretningen, der er startet 1851, blev i 1900 overtaget af Lundberg, der ogsaa driver et



F. Bartels,
Apoteker.



H. P. Philipsen,
Fabrikant.



O. Juncker,
Direktør.

til Gaarden hørende Landbrug paa 28 Td. Land. Ved at vandre igennem de store, rummelige Magasiner bliver man klar over, at her er en Storforretning; men 10 Mand finder ogsaa daglig Beskæftigelse.

En anden interessant, gammel Købmandsgaard blev Wilken Jensen for kort Tid siden Indehaver af. Wilken Jensen etablerede sig 1909 paa Nytorv, og fra en lille Begyndelse paa en Kommis og 1 Lærling samt et Par Karle kunde han mønstre, da han 7 Aar efter tog derfra, for at overtage Købmand Studsbergs Forretning, 3 i Butikken, 1 paa Kontoret og 4 Karle. Wilken Jensens Forretning er i blomstrende Udvikling, mangfoldige Landboere stalder ind her; men her er ogsaa Staldplads til 130 Heste. I den store Mellembygning er der Lager af Korn og Foderstoffer, her er Mølleværk og alle moderne Maskiner. I denne store Virksomhed, hvor den unge, driftige Chef er Sjælen i et og alt, gives der Arbejde til 11—12 Mand.

J. P. Akselsen & Co.s Vinhandel er den største paa Sjælland udenfor København. Vinhandler F. C. L ø v e,



Wilken Jensens Kobmandsgaard.

der er den anden Compagnon, er oplært i Vinkyperfaget



J. P. Akselsen & Co.



Chr. Hansen,
Arkitekt.



Bastue Jacobsen.
Fabrikant.



M. J. A. Albrecht,
Sølvvarefabrikant.

i Odense, hvor han traf Akselsen, der oprindeligt er Købmand. De blev enige om at oprette Vinhandel i Slagelse og lagde ud i 1901; og fra en lille Begyndelse paa bar Bund er den store, kendte Virksomhed vokset op og kan daglig beskæftige 6—7 Mand.

Wellejus' Vinhandel, der i 1904 blev A/S med Vinhandler J. Hansen som Direktør, er et gammelt anerkendt Slagelse-Firma. I 1855 blev det grundlagt af L. Wellejus i

den Kælder, hvor Forretningen endnu har til Huse, og blev overtaget i 1883 af Sønnen Chr. Wellejus. Under Direktør Hansens erfarne Ledelse har „Wellejus' Vinhandel“



Wellejus' Vinkælder.

stadig bevaret sin store Kundekreds' Tillid. Her beskæftiges 3 Mand.

Dansk Kaffe-Kompagni ejes af et Interessentselskab for Tiden paa 4 Medlemmer og administreres af



{Dansk Kaffekompagni.

Direktør Carl Hansen, som i 1908 kom til Kompagniet, der startedes 1903.

Under Hansens driftige Ledelse er Omsætningen steget betydeligt, og Foretagenet er i stadig Fremgang. Hansen, der er politisk

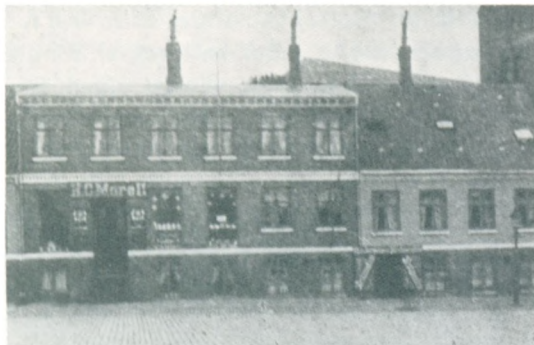
interesseret, sidder i Bestyrelsen for Højreforeningen og har i mange Aar været Formand for Slagelse Ungdomsforening.

I 1913 overtog Hovmann Andersen en ca. 25 Aar gammel Forretning, som er, hvad man kalder „blandet“. omfattende ogsaa Handel med Korn, Kul og Foderstoffer. Den er siden Hovmann Andersens Overtagelse gaaet stærkt frem og har en stedse stigende Omsætning og lægger Beslag paa 2 Mands



Hovmann Andersens Købmandsbod.

Arbejdskraft foruden Chefens. — I 1888 grundede Købmand H. C. Morell sin Forretning paa Løvegade;



H. C. Morells Butik.

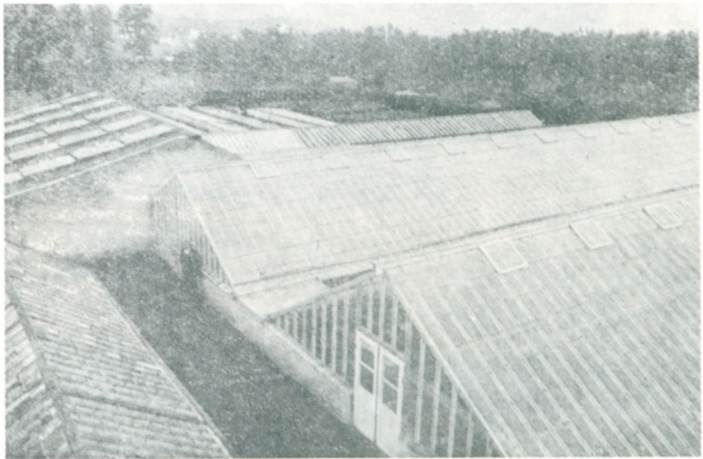
men da den havde vokset sig for stor til at være paa dette Sted, blev den 1894 flyttet til Nytorv. Forretningen omfatter Korn, Kul, Foderstoffer og Kolonial og har til Huse i en gammel Købmandsgaard med store, dystre Lofter, hvor der er et Maltgørieri installeret. Der er i Gaarden stor Opstaldningsplads; saa mange Landboere er godt kendt



Chr. Kongsted's Planleskole.

med Morells Gaard. Morell, der personlig er en elskværdig og afholdt Mand, er Arbejdsgiver til 4—5 Mand.

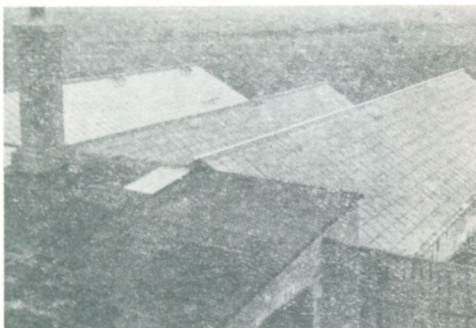
Udover vidtstrakte Arealer staar Busk ved Busk og Plante ved Plante. Det er storslaaet at se Chr. Kongstedes Planteskole, som bestyres af Frausing-Borch. Da Planteskolen for 45 Aar siden blev anlagt,



Udsigt over Bertelsens Gartneri.

begyndtes der med beskedne 3 Td. Land, og nu vandrer man sig træt paa dens godt 12 Td. Land. Det er særlig Frugtbuske og Sirbuske, man lægger Mærke til; men her er ogsaa Blomstergartneri. I de travle Tider findes ofte flere Arbejdere end de faste 10 Mand. Den dygtige Bestyrer er i Bestyrelsen for Gartnerforeningen og tager ivrig Del i Fredsforeningsarbejdet.

Handelsgartner Aksel Bertelsen har set sig om i Verden, har uddannet sig i Tyskland, England, Frankrig og Belgien. Det Storsyn han her har erhvervet sig, spores paa hans Virksomhed, som han startede 1897 og drevet op til at være meget betydelig. Aksel Bertelsens Navn er kendt over hele Landet; det er Blomsterkulturer, der er hans Specialitet. Ved at vandre igennem de lange Drivhuse, faar man en Forestilling om Forretningens Omfang. Alt efter Aarstiden varierer Arbejdsstyrken mellem 25—35 Mand. — Gartner **Carl Nielsen**, der er født ved Odense 1894, har uddannet sig i sit Fag i forskellige Gartnerier, bl. a. i Odense, Holbæk og København. Sit nuværende Gartneri har han forpagtet med Forkøbsret, og Nielsens Dygtighed har allerede skabt en god, lille Forretning, der foruden ham selv beskæftiger en Mand.



Carl Nielsens Gartneri.

Paa et Hjørne af Torvet i et lille, uanseligt Hus er **Landbobanken** installeret. Men er end Huset lille, et det dog Ramme om en meget stor og betydningsfuld Virksomhed. Thi Landbobanken har en Omsætning paa over 100 Millioner Kroner. Aktiekapitalen er 300,000 Kr., Reservefonden har en lignende Størrelse, Indskud over 5 Mill. Kr. Banken har Filialer i Sandved, Høng og Rudsvedby. Man faar derved et Indtryk af, hvor vidt-

favnende Landbobanken er. Men i Direktionen sidder



Landbobanken.

ogsaa Byens og Omegnens bedste Mænd. Der er 6 Med-
lemmer: Rentier Lars Christensen, Nordrup,



L. Ulrich,
Isenkræmmer.



Vilh. Melgaard,
Redaktionssekretær.



H. Hachenberger,
Garver.

Gaardejer **Hans Jensen**, Vemmelev, Gaardejer **Kristian Olsen**, Landsgrav — og fra Slagelse: Sagfører **B. Bentzen**, Redaktør **Hans Jensen** og Bankens Direktør: **N. P. Christensen**. **N. P. Christensen**, der stammer fra Omegnen ved Horsens, er Student fra 1897 og cand. phil. og uddannet i Københavns Handelsbank. Christensen har i 7 Aar været Direktør for Odense Privatbank. Naar det netop var en Landbobank, Christensen sidst blev Direktør for, skyldes dette sikkert for en Del den betydelige Virksomhed, Christensen har udfoldet i Landbruget som ejer af flere store Gaarde, som han selv har drevet. Hans Indtryk og Erfaring paa Landbrugsomraadet kommer nu Banken til Gode. Bankens Forretningsfører er **Otto Øhrstrøm**, der har faaet en solid Uddannelse i flere københavnske Banker.

Paa Hjørnet af Nygade og Schweitzerpladsen ligger en af Byens største Isenkramforretninger. Alt, hvad et Hjem kan forlange af Køkkenudstyr, til Borddækning, i Lamper og Nips, kan faas her. Og Landmanden, Haand-

værkeren, Havebrugsmænden gaar heller ikke forgæves; og skal Babyen have sin Vogn, skal man ogsaa ned paa det kendte Hjørne. Denne store, mangeartede Forretning, der giver Arbejde til 4 Mand, indehaves af Peter Bargisen, der etablerede sig i Slutningen af 1908 og trods sin Ungdom indtager en fremskudt Plads i Byens Handelsstand.

En anden stor Isenkram- og Udstyrsforretning blev



Peter Bargisens Isenkramhandel.

ligeledes i 1908 startet af Hans Knudsen i Rosengade ved siden af den gamle, forhenværende Latinskole. Knudsen har fornylig ladet udvide betydeligt, idet 2 Butikker er blevet slaet sammen, saa Forretningens Façade er imponerende. Hvert Vindue danner ligesom en Afdeling for sig og røber et mægtigt Varelager. Her er ogsaa Eneudsalg af Kählers berømte Keramik. 5 Mand betjener Kunderne, hvis Tal er stort.

I Smedegade har L. Ulrich sin Isenkramforretning, der aabnedes i 1897 Ulrich er født 1870 og lærte hos



Hans Knudsens Udstyrsforretning.

den kendte Købmand Carl J. Ulrich i Haslev; saa denne gode Skole har sin Andel i den Dygtighed og Energi



L. Ulrichs Isenkramforretning.

Ulrich lægger for Dagen ved Ledelsen af sin Forretning, der omfatter Isenkram, Grovvarer, Bygningsartikler og Støbegods. Ulrich er Medlem af Repræsentantskabet for Banken for Slagelse og Omegn.

Gennem sin Uddannelse i Malerfaget, ved sit 6-aarige Ophold i Udlandet mødte Thomas Gerner med gode Kvalificationer, da han i 1908 aabnede sin Malerforretning, Tapet- og Farvehandel. Og betydelig er den



Th. Gernes Malerforretning.

Virksomhed som Gerner har oparbejdet. Og det betød meget for den aarlige Omsætning, da Gerner, seende rigtigt og gribende Chancen i vor Fotografiens Tidsalder, gjorde fotografiske Artikler til sin Specialitet. Han kan derfor ogsaa nu beskæftige 6 Mand.

Ude i Nygade kan man ikke undlade at lægge Mærke til R. W. J e n s e n s store Butikker. Det er en betydelig og omfattende Forretning, Jensen er Indehaver af. Foruden Tapethandel er der Afdelinger for Farvehandel, for Handel med Malervarer, Tegnerekvisitter og Stukaturer. Og saa stor har Jensens Søgning været, at han allerede

i 1907 maatte udvide sin i 1893 grundede Virksomhed. Jensen sidder, som den afholdte Borger, han er, i Bestyrelsen for Fugleskydningsselskabet.

A/S M. J. Ballins Sønner, hvis Bestyrer er Adolf Mikkelsen, har til Huse i en ret uanseelig Butik; men Omsætningstallet maa dog skrives mangedcifret. Forretningen blev startet 1895 og blev først ledet af Garver Billenstein i Vejle; men i 1907 overtog Mikkelsen Stillingen som Leder efter at have været Firmaets Rejsende i mange Aar. Mikkelsen er Revisor i Garverforeningen og i „Dansk Arbejde“.

Sadelmager Emil Schmidt etablerede sig 1890 efter at have været i Tyskland, Frankrig og Schweiz for at dygtiggøre sig i sit Fag. Foruden at passe sin Virksomhed tjener Schmidt det almene paa forskellig Vis.

Han er saaledes Medlem af Byraadet og Formand for Haandværkerforeningen, for den borgerlige Sygekasse, for Østifternes Centralforening for Sadelmagermestre. Men det er især ved en ikke almindelig Interesse for Filantropi — ved en stadig Omtanke for de smaa og gamle — at Schmidt har skabt sig sit gode Navn. Hvor Lejligheden var til at gavne sin By og sine Medborgere, var det ikke Schmidt, der holdt sig tilbage.



R. V. Jensens Tapet og Malervareforretning.



Ballins Søners Udsalg.



Emil Schmidts Forretning.

Alt til Sadelmagerfaget henhørende udføres smukt og billigt. For C. Hansens Forretning er dette mere end en Reklamevending. Startet 1873 af C. Hansen overtoges den i 1911 af Sønnen Josef Hansen. Opvokset med Forretningen og oplært hos Faderen er det givet,



H. C. Rasmussens Skotøjsforretning.

at Josef Hansen har ført den videre, tro mod dens Traditioner og Vilkaar. 4 Mand arbejder Hansens Værksted.

Indehaveren af en af Byens bedste Forretninger i Skotøjsbranchen er O. M. Olsen, der etablerede sig 1879. Dengang laa Forretningen i Smedegade; og efter at have været installeret flere Steder i Byen, har den fundet blivende Sted i „Nyhus“. Olsen,

der er af den gamle Haandværkertype, er dog ikke bleven stikkende i Konservatisme, men har stadig fulgt med Tiden; og trods Modgang paa forskellig Maade har han gennem Aarene med støt Energi oparbejdet sin nuværende gode Forretning og staar nu omgivet af almindelig Agtelse som en af sin Bys bedste Borgere.

H. C. Rasmussen er ogsaa en af Byens større



C. Hansens Sadelmagerbutik.



O. M. Olsens Skotøjsforretning.



Einar Petersen,
Købmand.



R. Mikkelsen,
Direktør.



Hans Lystrup,
Grosserer.

Skomagemestre og Skotøjshandlere. Efter at have lært sit Haandværk hos Faderen, der grundlagde Firmaet 1875, har Rasmussen yderligt uddannet sig i Tyskland, Østrig, Frankrig, Italien og i Schweiz. Det har altid sin Betydning — og ikke mindst for en vordende Forretningsmand — at have set sig lidt om uden for Sognegrænsen; og Rasmussen, der efter Faderens Død 1913, har bestyret Forretningen for Moderen indtil 1917, da han overtog den for egen Regning, har da ogsaa forstaaet at benytte de indhøstede Erfaringer. Det er en Storstadsforretning, Rasmussen er Indehaver af. Indenfor sin Stand



V. Bentzens Skotøjsforretning

er Rasmussen ogsaa værdsat.' Han er Formand for den lokale Skomagermesterforening.

Efter i nogle Aar at have opholdt sig i Berlin, Paris og London og høstet nye Fag-erfaringer nedsatte V. Bentzen sig i 1888 som Skomagermester i Slagelse: og støt er Forretningen gaaet frem saa Bentzen nu kan være Arbejdsgiver for 6 Mand



Casinos Skotøjsmesse.



Christian Stahl & Nylander.

Bentzen, er i vide Kredse en agtet Mand. Han er Formand for Centralforeningen for Østifterne og Medlem af Industriforeningens og Velgørenhedsselskabets Bestyrelser.

I 1913 startede Skomager Anton Sørensen, Casinos Skotøjsmesse, og det er bleven en af Byens fikseste Skotøjsforretninger. Over Døren staar Forretningens Motto: „Alltid

sidste Nyheder“. Og ved etjse Vinduesudstillingen maa

man indrømme, at Sørensen har forstaaet at lade Forretningen svare til Mottoet; men Sørensen har ogsaa efter



- Jens Henningsens Ekviperingsforretning.

hjemlig Uddannelse paa flere Udenlandsrejser knyttet sine Forbindelser. Sørensen er i Bestyrelsen for den lokale Skomagemesterforening; og ^{politisk} interesseret

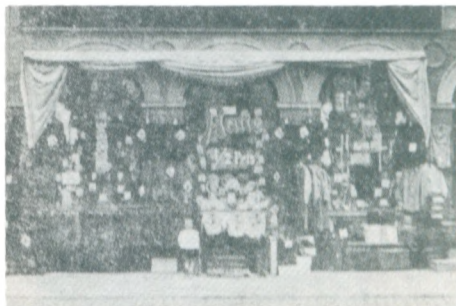
som Sørensen er, har han været Medstifter af "Den radikale Forening" og „Den radikale Ungdomsforening“.

Et af de største Firmaer i Herreekviperingsbranchen er Christian Stahl & Nylander. Forretningen etableredes 1888 af Stahl, der 1907 optog Nylander som Compagnon. Denne har lært hos Stahl; var derefter nogle Aar selvstændig, indtil han vendte tilbage til sit gamle Firma. Forretningen lægger Beslag paa alle Butikslokalerne og har 1. Sal i den store Ejendom, hvor Firmaet residerer.



Berliner Magasinet.

Jens Henningsen har maattet udvide sin Forretning mange Gange, skønt den ikke er ældre end fra 1907.



Engelsk Herremagasin.

Foruden Herreekviperingshandlen med dens Mangfoldighed af Varer har Henningsen et stort Skræderi. Man faar Indtryk af, hvor betydelig Forret-

ningen maa være, naar vi oplyser at Henningsen giver Arbejde til 12 Mand — bag Disk og paa Bord.

„Berliner Magasinet“ er en lille, fiks Butik, der aabnedes i 1907 af Herrekviperingshandler A k s e l J ø r g e n s e n efter 5—6 Aars Ophold i Tyskland, hvor gode Forbindelser blev knyttet. Jørgensen, der udelukkende



M. Lundbecks Hatteforretning.

forhandler Kravats, Hatte, Slips, Stokke o. l. paa Herreekviperingsomraadet, er derfor i Stand til altid at demonstrere det nyeste nyt for sin Fødeby, hvis Herrepublikum nok skal vide at finde „Berliner Magasinet“.

Emil Harder, der er Indehaver af „Engelsk Herremagasin“, etablerede sig 1911, og saa godt har Forretningen slaet an, at den i de forløbne faa Aar flere Gange har maattet udvide, saa Lokalerne nu

er dobbelt saa store; men det er ikke sært; thi den Bugnen af Varer, der er udstillede baade inden- som udendørs, røber hvor overordentlig velassorteret Forretningen er.

Bundtmager M a d s L u n d b e c k er fra Aalborg,



E. V. Didrichsen,
Direktor.



Emil Schmidt,
Sadelmagerm., Byr.medl.



O. J. Olesen,
Direktør.



R. V. Jensen,
Farvehandler.



Peter Madsen,
Direktør.



Borch,
Planteskolebest.



Aage Stephensen,
Købmand.



Carl Petersen,
Glarmestcr.



M. Mørch,
Bundtmager.

hvor hans afdøde Fader ejede en af Landets største Bundtmager- og Pelsvareforretning. Denne er Lundbeck nu Indehaver af; men i 1916 etablerede han sig tillige i Slagelse, hvor han overtog Bundtmager Christiansens Forretning; grundlagt 1878. Lundbeck, der har opholdt sig 4½ Aar i Tyskland og 2 Aar i Frankrig og Belgien, har der erhvervet sig Storkøbmandens Syn og Foretag-somhed og knyttet de udmærkede Forbindelser, der altid sætter ham i Stand til at bringe det nyeste paa Mar-kedet.

Paa Rosengade ligger „Vestsjæl-lands største Mode-magasin“; den Mo-deforretning, hvortil de Slagelse-Damer søger, naar de skal købe Sæsonens Hat.

I dette Magasin, der indehaves af Ingeborg Gu-dnitz, vil enhver Evne og enhver Smag blive Tilfreds-stillet.

Valdemar Poulsen, der er født i Chicago, er Indehaver af en stor Trikotagehandel, som han startede 1898. Poulsen har haft Lykken med sig; fra en ganske lille Begyndelse har han oparbejdet sin nuværende Forretning, hvortil han har knyttet et Strikkeri, hvor 7 Ma-



Ingeborg Guunitz' Modemagasin.



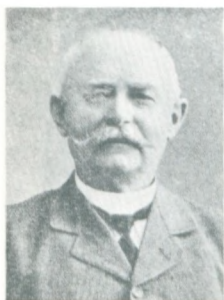
**K. Matthiessen,
Købmand.**



**Carl Poulsen,
Hotelejer.**



**Einar Nylander,
Ekviperingshandler.**



**H. C. Morell,
Købmand.**



**F. W. Sørensen,
Viktualiehandler.**



**Valdemar Poulsen,
Trikotagehandler.**



**R. Rasmussen,
Tømrermester.**



**A. K. Nielsen,
Mejeriejer.**



**Christian Stahl,
Herreekvip. & Skræderm.**

skiner er i stadigt Arbejde. Poulsen har Tillidsposter indenfor forskellige Foreninger og er i Bestyrelsen for den stedlige Hjælpekasse.

Af Bog- og Papirhandler vil vi nævne den Forretning, der ligger i Byens gamle Raadhus, hvis Firmanavn er H. J. Tørsleffs Eftf. Dens Ejer er Jul. F. Andersen, der i 1914 købte baade Ejendom og Forretning. Der er et gammelt, solidt Præg over denne Boghandel, og grundlagt 1885 har den Traditioner at hævde, som ogsaa Andersen har forstaaet. Andersen er Boghandler i Ordets bedste Betydning og føler som saadan at have en Mission. Politisk interesseret er Andersen Kasserer i den konservative Ungdomsforening og Revisor i „Forsvarsbrødrene“.

Boghandler O. Reymann-Petersen er Indehaver af en langt yngre Boghandel, der har Afdelinger for Musik, Papir og Lædervarer. Petersen blev Chef i 1915, og Rejser og Ophold i Udlandet, bl. a. i Boghandler-



Vald. Poulsens Trikotagehandel.

byen Leipzig, har sikkert bidraget sit til, at han har erhvervet det moderne Syn paa Boghandel, der er ved at gøre sig gældende.



H. J. Tørsleffs Eftf.s Boghandel.

Skal man have sig en god Cigar, gaar man ikke for-
gæves til Cigar-
forretningen



Reymann-Petersens Boglade.

„E g o“, som
indehaves af
Aksel Han-
sen. Her findes
et rigt Udvalg
af de bedste
Mærker fra de
kendteste Fa-
brikker. Hansen,
der i 11 Aar har
været ansat hos

Tobaksfabrikant Lange, er den absolute Fagmand, til



Cigarforretningen „Ego“.



Brødrene Hansens Kødudsalg.

hvis Erfaring et stort Publikum betror sig. Hansen kunde derfor ogsaa nu i 1917 aabne en Filial — blot 5 Aar efter Hovedforretningens Start.

Brødrene Hansen har en meget stor Slagterforretning, som de startede 1910, og som kan beskæftige

4 Mand. Her er en Forretning, som Krigen har givet Opsving; thi Brødrene Hansen greb Chancen, og mange Penge er tjent ved en betydelig Eksport. Men ogsaa til stedlige Kunder henvender Hansens sig, og disse har altid fundet sig tilfredsstillede. V. Hansen er Formand for Slagternes Assurancekasse.



Adolf Petersens Kødudsalg.

En af denne Kasses Bestyrelsesmedlemmer er

Slagtermester Adolf Petersen, som for 1½ Aar siden overtog Slagter Christensens 9 Aar gamle Forretning, som Petersen har forstaaet at knytte en stor og god Kundekreds fast om. Her beskæftiges 3 Mand.

„Merkur“ er en Kolonial- Vin- og Delikatessehandel, som Aug. J. Nielsen i 1903 startede. Og Heldet har fulgt Nielsen; Forretningen er gledet ind i et købedygtigt

Publikums Bevidsthed, saa det er nu et af Byens kendte Hjørner, hvor Aug. J. Nielsen bor. Paa to Mands Arbejdskraft lægger Forretningen Beslag.

Kobbersmed og Blikkenslager Julius Micheelsens Forretning er gammel og kendt, der er startet 1878 og har haft til Huse flere forskellige Steder

i Byen, indtil Micheelsen byggede sin egen Ejendom 1892



Aug. J. Niensens Købmandshandel, og i denne indrettede sig sin nuværende Butik og sine Værksteder, hvor der beskæftiges 2 Mand. Micheelsen er i Bestyrelsen for Haandværkerforeningen, og indenfor sin Stand har han flere Tillidshverv.



Julius Micheelsens Butik.

Blikkenslagermester Carl Madsen overtog 1914 sin Løremesters 45 Aar gamle



Carl Madsens Blikkenslagerforretning.

Forretning. Og paa det gode Renomé, som Blikkenslagermester Dam havde skabt for sin Forretning, har det været let for Madsen at bygge videre. Store Bestillinger har da ogsaa Madsen modtaget. Han har saaledes dækket det nye Thing- og Arresthus med Kobber. 5—6 Mand er Madsen til Stadighed Arbejdsgiver for.



C. Petersens Glarmesterbutik.

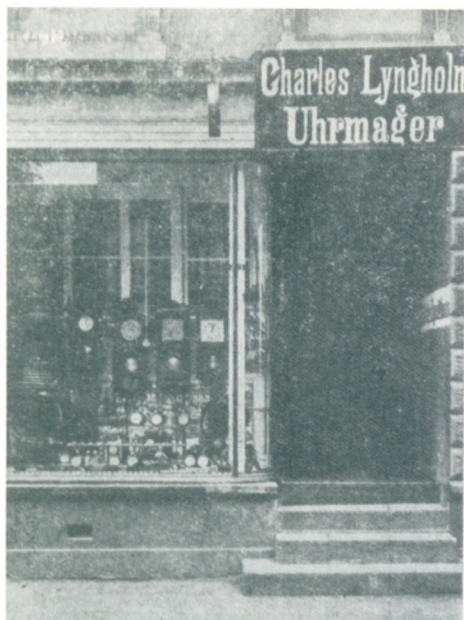
I et af de smaa, gamle Huse under Kirken har

Carl Petersen sin Glarmesterforretning; det var en meget gammel Forretning, som han overtog i 1913. Petersen har forstaaet at fastholde den store Kundekreds, saa han kan give Arbejde til 2-3 Mand foruden Lærlingene.

Kunstdrejer Ferd. Møller i Nygade er en gammel Slagelseianer, der i sin Ungdom har rejst i Tyskland, Frankrig, Schweitz og Østrig; har nedsat sig i Slagelse 1888 og havde i en Overgang en meget stor Virksomhed, der til Tider gav Arbejde til 10 Mand. Møller arbejder nu nærmest kun for ikke at være



Kunstdrejer Møllers Ejendom.



Ch. Lyngholms Urforretning.

ledig. Han har ingen Butik, men har indrettet sig en Udstilling i en Stue af sin Lejlighed paa 1. Sal i den Ejendom, han selv har bygget og ejer. — Urmager Charles Lyngholm etablerede sig i 1908, og med Flid og grundig Fagkundskab har han oparbejdet sig en lille, god Forretning. Een Gang betjent, skal Kunderne nok vide 'at finde Charles Lyngholm igen.



F. W. Rasmussens Urforretning.

En anden og ældre, kendt Urmagerforretning indehaves af F. W. Rasmussen. Lige siden Starten i 1884 har Forretningen ligget paa samme Sted og har



Carl Jensens Guldsmedeforretning.

gennem Aarene erhvervet sig en sikker Kundekreds. Rasmussen er den gamle, prøvede Fagmand, der indenfor sin Stand hædres med Værdigheden som Formand for Amtets Urmagerforening.

Et Vindue, man uvilkaarligt vil standse udenfor og med Behag vil betragte, er Guldsmed og Juveler Carl Jensen. Det er en sjælden smuk Udstilling, og let fristes man indenfor og vil ogsaa let finde netop det, man ønskede, i det rige Vareudvalg. Gennem Aarene er Carl Jensens Navn blevet godt kendt, ikke mindst blandt Byens forlovede Ungdom. Forretningen grundlagdes 1892 og er støt blevet arbejdet frem til en betydelig Omsætning og har til Stadighed givet Arbejde til 4 Mand.



Husted's Apotek.

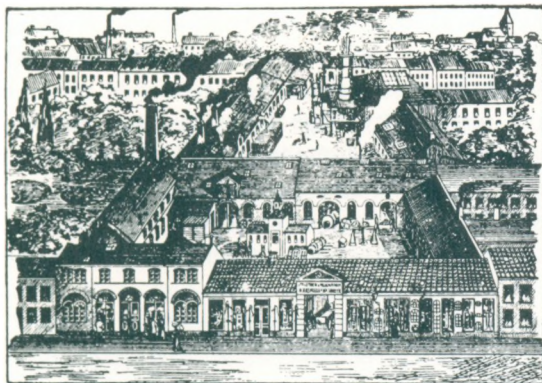
I en fornem, palæliggende Bygning har Apoteker Husted sit Apotek. Husted, der er Kandidat fra 1896, har i 8 Aar været Apoteker i Aalborg, saa det er paa hans mangeaarige Erfaring, at den almindelige Tillid, der næres til ham, støtter sig.

I 1898 grundlagde Apoteker Lind det saakaldte „Jernbane-Apoteket“, som nu efter 1907 ejes af F. Bartels, der er en af Landets ældste Apotekere, Kandidat fra 1872 og hædret med mange Tillidshverv. Bartels er saaledes Medlem af Bestyrelsen for Danmarks Apotekerforening, i Bestyrelsen for Apotekernes Enkekasse, og som Medlem af Menighedsraadet har Bartels Indflydelse ogsaa i videre Kredse. Apoteket er meget kendt og søgt, dets Omsætning er saa betydelig, at 8 Mennesker kan her daglig beskæftiges.

Slagelse har et Industriforetagende, som Aarene har gjort godt kendt. Det er H. Rasmussens Jern-

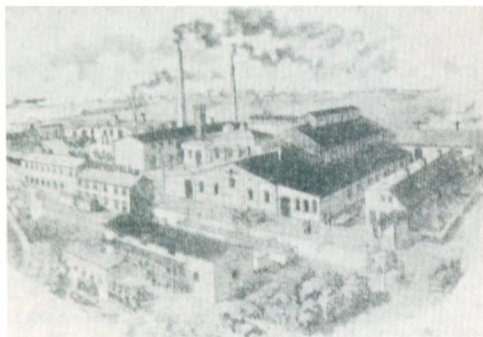


Jernbane-Apoteket.



H. Rasmussens Jernstøberi.

støberi, som i 1909 overtoges af Einar H. Rasmussen efter H. Rasmussens Sønner. Det er et landskendt Firma, hvis Støbegods finder Af sætning over alt; men det har ogsaa haft en lang Aarrække til at skabe sig et Renomé; det er grundlagt 1843. Fra en ganske



Slagelse Svineslagteri.

lille, beskeden Begyndelse har Støberiet Gang paa Gang maattet udvide, saa det nu er en af Slagelse største Arbejdspladser. Arbejdsantallet varierer omkring 50, alt efter som Efterspørgslen kræver det.

Den 23. Januar 1889 aabnedes Slagelse Svine-

slagteri for Driften. Det havde kostet ca. 80,000 Kr.; men Kalkulationen lød paa godt 40,000, saa det var jo en betydelig Overskridelse.

Fra set nogle betydelige Prisstigninger gik første Aar ret tilfredsstillende og sluttede med et Overskud til Andelshaverne af 1 Kr. 75 Øre pr. Svin.

Næste Aar blev mere bevæget. En skarp Konkurrence og et Prisfald af ca. 14 Øre mod Aarets Slutning



L. Michaelsens Vognfabrik.

bevirkede, at der intet Overskud kunde udbetales til Andelshaverne. Dette blev betragtet som et ondt Varsel mod Slagteriet, og paa Generalforsamlingen den 25. Februar 1891 lød der Røster om Slagteriets Nedlæggelse; men en saadan Tanke fandt heldigvis kun meget ringe Tilslutning. En enkelt Mand havde beklaget sig over stort Tab, han havde lidt ved Slagteriet; men ved nærmere Undersøgelse oplystes det, at Vedkommende slet ingen Svin havde leveret til Slagteriet. Til sidst opløstes

Harmen sig imod et Vaskehus, der var bygget, og hvis Anlæg ansaas for dyrt.

Samme Aar blev Lars Christoffersen, Faaborg, Direktør. Han fratraadte igen 15 April 1898, hvorefter Slagteriets daglige Drift blev ledet i nogle Maaneder af Formanden, indtil den nuværende Direktør Hr. Olesen tiltraadte i August.

Slagteriet begyndte med 859 Andelshavere; nu er Tallet 3050. Der leveredes første Aar 12,173 Svin. Nu er Tallet aarligt omkring 60,000. Omsætningen var første Aar knapt 1,200,000 Kr. Nu er Omsætningen ca. 5,000,000 Kr., foruden Ægeksperten. I Arbejds-løn blev udbetalt første Aar 17,161 Kr. Sidste Aar udbetaltes 59,799 Kr. i Arbejds-løn. Omsætningen i Butikkerne er steget fra 28,673 Kr. til 136,607 Kr. Ægeksperten begyndte i 1900 med godt 85,900 Pd. Æg; sidste Aar var den steget til 1,309,410 Pd. Til Dato er der slagtet ca. 1 Million Svin med en Kasseomsætning af ca. 60 Millioner Kr. Ægeksperten er tilført siden 1900 over 17 Millioner Pd. Æg med en Kasseomsætning af over 9 Millioner Kr.



Hachenbergers Garveri.

L. Michaelsens Vognfabrik, der er grundlagt 1845 af Fabrikens nuværende Indehaver, H. P. Mi-

chaelsens Bedstefader, er en ikke ubetydelig Virksomhed. Sønnen, der i 1916 overtog Forretningen efter Faderen, har arbejdet videre efter de givne Retningslinier; det anerkendte, prøvede Fabrikat finder sin stadige Afsetning, saa Fabriken kan selv i disse vanskelige Krigs-aar beskæftige den halve Snes Mand.

1846 grundlagdes det Garveri, som Hachenberger nu ejer. Det gik ikke helt godt, og den sidste



Edvard Møllers Møbelforretning.

Ejer, Bonfils, gik sluttelig konkurs. 1866 grundlagde H. C. T. Hachenberger sammen med Vekselerer Abrahamsen et Garveri paa Bredegade, og Aaret efter købte de to Mænd Bonfils' Konkursbo, hvorefter hele Virksomheden flyttedes til Skovsøgade. Efter at have været Bestyrer nogle Aar overtog Sønnen, H. Hachenberger, hele Virksomheden for egen Regning. Det var den 8. Januar 1885. Det gamle Garveri har endnu sin oprinde-

lige Skikkelse, der bærer det Præg af den værdige Ælde, der virker umiddelbart tiltalende; og Bygningen danner en morsom Kontrast til det moderne Villakvarter, der er vokset op omkring det gamle Garveri. H. H a c h e n b e r g e r har faaet en grundig Uddannelse i sit Fag i en Række af Europas Lande og har paa forskellige Udstillinger modtaget en Del Prisbelønninger. I Industriforeningen beklæder Hachenberger et Bestyrelsesmandat, og han er desuden Formand for Velgørenhedsselskabet i Slagelse.

Den smukke Ejendom Snedkermester E d v a r d M ø l l e r har opført er døbt „Slagelsehus“. I Butikken har

Møller indrettet sit Udsalg af Møbler; og foruden hele Møblementer har Møller et stort Udvalg af smagfulde Standere og Pynteborde.

Ved at fordybe sig i Christiansen & Co.s Møbeludstillinger bliver man behageligt mindet om, hvor højt udviklet



Christiansen & Co.s Møbeludstilling.

Møbelkulturen er her i Danmark. Christiansen, der lagde ud i 1903, optog i 1911 J. C. Nielsen som Compagnon, og 1912 indflyttede de i deres nuværende Lokaler. De kunstnerisk udførte Møblementer vækker almindelig Be-



Carl Andersen,
Købmand.



A. Jørgensen,
Fotograf.



W. Rasmussen,
Materialist.



O. Reymann Petersen,
Boghandler.



R. Petersen,
Bestyrer.



Chr. Lundberg,
Købmand.



Fr. Olsen,
Sten- & Billedhugger.



Chr. Lyngholm,
Uhrmager.



Frede Nytofte,
Købmand.

undring. Paa Værkstederne kan da ogsaa 8 Mand til Stadighed have Arbejde.

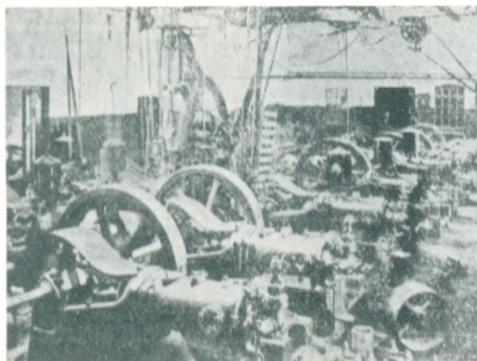
I vor Mekanikens og Motorens Tid er der Chancer for Mekanikeren; dette har H. V. Jacobsen erfaret. Efter grundig, faglig Uddannelse, efter at have høstet Erfaringer som Maskinist og som Montør for Ingeniørfirmaer, etablerede Jacobsen sig i

1916 og fik straks en stor Forretning, der beskæftiger 4 Mand, selv om han ikke har kunnet undgaa at mærke Krigens hæmmende Paa-virkning; men en dygtig Fagmand er altid sikker paa sit Publikum.

Akts. Slagelse Motor- & Maskin-fabrik er en



H. V. Jacobsens Cykleforretning.



Slagelse Motor- & Maskin-fabrik.



Otto Rønnow,
Direktør.



P. Axelsen,
Købmand.



Peter Skovbro,
Købmand.

ret stor Virksomhed, der beskæftiger 18 Mand ved Fremstilling af Motorer og Værktøjsmaskiner. Firmaet ledes af den kendte Direktør Jul. Landsberg, der har faaet en kyndig Uddannelse i forskellige Lande og i 1902 startede

sin kendte Maskinforretning i Holbæk; for 5 Aar siden etablerede Landsberg det Firma, han nu leder som Direktør, efter at det i 1917 overgik til et Aktieselskab.

Ude ved Smedegades Port er der en smuk Ud-

stilling af Gravmonumenter og andet Stenhuggerarbejde. Den tiltrækker straks ens Opmærksomhed. Det er Sten- og Billedhugger Frederik Olsens Forretning, der



Fr. Olsens Stenhuggeri.

er grundlagt 1892. Med støt Energi, med gammeldags Haandværkerflid har Olsen oparbejdet sig en smuk Virksomhed, der gør ham til Arbejdsgiver for 2 Mand.



Slagelse Sten- & Billedhugger-Etablissement.

Der findes ogsaa en anden Forretning af samme Art, med et stort og smukt Udvalg i Gravmonumenter, det er Slagelse Sten- og Billedhugger-Etablissement, der ejes og ledes af P. Bruckløv, som oprindelig er uddannet som Isenkræmmer. Han overtog den kendte Forretning 1916 og hans Handelsuddannelse har



Einar Petersens Købmandshandel.

sikkert ikke skadet det gamle Firma. — I 1915 etablerede

Købmand Einar Petersen sig; og trods de vanskelige Tider har han nu en solid Forretning med en stor Kundekreds; men Petersen har ogsaa altid bestræbt sig



Slagelse Kaffe- og Thehandel.

for at gøre Forretningen saa velassorteret som muligt. Petersen har en Mand til Medhjælp.

Slagelse Kaffe- og Thehandel indehaves af den elskværdige og dygtige Købmand Hans Han-

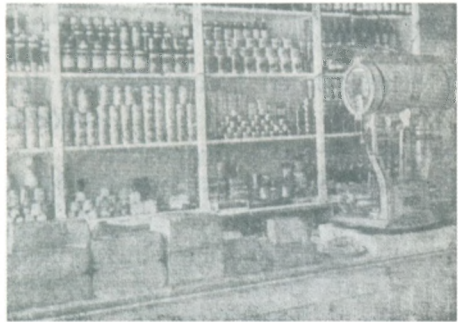
s e n. Forretningen, som ligger i Rosengade, blev i 1829 etableret i en lille Butik ved Siden af sin nuværende Bopæl, hvortil den flyttedes i 1902. Det var til at begynde med kun Stuetagen, der blev taget i Brug; men efterhaanden som Omsætningen øgedes, maatte Hansen atter udvide og tog den underliggende Kælder i Besiddelse. Nu har Hansen saaledes 2 smukke Lokaler. I det øverste er Kaffe- og Thehandelen, og i det nedre har Hansen nu en Butik, hvorfra det ikke er let at løsrive sig; thi her findes alle

tænkelige Lækkerier af Konserver og henkogte Frugter fra alle Verdens Lande — al Slags Hermetik. Hansens Forretning kan man for Alvor kalde velassorteret. Hansen er en af Byens offentlige Per-

sonligheder; han er i Ligningskommissionen og i Bestyrelsen for Forskønnelsesforeningen.

Slagelse Ostehus indehaves af Peter Kjær, der uddannet i Mejeribrugget har arbejdet som Mejerist i 12 Aar. Dette har gjort ham til en erfaren Leder af den Forretning, som han overtog i 1912. Foruden Ost forhandles ogsaa Konserver af enhver Art og Frugtsafter og Vin. Kjær er en ivrig Skytte og er som Bestyrelsesmedlem Kasserer for Skytteforeningen.

Efter i 3 Aar at have været Mester i Svendborg ned-



Slagelse Ostehus.

satte Bagermester H. M. Nielsen sig i 1907 i Slagelse og har med stor Dygtighed og Energi skabt sig en stor Virksomhed, der har 3 Filialer rundt i Byen, saa han kan give Arbejde til 8 Mand. Dette viser, at Niensens Brød maa være skattet og søgt.



M. Niensens Bageri & Conditori. jævnligt, saa det nu er en moderne Virksomhed, der beskæftiger 6—7 Mennesker.

Et af de største Bygningskomplekser i Slagelse er

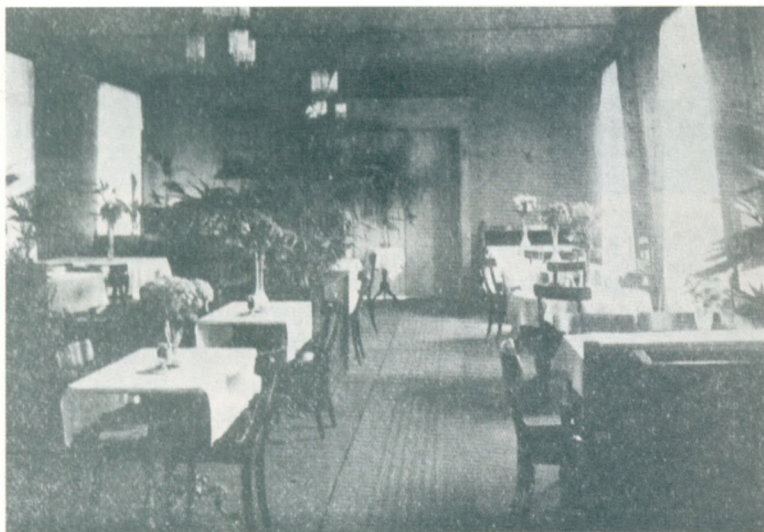


Jensen & Corneliussens Bogbinderi.

„C a s i n o“, der byggedes 1892 paa Schweitzerpladsen af Murermestrene Langkjær og Johansen. 1900 overgik Komplekset til et Aktieselskab, hvis Formand er Murer-



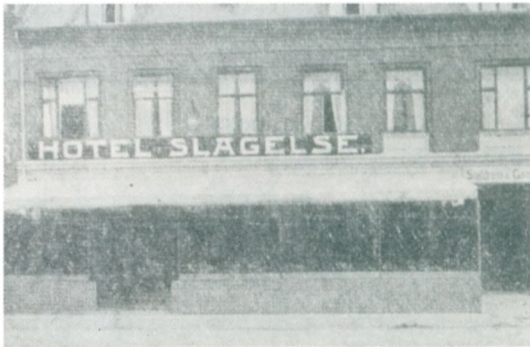
„Casino“.



Hotel „Casino“s Palmehave.

mester Langkjær. Komplekset rummer Byens ret store og gode Teater, flere Butiker samt Hotel „Casino“, der nu endelig har faaet den Ledelse, det haardt tiltrængte, og man tør tro, at der nu endelig er skabt et første Klasses Hotel i Slagelse. Ledelsen af dette er Hotelforpagter Henningsen, der kom fra Hotel Kronprinsen i Hillerød.

I 1915 overtog Carl Poulsen Missionshotellet og omdannede og omdøbte det til det særdeles hyggelige



Hotel „Slagelse“.

Hotel „Slagelse“, hvis 15 komfortable Værelser staar til behagelig Disposition; og saavel Tjener- som Køkkenpersonale skal nok sørge for Gæsternes Velbefindende.

„Landmandshotellet“'s Leder er Christian Jeppesen, der for 3 Aar siden overtog det i Forpagtning. Jeppesen er en gammel, erfaren Hotelmand; egentlig oplært ved Handelen, tilbragte han flere Aar i Gendarmeri- og Politistyrken og gik for 15 Aar siden over til Hotelfaget og har tidligere forpagtet baade „Hotel du Nord“ og Hotel „Casino“.



**L. Germark,
Direktør.**



**Jul Landsberg,
Direktør.**



**T. V. N. Thorgils,
Direktør.**



**A. V. Dreyer,
Direktør.**



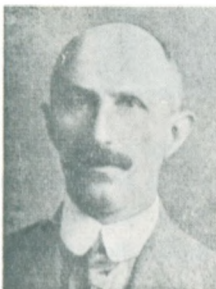
**F. C. Løve,
Vinhandler.**



**P. Andersen,
Direktør.**



**Wilken Jensen,
Købmand.**



**Rasmus Hansen,
Købmand.**



**J. P. Axelsen,
Vinhandler.**

Hans forskellige 'Livsstillinger har givet ham en stor Bekendtskabskreds, der nu kommer ham, som Vært,



Landmandshotellet.

til gode. I Landmandshotellet, hvor Byens største Sal



Jernbanehotellet.



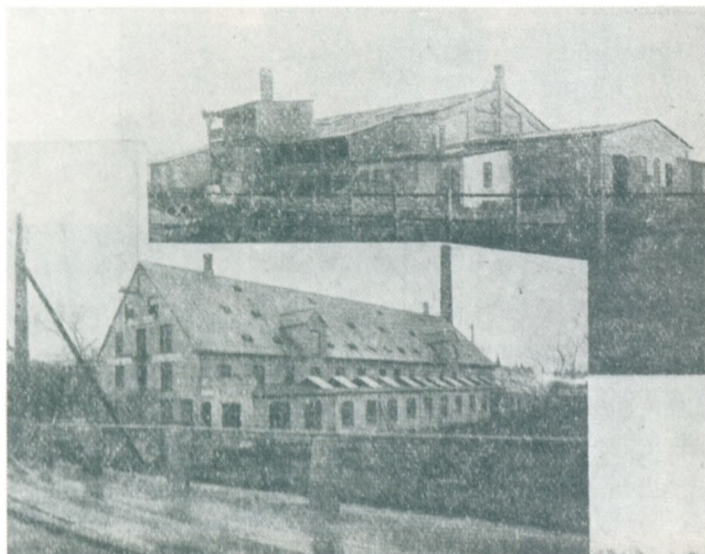
Højskolehjemmets Hotel.

findes, er der et livligt Rykind, og 5 Mand er stadig travlt beskæftiget.

Det gennem sin 25-aarige Eksistens godt kendte

Jernbanehotel overtoges 1913 af Hotelforpagter Emil Hansen, der er født 1879 i Næstved. Hotellet disponerer over 16 Gæsteværelser og har en Funktionærstab paa 10 Personer.

Skraas for Banegaarden findes i en villalignende Byg-



Jernstøberiet og Maskinfabriken „Alliance“.

ning Højskolehjemmets Hotel, der er hyggeligt og hjemligt indrettet. Hotellet ejes og ledes af den dygtige Fru Marie Christensen.

I 1875 startede 12 Slagelseborgere Jernstøberiet og Maskinfabriken „Alliance“. Virksomheden laa først i Nygade, men flyttede 1911 til den nuværende Plads i Jernbanegade, hvor det store, moderne Støberi



**Carl Lassen,
Købmand.**



**Aug. J. Nielsen,
Købmand.**



**Niels, Olsen,
Købmand.**



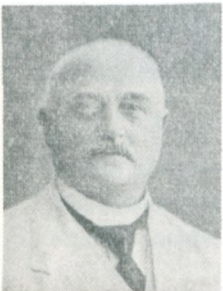
**Hans Hansen,
Købmand.**



**Emil Harder,
Købmand.**



**Nicolaj Billenstein,
Købmand.**



**Christian Jeppesen,
Hotelforpagter.**

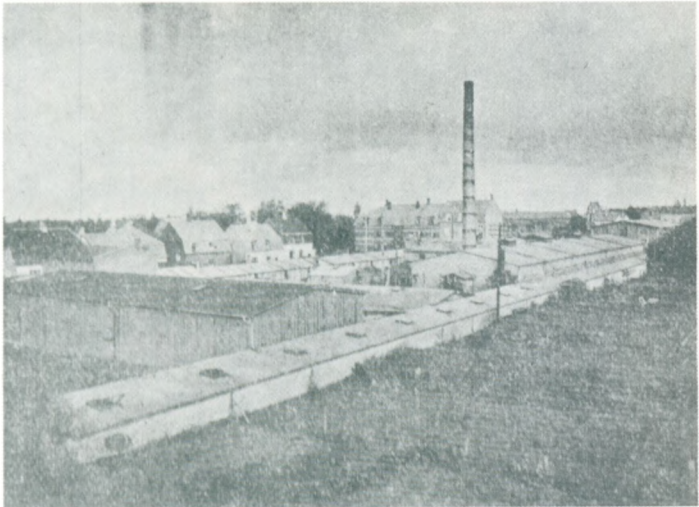


**E. Rasmussen,
Fabrikant.**



**Hans Knudsen,
Købmand.**

ligger paa den ene Side af Gaden, medens Maskinfabriken er bygget paa den modsatte Side. Virksomheden er anlagt efter moderne tekniske Principper, og blandt de forskellige Ting, der her fremstilles, skal vi navnlig nævne Mejerimaskiner og Drejebænke, hvoraf der eksporteres en betydelig Del. Fabriken solgtes først til Købmand Peter



Slagelse mekaniske Hampegarns-Spindery.

Madsen, men omdannedes senere til et Aktieselskab. der ledes af Direktør T. Thorgils.

Slagelse mekaniske Hampegarns-Spindery oprettedes for ca. 25 Aar siden og ejes nu af et Aktieselskab. Virksomheden, der er af et betydeligt Omfang, hører til de største i Slagelse og beskæftiger 36 Arbejdere. Ved sin Dygtighed og maskin-tekniske Fagkundskab hør Spinderyets Direktør, H. P. Andersen, ind-

lagt sig stor Fortjeneste. Andersen er er født i Odense og lærte paa „Alliance“; senere virkede han i 16 Aar som Maskinmester paa Spinderiet, indtil han 1913 overtog Direktørposten.

Akts. Schaub & Co.s Fabrikker og Tarmrenseri er en Afdeling af det store Firma, der har



Akts. Schaub & Co.s Fabrik.

Fabriker i en Række danske Byer. Den herværende Afdeling anlagdes 1896 og bestyres af Oscar Jeuch. Fabriken beskæftiger op til 35 Mand.

Slagelse Talgsmelteri A/S er startet 1897 af Grossererer Berg i den saakaldte gamle Mejeribygning. Berg døde 1910 og Talgsmelteriet overgik samtidig til et Aktieselskab med L. Germark som Direktør. Smelteriet



F. C. Henningsen,
Hotelforpagter.



S. Lange,
Tobaksfabrikant.



C. Kolind,
Mejeriejer.



Th. E. Abildgaard,
Maskinfabrikant.



Jens Albrechtsen,
Guldsmed.



P. Paulsen,
Restauratør.



P. Bargisen,
Isenkræmmer.



Frk. M. Christensen,
Hotelejerse.



Julius Hansen,
Fabrikant.



N. P. Nielsen,
Redaktør.



Carl Hansen,
Direktør.



Toustrup Andersen,
Købmand.

fremstiller Premier Jus, et Fedtstof, der anvendes til
Margarinfabrikation.



Slagelse Talgsmelteri.

Cementfabrikant M. Jørgensen er født 1870 i
Nr. Broby paa Fyn og har bl. a. i Tyskland sat sig

grundigt ind i Cementindustrien, inden han i 1897 grundlagde sin Virksomhed i Slagelse, der er indrettet som en



M. Jørgensens Cementvarefabrik.

moderne Cementvarefabrik med praktiske Maskiner. Jørgensen er Formand for den radikale Venstreforening

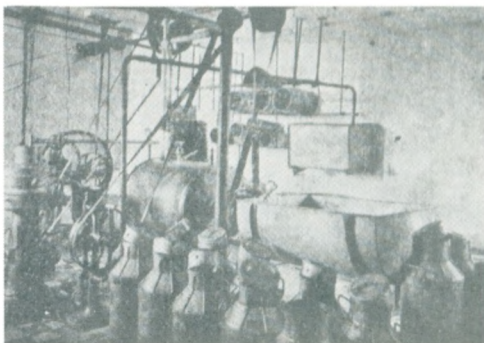


F. Thomsen & Søn's Tømmerplads.

og sad i Byens Raad fra 1906—13. — Det store Tømmer- og Arkitektfirma, F. Thomsen & Søn, grund-

Danske Byer og deres Mænd.

lagdes allerede i 1846 af F. Thomsen, der 1906 overdrog Virksomheden til Sønnen Arkitekt Chr. Thom-



Slagelse Ismejeri.

sen. Den store Virksomhed omspænder ca. 1 Td. Land, der foruden store Tømmerpladser indeholder flere Byg-



Nic. Hansens Bageri.

ninger, hvori der bl. a. er Maskinsnedkeri. Den omfattende Entreprenørvirksomhed beskæftiger ofte indtil 100 Mand.

Mejeriejer A. K. Nielsen, der er født i Nærheden af Kerteminde 1881, fik først en grundig Uddannelse som Mejerist og anlagde derefter i 1906 Slagelse Ismejeri, der nu beskæftiger 7 Mand og har flere Udsalg



Bagermester J. Lindeskovs Ejendom.

i Byen, bl. a. et i Smedegade og et i Sct. Mikkelsgade.

Bagermester Nicolaj Hansen, der er født 1868 i Hejninge Mølle, etablerede sig 1892. Det er en gammel Forretning, hvis Omsætning Hansen har arbejdet op fra 20,000 Kr. aarlig til 100,000 Kr.; men der beskæftiges ogsaa 10 Mand i Forretning og Bageri. Hansen beklæder flere Tillidsposter indenfor Byens konservative Organisationer og er i Bestyrelsen for Velgørenhedsselskabet.

Bagermester Joh. Lindeskov, der er født 1877,



Johs. Andersen,
Restauratør.



C. A. Christiansen,
Møbelfabrikant.



Chr. Poulsen,
Kaffehandler.



M. Jørgensen,
Cementvarefabrikant.



Anthon Christensen,
Fabrikant.



Nicolaj Hansen,
Bagermester.



Johannes Høyer,
Bagermester.



C. Olsen,
Fabrikant.



F. Mortensen,
Snedkermester.

lærte hos sin Broder i Løvegade og etablerede sig nogle Aar senere. Det var i 1903. 1907 købte han Ejendommen, byggede om og indrettede sit Bageri fuldt moderne. Der beskæftiges en halv Snes Mand. Foruden at være i Bestyrelsen for Søro Amts Borgerforening sidder Lindeskov i Bestyrelsen for Hjælpekassen og i Dyrtidsudvalget.



P. Skovbros Købmandsgaard.

I den gamle Købmandsgaard, Løvegade 44, aabnedes 1868 en Forretning i Korn, Foderstoffer, Kul og Kolonial. Første Aar var



Niels Olsens Butik.

Omsætningen 13,433 Kr. og 1905 var den steget til 145,657 Kr. Aaret efter overtoges den gamle Virksomhed af Købmand Peter Skovbro, der har ført den gamle Forretning endnu videre frem.

Skovbro sidder i Bestyrelsen for Handelsforeningen og Hjælpeforeningen.

Købmand Niels Olsen, der er født i Slagelse og

lærte i Sorø, overtog 1905 Faderens Forretning, der var startet i 1901. Olsen er en dygtig Forretningsmand, der allerede i sit 28' Aar blev Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse.

Købmand **F r e d e N y t o f t e**, der ligeledes er født i



Frede Nytoftes Butik.

Slagelse, lærte hos Wilh. Møller, hvis Forretning han senere overtog. Det er en gammel Købmandshandel, der omfatter Kolonial, Korn og Foderstoffer, Kul og Koks; den aabnedes 1860 af Købmand Christensen og har senere tilhørt forskellige, indtil Nytofte overtog Forretningen efter sin tidligere Chef. Der beskæftiges nu 5 Mennesker i Butik og Lager.

Den unge Slagelseboer, Købmand **A a g e S t e p h e n s e n**, over-

tog i 1914 Købmand L. Petersens Forretning, der er en almindelig Købmandshandel en detail, med noget nær samme Præg som de kendte Brugsforeningsbutiker.

Maskinhandler **T h. E. A b i l d g a a r d** er født 1875 i København, hvor han lærte Maskinfaget. 1904 etablerede han sig i Slagelse; i Begyndelsen rejste Abildgaard rundt og solgte Landbrugsmaskiner, og da han var bleven godt

kendt med Egnens Landboere, aabnede han for fire Aar

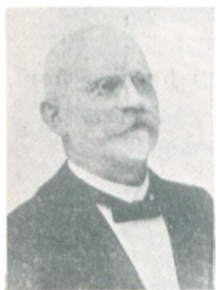


Aage Stephensen's Købmandshandel.

siden en Butik med tilhørende Lager og Udstilling. Fra



Th. E. Abildgaards Maskinforretning.



J. Ohmeyer,
Fabrikant.



Chr. Nielsen,
Snedkermester.



H. Zinglersen,
Drejermester.



H. C. Rasmussen,
Skomagermester.



Ferd. Møller,
Kunstdrejer.



O. M. Olsen,
Skomagermester.



Joseph Hansen,
Sadelmagermester.



Jul. Micheelsen,
Kobbersmedemester.



V. Bentzen,
Skomagermester.



Ernst F. Ypkendanz,
Fabrikant.



L. Ohmeyer,
Fabrikant.

sit Lager kan Abildgaard levere alle Slags Landbrugsmaskiner og Reservedele.

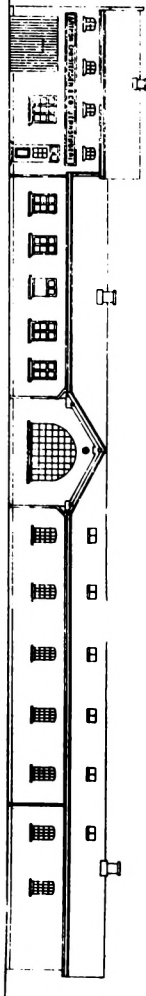
Købmand H. P. Hansen, der er født 1857 i Fredericia, begyndte i 1916 en Maskinforretning paa Ridehuspladsen, der Aaret efter flyttedes til Slotsgade. Under Navnet Slagelse ny Maskinforretninger Virksomheden godt kendt blandt Landboerne for sine solide Landbrugsmaskiner.



To dygtige Haandværkere, Slagelse ny Maskinforretning. Jernstøberne Anthon Christensen og Carl Chr. Olsen, startede i Begyndelsen af 1916 deres egen Virksomhed under Navnet Anthon Christensen & Co. I Løbet af meget kort Tid blev Byg-

JERNSTØBERI I SLAGELSE.

MØLLEVEJ. MATR. N^o 41.



Indgang med Hæling.

Smedestue.

Anthons Christensen & Co.s nye Jernstøberi.

ningerne opført paa en udmærket beliggende Grund paa Møllevej. Bygningerne er opførte med en praktisk Udvidelse for Øje, saaledes som den her gengivne Tegning viser; en Udvidelse, der dog først vil være fuldført straks efter Krigens Slutning.

Støberiet udfører alle Arbejder til Maskinfabriker og foretog sin første Støbning i December 1916. Man kan kun beundre de to Mænds Energi, der trods alle Vanskeligheder har formaet at gennemføre deres Plan.



Anthons Christensen & Co.s Jernstøberi.

Tømremester R. R a s m u s s e n, der er født i Flakkebjerg 1866, lærte sit Fag i Slagelse, hvor han 1898 etablerede sig som Mester. Senere startede han et Maskinsnedkeri, saaledes at han kan udføre ethvert Bygningsarbejde. Han beskæftiger ofte en halv Snes Mand.



R. Rasmussens Maskinsnedkeri.

Mejeriejer C. K o l i n d er født 1886 og lærte som Mejerist i Ryomgaard. Kolind er en dygtig Mejerimand, hvem der allerede i 22 Aars Alderen betroedes en Post som Mejeribestyrer. I 1912 købte Kolind Palmin Fabriken i Slagelse og indrettede



Slagelse Handelsmejeri.

her et Handelsmejeri, der under normale Forhold beskæftiger 8—10 Mand.

Paa Schweitzerpladsen findes en smuk velassorteret



Jacob Schmidh,
Ekviperingshandler.



H. P. Michaelsen,
Vognfabrikant.



V. Hansen,
Slagtermester.



S. Peytz,
Urmager.



Frk. M. Hansen,
Modehandlerinde.



David Hansen,
Konditor.



H. M. Nielsen,
Bagermester.



Axel Berthelsen,
Gartner.



Chr. Prejler,
Manufakturhandler.

Forretning, der under Navnet **Nygades Ostehus** drives af **N. P. Nielsen**, der har drevet selvstændig For-



Nygades Ostehus.

retning siden 1884; de sidste 10 Aar i Slagelse. Nielsen beklæder flere Tillidshverv indenfor **Husmandsbevægelsen** og maa derfor holde en **Bestyrerinde** i Forretningen, en **Post**, der med megen **Dygtighed** beklædes af **Frk. Thor-Straten**.

En beslægtet Forretning i **Paalæg** og hjemmelavede **Viktualier** stiftedes for tre Aar siden af **Viktualiehandler Fr. Sørensen**, der er født 1872. — I **Skovsøgade** ved siden af **Hachenbergers Garveri** bor en flittig Mand. Det er **Viktualiehandler H. P. Olsen**, der foruden at passe sin lille **Købmandsbod** virker som **Reservepostbud**.



Fr. Sørensens Viktualiehandel.

Skomager Peter Thomsen, der er født 1880, lærte Skomageriet i Landsgrav og etablerede sig derefter i 1906 paa Gl. Torv i Slagelse. 9 Aar senere overtog Thomsen den Skotøjshandel H. J. Johansen hidtil havde drevet, og her residerer han endnu i en nydelig Butik. — **Rasmus Hansens Varehus** grundlagdes 1911 af



H. P. Olsens Butik.



Skomager P. Thomsens Butik.



Rasmus Hansens Varehus.

den nuværende Indehaver, der har anlagt sin Forretning saaledes, at den skal kunne levere alt undtagen Spisevarer og til billige Priser. Varehuset har slaet godt an og staar foran en Udvidelse. Købmand Rasmus Hansen er født i Skanderborg 1877 og lærte at handle i Randers.

S k a n d i n a v i s k B e k l æ d n i n g s - M a g a s i n grundlagdes af Købmand F. Jensen og overtoges 1905 af den nuværende Indehaver, Købmand Jacob Schmidth, der



Skandinavisk Beklædnings-Magasin.

er født 1856 i Varde og gennem 20 Aars Handelsvirksomhed er nøje inde i sit Fag. Forretningen omfatter alt i Herreekvipering og Fodtøj.

T h. L a u r i t z e n s M a n u f a k t u r h a n d e l grundlagdes 1851 og er en af Byens fineste og bedste Virksomheder. Grundlæggerens Søn, Fr. Lauritzen, kom hjem fra Udlandet i 1882 og arbejdede sammen med Faderen indtil han 1899 overtog Forretningen for egen Regning. Selvfølgelig er Forretningen udvidet adskillige Gange i de forløbne Aar, og den raader nu over Lokaler paa Byens



Carl Nielsen,
Gartner.



Johs. Lindeskov,
Bagermester.



Anton Sørensen,
Skomagermester.



Rudolf Madsen,
Boghandler.



Peter Kjær,
Ostehandler.



Carl Madsen,
Blikkenslagermester.



Axel Hansen,
Cigarhandler.



H. Poulsen,
Handelsgartner.



H. Zinglersen,
Drejermester.

bedste Strøg, Gl. Torv. Forretningen, hvortil der hører en stor søgt Systue, beskæftiger ca. 15 Mennesker. Indehaveren, Købmand Fr. Lauritzen, hører til Byens førende Mænd. Han er født 1860 i det samme Hus, han nu ejer, og han har gennem 18 Aar virket i sin Fødeby's Byraad og gavner den endnu betydeligt i sin Egenskab af Direktør for Banken for Slagelse og Omegn.

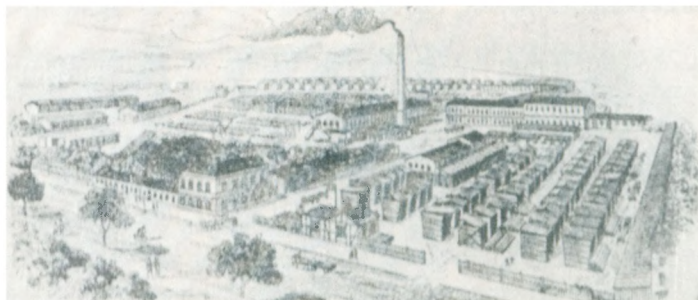


Th. Lauritzens Manufakturhandel.

Købmand Julius Zahle, der er en elegant, kultiveret og dertil en dygtig Forretningsmand, overtog 1911 Vett & Wessels Udsalg i Slagelse. Denne Forretning havde hidtil ført en ret beskeden Tilværelse; men da den rette Mand fik Styret, voksede den snart baade i Omfang og Anseelse. Sidst udvidedes Forretningen i Eftersommeren og fik derved Facade til det meste af den lille Gade, der bærer det misvisende Navn Fisketorvet. I Forretningen beskæftiges en halv Snes Mand foruden det Per-



Vett & Wessels Udsalg.



Grønvold & Schous Trælasthandel.



Marius Olsen,
Manufakturhandler.



Jul. F. Andersen,
Boghandler.

sonale, der findes paa de Systuer, der nu er knyttede til Vet & Wessels Udsalg.

I Aaret 1873 blev to af de solideste Slagelsekøbmænd, Grønvold og H. J. Schou, enige om at starte en Trælastforretning i Fællesskab. Denne Virksomhed, der blev en af Byens Støtter indenfor Erhvervslivet, fik Navnet Grønvold & Schous Trælasthandel. Forretningen udvidedes efter som Aarene gik; der anlagdes Savværk, Tømmerpladser og en Fabrik for Rammelister, og der beskæftiges nu ca. 100 Mand. Forretningen har i Aarenes Løb haft flere Indehavere; den sidste, Købmand J. Ø. Andresen, afgik ved Døden 1903 og efterlod sig et Testamente, der gjorde den store Virksomhed til en selvejende Institution, hvis Overskud kommer Slagelse og Nakskov tilgode. Virksomheden ledes nu af Direktør Einar Valdemar Didrichsen, der har virket i Firmaets Tjeneste siden 1891. Didrichsen, der er født 1868 i Slagelse, er en meget dygtig Mand, der tillige fungerer som Direktør i Sparekassen for Slagelse og Omegn.

I den Hjørneejendom, hvor Vett & Wessel har sin Butik, findes Otto Høyers Bageri. Denne Forretning er startet allerede 1821 paa det samme Sted, hvor den



Otto Høyers Bageri.

endnu findes. Otto Høyer, der var Indehaver fra 1873—1904, overdrog det sidstnævnte Aar Forretningen til sin Søn, Johs. Høyer, der er født i Slagelse. Den unge Høyer er Bestyrelsesmedlem i begge Velgørenhedsforeningerne og i et Par Sportsforeninger.



Viggo Jensen,
Urmager.



N. P. Nielsen,
Ostehandler.

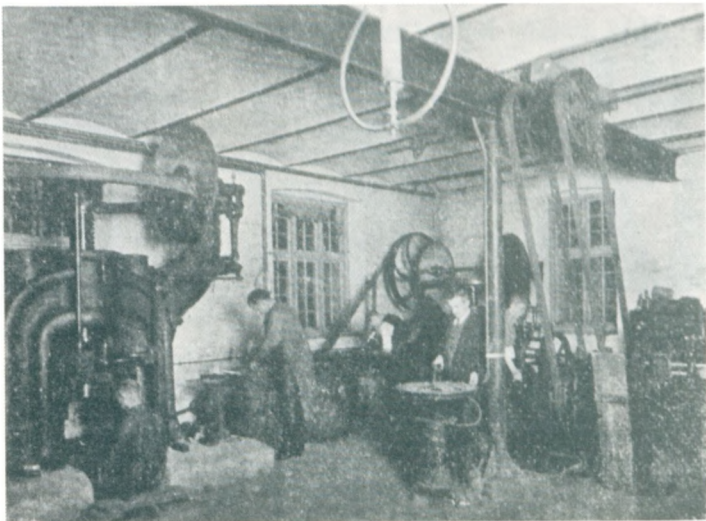


M. Lundbeck,
Bundtmager.

En anden kendt Sportsmand er Snedkermester **Frederik M. Mortensen**, der er Indehaver af en god, gammel Forretning, der fremstiller fine Møbler efter dygtige Kunstneres Tegninger. Indenfor Slagelse Boldklub har Mortensen nedlagt et meget betydeligt Arbejde.

En meget dygtig og anset Borger er Sølvsfabrikant **M. J. A. Albrecht**, Indehaver af Firmaet **Joh. Rørvig & Co.** Denne Fabrik er grundlagt 1891 af **Johs. Rørvig**, der 1869 havde etableret sig i Slagelse. 1903 kom Albrecht til Slagelse og fik Ansættelse hos Rørvig som Sølvarbejder; senere avancerede han til Værkfører og overtog sluttelig i 1912 hele Fabriken for egen Regning. Fabriken, der beskæftiger 25 Mennesker, fremstiller særlig Sølvcouvertartikler, og er med dette for Øje forsynet med moderne Maskiner, der bearbejder det kostbare Metal saaledes, at absolut intet gaar til Spilde. Fabrikant Albrecht sidder i Bestyrelsen for Industriforeningen og Skakklubben.

Paa Nytorv ligger **Hans Lystrup**s kendte, storstadsmæssige Forretning. Lystrup, der er født 1875, be-



Fra Joh. Rørvig & Co.s Værksteder.



Fra Hans Lystrups Lager.



Adolf Petersen,
Slagtermester.



F. V. Rasmussen,
Urmager.

gyndte meget smaat; men ved sin Energi og Elskværdighed vandt han hurtig frem, saa hans Omsætning nu maa skrives med syvcifret Tal. Indtil 1917 havde Lystrup f. Eks. solgt 4000 Wanderer-Motorcykler og flere Hundrede Automobile. Lystrup har en Filial i København, der i den nærmeste Fremtid skal overflyttes til egen, moderne Forretningsejendom i Pileallé.

Den 1. Juli 1857 begyndte **B a n k e n f o r S l a g e l s e** og **O m e g n** sin Virksomhed, og den hører saaledes til de ældre Bankinstituter, og til Ære for Slagelse Bys og Oplands Foretagsomhed kan anføres, at den for Sjællands Vedkommende er den ældste Provinsbank.

Initiativet til Bankens Oprettelse skyldes d'Herrer Købmænd L. Købner og C. F. Grøndvold, idet disse Herrer paa et Møde, Sparekassens for Slagelse og Omegn afholdt paa St. Frederikslund i November 1856, fremkom med Forslag til Oprettelse af en Bank for Slagelse og Omegn og til i den Anledning at udstede Indbydelse til Aktietegning. Forslaget vedtoges med Bestem-

melse om, at Banken kom til at bestaa adskilt fra Sparekassen.

Bankens første Kontorer var i Jernstøber Rasmussens Ejendom indtil 1864. Dette Aar flyttede Banken til sin nuværende Ejendom, som købtes 1873. Omsætningen var i det første Aar 486,932 Rd. Iøvrigt giver vi et Par Tal til Vurdering af Bankens Vækst Alle Beløb er Kroner.

	1874	1900	1916
Indlaan.....	1,551,345,30	2,561,775,00	7,650,863,19
Udlaan.....	1,961,061,61	2,718,118,67	7,673,580,29
Omsætning.....	7,757,475,32	24,299,987,40	109,832,523,10



Banken for Slagelse og Omegn.

Bankens Direktion består af Fabrikant P. Rasmussen, Købmand Claudius Nielsen. Direktør S. Werner, Købmand Kargaard Thomsen og Købmand Fr. Lauritzen. Bankdirektør Werner, der er født 1868 i Nærheden af



A/S Ypkendanz' Eftf.



Ringsted, ansattes i Banken 1892 og avancerede 1909 til Direktør.

Allerede i sit 23. Aar blev Ernst F. Ypkendanz selvstændig Købmand, idet han 1897 overtog en Kolonial-

forretning paa Schweitzerpladsen. Forretningen udviklede sig mere og mere at blive en Materialhandel, der sluttelig fik Navnet „Svane Materialhandel“. Virksomheden gav meget Arbejde til Indehaveren, men alligevel realiserede Ypkendanz i 1903 et længere planlagt Foretagende om Anlæg af en Fabrik til Behandling af udenlandske Krydderiprodukter.

Fabriken ledes dygtigt og fik talrige Kunder Landet

Slagelse Spritfabrik.



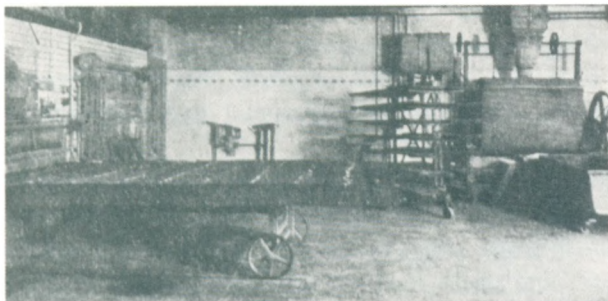
Slagelse Margarinefabrik.

over, og der er nu overfor det nye Thinghus opført en ny, fuldt moderne, kemisk-teknisk Fabrik, saaledes som det ses paa det gengivne Billede fra Virksomheden. Fabriken kan beskæftige ca. 50 Mand. Ypkendanz' tidligere Detailforretning føres nu videre af Akts. Ypkendanz Efterfølger.

En betydelig Virksomhed er Akts. Slagelse Margarinefabrik, der er installeret i den gamle Bane-

gaard. Fabriken, der beskæftiger ca. 65 Mennesker, fremstiller baade animalsk og Plantemargarine.

Trods den lange Forhistorie, som Akts. Komplex Kierulff, Slagelse Spritfabriker, kan se tilbage paa, er der dog intet gammeldags ved dets tekniske Arbejdsmaade saalidt som ved dets merkantile Ledelse. Kaster man f. Eks. Blikket paa Spritfabriken, saa vil man se, hvorledes den fra i sin Begyndelse at konkurrere med Slagelse Bys 16 andre Brænderier, der alle er ned-



Arbejdernes Fællesbageri.

lagte, er vundet frem til et Omfang, der anviser det Plads i første Række blandt vore Fabriker i dens Branche. I Forbindelse med Spritfabriken er anlagt en stor, moderne Gærfabrik, der nyder megen Anseelse blandt Fagfolk. Fabriken beskæftiger ca. 45 Mand: og saavel denne Virksomhed som Margarinefabriken ledes af den dygtige Købmand Peter Axelsen, hvis Navn er knyttet til en Mængde af Byens store Foretagender.

I November 1911 besluttede Arbejdernes Fællesorganisation at søge oprettet et Fællesbageri. Efter for-

beredende Arbejder valgtes i Maj 1912 Bestyrelse, og da der var tegnet ca. 500 Aktier à 10 Kr., vedtoges det at grundlægge en Brødfabrik, der aabnedes 1913 i Ejendommen Bredegade 62.

Formaalet med Virksomheden var at tilvirke 1. Kl.s Brød til billigste Priser. Bageriet fremstiller kun de forskellige Sorter Rug-, Sigte- og Franskbrød, derimod ikke Fintbrød.

Allerede i Foraaret 1915 maatte Virksomheden udvides første Gang, og dette er senere gentaget.

Fællesbageriet har nu 5 Køretøjer og beskæftiger 5 Bagere og 4 Kuske.

I første Halvaar 1914 udgjorde Bageriets Omsætning 42,537 Kr., medens Omsætningen i første Halvaar 1917 beløb sig til 89,544 Kr.

Den daglige, forretningsmæssige Ledelse forestaas af Formanden, Redaktionssekretær Vilh. Melgaard samt af Næstformanden og Kassereren d'Herrer Byraadsmedlemmer: Faktor R. P. Jensen og Skomager Johs. Madsen. Den faglige Ledelse forestaas af Bageribestyrer Carlsen.

Fabrikant H. P. Philipsen har skabt sin store Virksomhed gennem sin Energi og sin Uddannelse både som Mejerimand og Tekniker. Philipsen, der er født 1859, begyndte i 1892 en mindre Virksomhed; men den voksede hurtigt, og Philipsens Mejerianlæg hørte til de bedste. Der findes mange Mejerier i Landet, der er anlagt efter Philipsens Planer, og det samme er Tilfældet for flere Mejerier i Italien, England, Finland og andre Steder. Paa sin Fabrik tilvirker Philipsen forskellige Maskiner for Mejerier og Margarinefabriker; disse Maskiner har ligeledes fundet Vej til Udlandet. Af Tillids-



Fabrikant H. P. Philipsens Ejendom.

hverv har Philipsen haft mange, saaledes baade i Byens og Statens Raad.

Fabrikant Bastue Jacobsen er født 1867 i Nærheden af Thisted, i hvilken By han udstod sine Læreaar. Senere kom han til Slagelse og begyndte en beskeden Virksomhed som Papirvarefabrikant paa et



Bastue Jacobsens Fabrik.

Lagerloft. Gennem mange Genvordigheder kom Bastue Jacobsen dertil, at han paa Valbyvej kunde opføre sin egen store Ejendom, hvori der blev gode, praktiske Lokaler for hans Fabrik, der fremstiller alle Slags Papirvarer med en Arbejdstyrke paa 20 Mand.

Slagelse Kafferisteri, der oprettedes 1899, er i sin Branche den største paa Sjælland — Hoved-



Slagelse Kafferisteri.

staden ikke medregnet. Virksomheden, i hvilken 8 Mand finder Arbejde, ledes af Grosserer Chr. Poulsen, der er født 1873 ved Kjøng.

Slagelse store Konfektionsfirma er Akts. J. P. Nielsen, der startedes som almindelig Manufakturhandel i 1891. Nielsens Manufakturhandel rummede alt det, som stemmede med Kundekredsens Smag og Behov, dens Prisniveau var det rette og rigtig varieret.

Da Forretningen i 1908 overgik til Aktieselskab, var dens Omfang saa stor, at det meget naturligt kunde danne Basis for en udvidet Virksomhed. Aktiekapitalen er 400,000 Kr. Selskabets Bestyrelse bestaar af d'Herrer Otto Rønnow og O. Juncker.

Direktør Rønnow, der har været knyttet til Forretningen fra dens første Begyndelse, leder Detailafdelingen, der er vokset op til at være den største Provinsforret-



Kontantforretningen, Akts. J. P. Nielsen.

ning i sin Branche her i Landet. Direktør Juncker overtog Ledelsen af Salget til Videreforhandlere. Akts. J. P. Nielsen har rundt om i Landet store Aftagere, hvis Forbrug sammen med Detailafdelingens gør det muligt for Firmaet at opnaa mindst lige saa gode Betingelser hos de udenlandske og indenlandske Fabriker som et hvilket-somhelst en gros Firma i Hovedstaden kan opnaa, og denne Fordel kommer direkte Detailafdelingen og dens Kundekreds tilgode.

Slagelse Sækkelager startedes i 1911 af Fyns Sækkekompagni og beskæftiger i sine Lokaler i Sdr. Stationsvej en halv Snes Mand, der fremstiller alle Slags Sække, Presseninger, Dækkener og Muleposer og lignende. Virksomheden ledes af Forretningsfører R. Petersen.

Fabrikant Jul. Hansen, der er født 1879 i Maribo, er uddannet som Snedker og blev Mester 1909. 1914 star-



Slagelse Stolefabrik.

tede han Slagelse Stolefabrik, der, som Navnet antyder, er en Specialvirksomhed, hvor en Snes Mand kan finde Beskæftigelse.

Akts. Slagelse og Korsør Dampmølle er grundlagt 1903 af Dampmøller Troense. Det er en anseelig Virksomhed, der beskæftiger 12 Mand og ledes af Direktør Martin Christensen, født 1880 paa Troense.

Smedegades Dampmølle ledes af Direktør A. V. Dreyer, tidligere ved Danske Dampmøller i Køben-

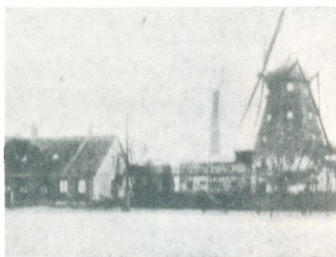
havn. Kallundborg Dampmølle købte Virksomheden i 1914, hvorefter hele Komplekset blev udvidet og om-



Slagelse og Korsør Dampmølle.

bygget ret betydeligt. 1916 kom Møllen paany i Drift og formaler atter Hvede, Byg og Rug.

Købmand Sigv Berg grundlagde 1852 en Forretning med Mel, Korn og Foderstoffer. Efter at Sønnen havde ført Virksomheden videre til 1909 overgik den til Købmand Einar Høyer og omdannedes fra Nytaar 1916 til A/S Einar Høyer. Det er en betydelig Virksomhed, der raader over store Lagerbygninger med Korn-tørrerier, Silo etc. Firmaets adm. Direktør er Købmand Einar Høyer, anden Direktør er P. Jacobsen, der har været i Selskabets Tjeneste siden 1907.



Smedegades Dampmølle.



A/S. Einar Høyers Ejendom.



W. Rasmussens Butik.

En moderne Købmands- og Materialhandel føres af Købmand W. Rasmussen, der er født i Slagelse 1877. Rasmussen lærte ligeledes Købmandsskabet i Slagelse, hvor han etablerede sig 1904. Forretningen udvidedes flere Gange, og 1912 købte Rasmussen hele Ejendommen. Foruden almindelig Kolonial og Materialer handler



Carl Lassen & Co.s Isenkramforretning.

Rasmussen med Tapeter og Farver og beskæftiger ialt 7 Mennesker.

En stor, moderne Isenkram- og Udstyrsforretning føres af Firmaet Carl Lassen & Co., der desuden har Udsalg fra Justervæsenet og af Morsø Støbegods. Forretningens Tilblivelse kan føres tilbage til 1877; 1888 overtoges den af Carl Lassen, der en halv Snes Aar senere optog Sønnen som Compagnon. Denne, Johs. Lassen,

der født 1872 i Aalborg og har faaet en grundig Uddannelse, overtog Firmaet for egen Regning i 1909 og beskæftiger nu 6 Mennesker.

Urmager **Viggo Jensen** etablerede sin Forretning 1902 og har en solid Virksomhed i Ure og Brillere, saa han kan beskæftige 2 Svende. Jensen er født 1873 og har lært sit Fag hos Urmager Rasmussen.



Viggo Jensens Urforretning.

Drejermester **J. Zinglersen** grundlagde sin Forretning 1880. Sønnen, **H. Zinglersen**, der



Zinglersens Drejerforretning.

er født i Slagelse 1884 optoges som Compagnon for en halv Snes Aar siden efter at have faaet en grundig Uddannelse, dels her i Landet og dels i Udlandet. Forretningen har været paa Nytorv i et saa langt Tidsrum som 33 Aar.

Siden 1897 har Guldsmed **Peter Jørgensen** været Indehaver af en af de ældre Guldsmedeforretninger i Byen; den er grundlagt 1866 af Jørgensens Fader.

Som Slagelseianer er Jørgensen interesseret i sin Bys Førskønnelse og gør et Arbejde herfor som Medlem af Bestyrelsen for Byens Førskønnelsesselskab. Jørgensen sidder tillige i Bestyrelsen for Musik- og Sanforeningen.

Det er en gammel, kendt Urmagerforretning, som S. Peytz, Chr. Nørlunds Eftf., ejer. Peytz, der er Slagelseianer, født 1865, overtog Forretningen efter sin



S. Peytz' Urforretning.

P. Jørgensens Guldsmedebutik.

Lærermester. Forretningen er betydelig; den beskæftiger 3 à 4 Svende. Peytz er Medlem af Ligningskommissionen og Næstformand for Amtsskytteforeningen for Sorø Amt.

Guldsmed Jens Albrechtsen, der har søgt Uddannelse i Udlandet, hører til de unge, dygtige Forretningsmænd, hvoraf Slagelse har mange. Han etablerede sig paa Bredegade i Brødrene Hansens Ejendom 1910, og da Ejendommen 1912 blev restaureret, udvidede Albrechtsen sin Forretning, og i de sidste 5 Aar er For-

retningen — takket være den unge Chefs Dygtighed — stadig gaet frem, saa den nu ikke blot er en af Byens smukkeste, men dens Omsætning er betydelig.

Den ældste i sit Fag i Byen er Drejermester Marius Olsen. Han etablerede sig 1883 paa Schweitzerpladsen



J. Albrechtsens Guldsmedebutik.

Marius Olsens Drejeri.

i det Hus, som han nu er Ejer af. Som den dygtige Haandværker Olsen er, erhvervede han paa Udstillingen i Slagelse 1888 et Udmærkelsestegn for sit smukke Haandværk.

I 1875 overtog Bundtmager Marius Mørch efter Bundtmager Hansen den over 100 Aar gamle Forretning, som enhver i Slagelse kender, og som Mørch, der efter endt Læretid hos Faderen i Ringsted har uddannet sig i

København og i Udlandet, støt har bevaret i Fremgang. Forretningen giver Arbejde til 2 Mand.

Modehandlerinde Marie Hansens Navn har en god Klang blandt de Slagelse Damer. Som barnefødt i Slagelse kender hun sin Bys Krav. Hun aabnede sin Butik i 1903 paa dens nuværende Sted og har arbejdet sin Virksomhed op til at være saa omfattende, at den under normale Forhold beskæftiger 8 Mennesker.

Efter et 4-aarigt Uddannelsesophold i Udlandet etablerede Marius Olsen sig i sin Fødeby 1911 paa Schweitzerpladsen. Og i faa Aar har Olsen med Dygtighed oparbejdet sin Specialforretning i Børnekonfektion til at være en af Byens bedste Forretninger i denne Branche.



Marius, Mørchs, Bundtmagerforretning.

Købmand Nicolaj Billenstein etablerede sig 1894 i Faderens Ejendom. Denne var oprindelig Slagelse gamle Fattiggaard som Faderen købte og ombyggede. Forretningen er meget stor og beskæftiger 12 Ekspedienter og en stor Systue.



Marius Olsens Børneekvipering. Marie Hansens Mødehandel



Nicolaj Billensteins Manufaktur-Magasin.

Chr. Prejler er som Indehaver af „Tøjhuset“, der er en søgt Herreekviperingsforretning, en kendt Mand i Slagelse. Han etablerede sig 1898 paa Løvegade, men flyttede 1913 til den Ejendom, hvori Forretningen nu er installeret, og som Prejler er Ejer af. Her beskæftiges en 5—6 Mennesker.

C. A Lindberg grundlagde 1842 den Forretning, som Boghandler Rudolf Madsen 1909 overtog. Den gamle Forretning har en stor Kundekreds, som Madsen har forstaaet at bevare. Madsen er i Bestyrelsen

for Velgørenhedsselskabet. — K. Skaarups Boghandel startedes 1885 og er nu en af Sjællands største Bog-



„Tøjhuset“.



Rud. Madsens Boghandel.



K. Skaarups Boghandel.

handler. Siden Skaarups Død er Virksomhed ledet med megen Dygtighed af Prokurist S. N. Sørensen. Enkefru Skaarup solgte nylig Virksomheden til Gyldendalske Boghandel, der har overtaget den fra Nytaar at regne.

Akts. S c t. H a n s K i l d e startedes 1893. Det er en Mineralvandsfabrik, hvis Produkter fremstilles paa moderne Maskiner og findes alle Vegne i Byen og Omegnen. Virksomheden ledes dygtigt af Bestyrer Hans Jørgensen, der er født 1869 i Vemmingrup Sogn og er uddannet i Bryggerifaget.

Gartner H a n s P o u l s e n, der er født 1848 ved Vordingborg, lejede 1881 lille Antvorskovs Gartneri, 1894 købte Poulsen selv Ejendom og anlagde et ypperligt Gartneri, hvori han selv har plantet alle Træerne, ca. 330 Stykker. Poulsen, der har en god Forretning, er stærkt benyttet indenfor Foreningslivet.

Paa Hjørnet af Schweitzerpladsen og Rosengade findes en Ejendom, der kan glæde sig ved at være i Yndest hos Byens Borgere; thi her findes Byens eneste Conditori-Café. Forretningen aabnedes 1909 af Conditør D a v i d H a n s e n, og er nu af et betydeligt Omfang. Der findes brillante Lokaler baade i Stuen og paa første Sal, og endda kan det knibe med Plads.

Paa Nytorv finder vi P. P o u l s e n s Restaurant, indbydende og hyggelig. Poulsen, der er født i Køng 1876, overtog Restaurationen for 13 Aar siden, og købte i 1913 hele Ejendommen, og indrettede begge Etager til Café og Restaurant. Poulsen beskæftiger 9 Mennesker i sin Forretning.

En virkelig mondæne Restaurant er A n l æ g s p a v i l l o n e n, der har komfortable, hyggelige Lokaler, virkelig god Musik og kunstnerisk Underholdning. Pavillonens

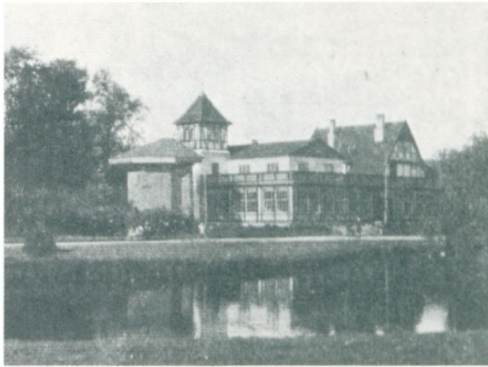


David Hansens Conditori.



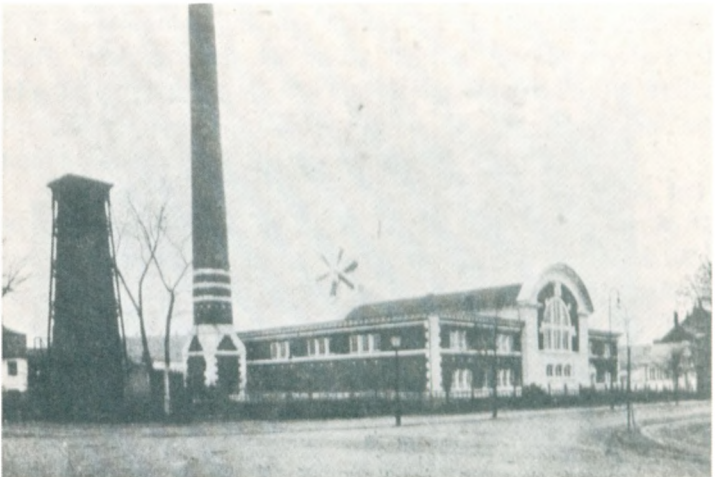
P. Poulsens Restaurant.

af Byen. Den var oprindeligt bygget i en smuk bøhmisk



Anlægspavillonen.

Stil, der var af en ðegen Charme, men en — mildelst
talt — højt uheldig Tilbygning har fuldstændig ødelagt



Det moderne Elektricitetsværk i Slagelse.

Pavilonens oprindelige Skønhed. Som Modvægt opfylder Pavillonens Vært, Restauratør Johs. Andersen, ethvert rimeligt Krav. Andersen er en dygtig Leder af Driften, og selv Sommerdage, naar hver eneste Plads er optaget, gaar Serveringen prompt. Normalt beskæftiges 20 Mennesker, men paa de store Dage er ofte det dobbelte Antal i Ilden.

Af de foregaaende Sider har Læseren faaet et Billede af en gammel By med et saare driftigt Erhvervsliv, der nok skal holde Slagelse i forreste Række blandt danske Provinsbyer.

Det er en gammel By, der altid har evnet at gøre sig gældende, den har derfor en værdig Tradition at vogte.

Lad os ønske den Held og Lykke dertil.



INDHOLD

Slagelse Historie	5
Slagelse Kirker i gamle Dage	35
Slagelse Borgervæbning	52
Byens Mænd	71
Sporten i Slagelse	80
Erhvervslivet	84

*»En byhistorie – Slagelse ved århundredeskiftet«
tegner et klart billede af det gamle Slagelse, byen og
dens mennesker.*

*For enhver, der interesserer sig for Slagelse, er bogen
en kulturhistorisk perle.*

*Den er tilmed skrevet i et let læseligt sprog, og med en
tekst som er opdelt i overskuelige afsnit.*

*Med sine 276 samtidige fotos er bogen også med til
at anskueliggøre, hvordan en dansk provinsby og
dens egn skifter ansigt i løbet af tre kvarte
århundreder.*

SlægtsBiblioteket



SLÆGTSFORSKERNES

BIBLIOTEK

